

»SLOVENE« velja
po pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . K 240—
za pol leta 120—
za četrt leta 60—
za en mesec 20—
Kajnostništvo celoletno K 480—
== Sobotna izdaja: ==
za celo leto K 40—
za en mesec 10—

SLOVENE

== Inzerati: ==
Enostolpna petstvarica (50 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat po K 6—
poslana itd. po K 9—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 50/8 mm K 15.
Izbija vsak dan izvenredni
ponedeljki in četrta po praz-
niku ob 5. uri zjutraj.
Mesečna priloga: Vestnik SKS

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, uprava. št. 322.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 659 za naročnino in št. 349 za oglase.
avstr. in češko 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7563.

Ljubljanski veliki sejem.

Danes dopoldne bo otvoril trgovinski minister dr. Mehmed Spaho s primernim vnanjim ceremonijem prvi ljubljanski veliki sejem, ki je obenem tudi prva prireditel te vrste v Jugoslaviji.

Vojska je stare politične mejnike prestavila daleč narazen in z njimi vred tudi gospodarske. Iz starih razvalin je začelo počasi kliti in se probujati novo, mlado življenje, ki išče na vse strani opor, da se utrdi in krepko razvije. Tako oporo naj da našemu gospodarskemu življenju ljubljanski veliki sejem.

Slovenija je majhna, razmeroma malo rodovitna in zato v agrarnem oziru pasivna dežela. Kar Slovenec s težkim trudom ne more izsiliti iz zemlje, mora izdelati pridna roka slovenskega obrtnika in razpečati v svet slovenska trgovska spretnost, da moremo pokriti izdatke za živilski primanjkljaj in še dejati nekaj na stran. Slovenija danes brez obrti in industrije ne more več živeti in to bo toliko težje, kolikor bolj bomo občutili agrarno konkurenco plodnega Srema in Banata.

Popolnoma odvisni pa od svojih južnih bratov le nismo. Oni so bogati, ker imajo bogato zemljo, mi pa bomo bogati, če bomo imeli pridne, spretnosti in delavne roke in bistré glave. Da že danes nismo brez tega bogastva, dokazuje industrijska razstava en miniature na ljubljanskem velesejmu, in ravno to bogastvo bo Sloveniji pomaglo do ugleda in veljave ne samo v naši državi, ampak tudi na zunaj. Slovenska obrt in slovenska industrija bo v bodočnosti še mnogo bolj kot danes tista moč, na katero bomo lahko gledali s ponosom, ker bomo videli v njej najboljšo jamstvo naše aktivnosti in gospodarske neodvisnosti.

Naloga velesejma je, da pokaže našim sodržavljanom na jugu in inostrancem, kaj more in zna ustvarjati pridna slovenska roka in bistra naša glava. Mi vemo, da naša mala pokrajina nima predpogojev za težko industrijo, pač pa razvija vse možnosti za ustvaritev fine industrije, ker razpolaga že z znatnim številom industrijskega in obrtnega delavstva, ki je izšlo iz obrtno-industrijskih rodov. To je za Slovenijo in za vso državo neprecenljiv kapital, katerega ne smemo zanemarjati ne mi sami, še manj pa država.

Tudi neposrednega praktičnega pomena ljubljanskega velesejma ne smemo podcenjevati. Kupci iz različnih krajev bodo dali naši obrti in industriji nove impulze za izdelovanje predmetov, kakršnih si oni žele in iščejo, in slovenska industrija bo brez dvoma izraženim željam rada ustregla in si na ta način zagotovila stalni odjemalski trg vsaj v lastni državi. Oficijelni državni zastopniki pa bodo imeli lepo priliko, prepričati se na svoje oči, da more naša industrija zadostiti v polni meri skoro vsem potrebam, katerim smo doslej skušali zadostiti prav brez potrebe s tujim uvozom. Dobro bi bilo, če bi si naš velesejem ogledali vsi naši ministri in njihovi referenti. Dobro bi to bilo za nas, pa tudi zanje!

Mi bi želeli le eno, namreč da se institucija velesejma v Ljubljani ohrani kot stalna, ker bi lahko vedno služila našim obrtnikom in industrijalcem kot neka mala industrijska razstava v spodbudo in pouk, kupec in naročnikom v korist, Sloveniji in državi pa v čast.

Janko Jovan:

Izgledi naše izvozne trgovine.

Ako pišem o naši izvozni trgovini, mislim na tem mestu izvoz iz Slovenije, kajti izvoz iz naše cele države nima tako žalostne prognoze. Dočim je naša država izvozna zemlja za celo vrsto pridelkov, se dajo izvozni predmeti iz Slovenije hitro našesti. Glavni izvozni predmeti so: les, živila, sadje, krompir, fižol in krmila, zlasti seno. So še drugi predmeti, ki pa pridejo le za posamezne kraje v poštah, vsled česar jih ne navajam imenoma.

Dočim je bilo povpraševanje po lesu zadnji dve leti neverjetno živahno in so se mogle doseči res lepe cene, se je lesna trgovina leto sem obrnila na slabo. Ako bi trgovini v času živahnega povpraševanja po blagu stala prevozna sredstva na razpolago, bi si mogel trgovec zagotoviti rezerve, ki bi mu omogočile preboleti nastopivše krize, tako pa je bil le posamezni trgovec toliko srečen, da je vnovčil svoje zaloge, preden ga je zalotil zastoj v izvozu in padanje cen. Živahno povpraševanje po blagu je priključilo celo vrsto novih lesnih podjetij na dan, in se je tako vsled prevelike decentralizacije možnost sistematične organizacije v trgovini le zmanjšala. Neje, da bodo vsled nastopivše stagnacije mnogi na novo se povzpeli lesni trgovci primorani zopet vrniti se k drugemu delu, bo tudi marsikateri star in vpeljan lesni trgovec težko prebolel krizo, ki je nastala. Danes vlada še splošna stagnacija. Trst je z blagom prenapolnjen, a pota trgovini v prekomorska tržišča se nečejo odpreti. Rezervirana je Francija, rezervirana Anglija in splošno povsod se toži o velikanskem zastoju. Edini predmet v lesni trgovini je še oglje, katerega se je pričelo živahnejše

iskati. Ker pa je les glavni predmet našega izvoza, ne občuti nastopivše krize le med producentom in konzumentom posredujoči trgovski stan, temveč še v težji meri producent-kmet. Gradbenosti v domači zemlji skoraj ni, vsled česar tudi ni porabe za gradbeni material, zunanji svet se nam zapira, vsled česar tudi trgovci ne more prijeti, kar mu producent nudi; tako so dohodki enega kot drugega v tem predmetu do skrajnosti skrženi. To se čuti v denarnih zavodih, ki se mesto, da sprejemajo vloge, pečajo z reševanjem prošelj za kredit.

Lep vir dohodkov je dajal našemu kmetu izvoz živine. Tudi tu so nastopili, oziroma se je še bati žalostnih časov. Krme ni, kar jo je, je silno draga, vsled česar so produktijski stroški strašno narasli. V času visokih cen je bil izvoz živine ali do cela prepovedan, ali pa vsled nesrečne carinske politike onemogočen, vsled česar je sicer naraslo stanje števila živine, a nesrečna letina žuga, da bo kmetovalec pri pičlih zalogah krme primoran zdatno znižati število repov v svojih hlevih. Kmet se sicer upira, dokler more, a končno se je bati, da bo ponudba naenkrat tako silna, da bo gnala cene hipoma nizdol. To padanje cen se je sporadično že pojavilo, vladna prepoved izvoza krmil je sicer enkrat deloma pomagala, a izžerpanje zalog v krmilih ne bo moglo zopet se ponavljajočega padanja, ko se pojavi, umetno zadržati nazaj. Sedanjí prillično živahni izvoz pri še poveljnih cenah je v splošno gospodarskem smislu pozdravljati, ker bo otel marsikoga pred poznejšo katastrofo. V interesu kmetovalca, ki še kaj premore ali še uživa kredit, je nabava krmil še pred zimo, kajti da bodo krmila v zimi še dražja, je gotova stvar. Da bo pa živina po prisilno znižanem stanju in zopetni možnosti krmil jo šla v ceni navzgor, je prav tako pričakovati. Seveda bo veliko kmetovalcev, kate-

rim gnotne razmere ne bodo dopuščale za drag denar nabaviti si krmil, da se izognejo še večji izgubi pri padajočih cenah živine. Izgledi pri izvozu živine niso poveljni.

Poljskih pridelkov nimamo dosti za izvoz. Zita pridelamo toliko, da nam zadošča do novega leta; kar ga rabimo več, si ga moramo nabaviti v naši žitarici Vojvodini. Poljski pridelki, katere smo izvažali, so krompir, fižol, zelje, sadje in seno. Katerikoli predmet danes pogledamo, moramo reči: premalo za nas same. Krompirja je bilo samo v Kranju in Škofji Loki letno več sto vagonov naloženega, pa tudi kamniški okraj, Dolenjska in Stajerska so oddajali stotine vagonov izvoznikom na razpolago. In letos? Suša je uničila, kar bi za drag denar mogli poslati proti morju. Če je pa krompir v posameznih krajih na močnejši zemlji obrodil in presega pridelek domačo porabo za hrano, uporabljen bo za krmilo in to za drag denar. Prav tako je s fižolom. Stotine vagonov fižola je Slovenija izvažala, Italija in Francija sta bili dobri odjemalci; letos ga nismo pridelali toliko, kolikor ga naše domače gospodinjstvo samo potrebuje. Komaj se je prikazal prvi fižol na trgu, že je dosegel cene, kakor jih je imel le v verižni kupčiji zadnje leto vojske. Pridelek je tako pičel, da na izvoz niti misliti ni. Radi izvoza zelja sta nas hkrati zadeli dve nesreči. Prva je suša, ki je v ljubljanski okolici in drugod, kjer smo pridelali sicer stotine vagonov zelja, uničila skoro vse. Naš naravni odjemalec za zelje, zlasti kisló zelje, je bil Trst in Primorje z Dalmacijo, izvažalo pa se je zelje tudi v Egipt. Suša nam je izvoz vzela. Pa tudi če bi suše ne

bilo, bi bila naša trgovina z zeljem nemo-goča, kajti Italija je menda kot revanžo za našo uvozno carino na vino udarila na uvoz kislega zelja tako carino, da bi tudi kilogram istega ne mogel pasirati italijanske meje. Letos ta carina ni aktualna, opozarjati pa moramo našo vlado, da odbije pri nadaljevanju p. u. uvozov za trgovinsko pogodbo ta maščevsten napad. Slovenija je izvažala dalje letno velikanske množine sena; letos so kraji, ki so bili v navadnih letih za pridelek sena pravi Eldorado — uničeni od suše. Nič boljše ni s sadjem. S sadjem bi Slovenija ne samo mogla zalagati naše vzhodne kraje, temveč tudi uspešno nastopiti kot prodajalka na Bavarskem. Že spomladno deževje in mráz sta zadala glavni udarec; kar je še ostalo, zadušila je suša. Skratka, reči moramo, da smo ravno pri pridelkih, ki nam pridejo v poštev za izvoz, na žalostnem stanju. Naravno je, da se bode nemožnost izvažanja pokazala ne le v tem, da producent in trgovec izgubi svoje redne dohodke, temveč tudi še v posledici, da bodo vsi konsumentje, ki niso tudi producentje v navedenih pridelkih, okusili občutno draginjo.

Ko se otvarja prvi ljubljanski veliki sejem, v katerem bode naša industrija pokazala svetu, kaj premore, bode naš kmetovalec stal ob strani žalosten pri zavesti, da mu je največji del virov njegovih dohodkov vsled vremenskih nezdol ostal za letos prazen. Upajmo, da bode vsaj pri prihodnjem semnju tudi naš kmetovalec z boljšim upanjem kot letos posetil to koristno na-pravo.

Fran Šuklje:

Nekaj železniško-stavbenega programa.

V prejšnjih člankih sem govoril, rekel bi, o vnanji organizaciji naše železniške politike; v današnjem članku pa in njegovi naslednjikih hočem razpravljati zaželjene nove proge ter jih razvrstiti po njih nujnosti. Načrtal bodem tedaj nek železniški program, z izrecnim poudarkom, da je v danih razmerah povsem izključena izvršitev njegova tekom par let, temveč da obsega precejšnji del naše gospodarske bodočnosti.

Načrtajoč tak železniški zgradbeni program se nikakor ne bodem spotikal nad tem, da sem pred dobrim poldrugim letom baš v »Slovencu« objavil podobno razpravo. Odklanjam svarilo »Ne bis in idem!«, »ne dvakrat o isti stvari!«. Pač pa je po svojem jedru program prejel ali slej isti. Poglaviti razložek v strukturi mojega programa je ta, da sem v prvi razpravi celo načrtano omrežje baziral na glavno progó Murska Sobota — Reka, na kateri sem Kraško visoko planoto med izvirom Kolpe in Kvarnerom prodril s predorom, dolgim 24—25 km, dočim v teh člankih molčim o nameravani glavni progí ter se tunela več ne dotikam. Kajti globoka beseda bivšega finančnega ministra iz Taafeljeve dobe, Julijana Dunajevskega: »Die Politik ist die Kunst des Möglichen im Staate« velja v polnem obsegu tudi o železniški politiki. Uverjen sem sicer, da se enkrat še uresniči ona velika tranzitna črta, ki bode iz pokrajini ob Odri in Visli, počeniš v Danzigu, naravnost držala skozi Češko-Slovaško preko Bratislave in Prekmurja k reškemu zalivu; uverjen sem dalje, da se bode naša možnost, premagati težave tako velikanskega tunela, toda ko sem pisal svoje članke o železniškem programu koncem leta 1919, moral sem računati, da po-stane reško pristanišče lastna se kraljevine. Za to je govorilo besedilo londonske pogodbe. Toda Rapallo je prekrizal ta račun. Danes je Reka na vi-dez samostojna država, dejansko je pa italijanska domena. Teža državnopravne-ga dejstva ne smemo prezirati. O Barošu in Bakru niti ne govorim ne. Baroš je pač le »dependenca« reške luke, niti misliti si ne morem, da bi se iz tega prista-nišča, svoje dni zgrajenega zgolj za lesni promet, mogla razvijati velika luka, po-

vsem nezavisna od reške, od katere jo loči zgolj potok Rečina, pod različno morsko oblastjo, različno državnostjo! In Bakar? Naravnost zaljubljen sem v ta biser kraške romantike, prijateljstvo obzvezan njegovemu inteligentnemu ljubeznivemu prebivalstvu, toda iz njega napraviti velik moderni pristan, te misli ne bi nihče zavrgel hitreje nego baš oni morskí kapetani, ki jih v obilici rodi mornarsko bakarsko mesto!

Pričnimo tedaj z razvrstitvijo onih prog, katerih uresničenje želimo in ter-jamo!

1. Zlasti iz političnih razlogov najnuj-nejša je zgradba železnice iz Murske Soboté do Ormoža ali Središča. Smelo trdim, Prekmurje si bodemo stoprv tedaj osvojili, kadar otvorilni vlak poteče na tračnicah gori omenjene proge. O tej železnici zgubivati besed bi v istini bila potrata časa.

2. Na drugo mesto bi postavil podaljšanje železnice Grobelno — Rogatec preko Drave do sosednjega znamenitega kopališča, do Krapine. Cela državno-pravna mizernost bivše Avstro-Ogrske se zrcali v dejstvu, da je avstrijska polo-vica pač bila potegnila železniko tik do hrvatske meje, toda Ogri, jero bi in tlačitelji Hrvatov, s odosledno zabranili želez-niško zvezo do par kilometrov oddaljene Krapine ter do stika z ogrsko-hrvatskim železniškim omrežjem. Kar je bila prepre-čila ogrska šovinistična politika, mora iz-vršiti novorojena Jugoslavija in tedaj naj se čimnajtežje zgradi nekaj kilometrov dolga zvezna progá med Rogatcem in Krapino.

3. Nikakor pa ni prezirati na ljubo novim zgradbam že obstoječe železniške proge. Kaj pomaga tudi zgradba novih železnic, ako bi po že obstoječih moral pre-nehati obrat vsled zanemarjenosti dotičnih prog? In v tem pogledu pride pred vsem v poštev delni kos one prevažne železnice, ki Ljubljano veže s Karlovcem. Progá kaže v svoji kakovosti največje razlike. Prvi odstavek, Ljubljana — Novo mesto, je spretno trasiran in solidno zidan; drugi odstavek, Novo mesto — Buhinj arci, je sicer po krivdi nezmožnega stavbe-nega vodje, višjega železniškega svetnika Teodora Opitza prav slabo trasiran, naravnost pokvarjen, toda neoporečno iz-peljan, tretji odstavek pa, progá Buhin-jarci — Karlovec, je direktno hip vicinalne železnice najslabše vrste. To se razvidi najbolj iz brzine, s katero vozijo osebni vlaki po tej progí. Ako n. pr. vza-

memo ponočna vlaka 1010, ozir. 1011, bomo videli, da rabita za oddelek Ljubljana —Bubnjarci (126 km) 3 ure 11 min., za oddelek Bubnjarci—Karlovac (28 km) pa celih 1 uro 12 minut! Povprečna brzina je tedaj na prvi progi 45 km na uro, na drugi pa le 24,1 km! In to navzlic temu, da drži proga Bubnjarci—Karlovac skoraj vodoravno, dočim je teren iz Ljubljane do Bubnjarcv dokaj »kupiran«, deloma naravnost težak. A ne bi svetoval vlakovodji, da poveča brzino, sicer preti nevarnost, da se mu pri ostrih ovinkih, preslabotnih tračnicah in uprav škandalozni podstavi (Unterbau) celi vlak ne prevrne v prelepo našo Kolpo! In tak položaj se nahaja

na progi, ki je iz preproste lokalne železnice mahoma postala ena najvažnejših železnic cele kraljevine! Kategorično zahteva zdrava železniška politika, da se brez odlašanja in obotavljanja v dober stan spravi delna proga Bubnjarci—Karlovac. Vsaj taka mora biti kakor oddelek Novo mesto —Bubnjarci.

Sedaj pa prihajam k sporni točki, s kojo se baš sedaj bavi naše javno mnenje, h kontroverznemu pisanju: Črnomelj—Vinica—Ogulin in Kočevje—Brod—Moravice. Hočem se ga lotiti z vso nepristranostjo in toliko varnostjo, kolikor le zamore pomanjkljivo moje strokovno znanje.

Hugo Stinnes.

Eno največjih industrijskih ozemelj v Evropi je takozvano Porenje. Od izliva reke Majne v Reno daleč tja gori na sever skoro ni mogoče razločiti, kje se eno mesto konča in drugo začne. Cela pokrajina je preprežena z gosto železniško mrežo, a številne ceste pokriva droben in suh črni prah. Povsod premog in železo, železo in premog, in gost dim se vali noč in dan iz nebrojnih visokih tovrniških dimnikov, ki dajejo pokrajini njeno značilno obeležje.

Nad tem industrijskim ozemljem kraljujejo danes trije kralji: Krupp v Essenu (pravzaprav njegova hčerka), Avgust Thyssen v Düsseldorfu in Hugo Stinnes v Mühlheimu. Na račun teh treh industrijskih magnatov se giblje na stotisoče strojev in milijoni delavskih rok.

Najbolj v ospredju stoji danes energični Hugo Stinnes.

Hugo Stinnes je začel svojo industrijsko karijero kot priprost rudar. Rojen je bil l. 1870. v Mühlheimu. Kot 23leten mladenič je osnoval z glavnico 50 tisoč mark svoje lastno podjetje, in s svojo trgovsko sposobnostjo je svoje podjetje kmalu spravil na tako višino, da je postalo vodilno v celi premogovni nemški industriji. Stinnes pa se ni omejil samo na koncentracijo kapitala onih družb, ki premog proizvajajo, ampak je začel istočasno organizirati tudi ona velepodjetja, ki premog potrebujejo. Na ta način je dosegel najvišjo rentabiliteto vseh v njegovih kartelih združenih industrijskih podjetij, ker je prekupce skoro popolnoma izločil. V tem položaju ga je zatekla svetovna vojna.

Za časa vojne se je morala vsa nemška industrija — tudi drugod je moralo biti tako — preobraziti na izdelavo vojnega materiala. V Stinnesovih podjetjih organizirana velepodjetja so dobila v muničjski in orožni industriji skoro monopol in nemška država je morala temu ogromnemu sindikatu plačevati cene, kakor jih je diktiral sindikat. Vsled tega se je v Stinnesove blagajne stekal večji del onih silnih milijard, ki jih je Nemčija izdala za vojsko in to vojno bogastvo je napravilo Stinnesa za najjačjo gospodarsko silo povojne Nemčije. Današnja nemška industrija je popolnoma odvisna od milosti in od diktata Hugona Stinnesa.

Svojega delovanja pa Stinnes ni omejil samo na Nemčijo. Nemčija je po vojni izgubila vse svoje kolonije in s kolonijami vred tudi sirovine, brez katerih nemška industrija ne more naprej. To veliko nevarnost, ki je zagrozila nemški industriji, je prvi uvidel Stinnes in odločen, kakor je, se ni dolgo pomišljal najti za izgubljene kolonije mnogo sigurnejši nadomestek. Na mesto politične moči naj stopi moč kapitala, ki je neodvisen od državnih mej. V kartelih in trustih organizirani kapital je mednarodni, on je

moč, kateri se klanjajo vse države. Organizacija mednarodnega kapitala pa ni trda in okostenela, ampak je gibka in prožna, da se lahko prilagodi vsem modernim idejam. To smo imeli priliko videti tudi v naši državi ob priliki takozvane nacionalizacije podjetij. Mednarodni kapital osnuje družbo, v kateri sedi nekaj upravnih svetnikov kapitalu potrebne narodnosti. Ti dajo različnim družbam svoje ime, za katero dobe nekaj malega nagrade, pravi gospodar pa je kapital, in sicer ne nemški in ne francoski, ampak mednarodni, brezdomovinski in naddržavni kapital. Tega svojstva mednarodnega kapitala se je na odlični način poslužil Hugo Stinnes, da pridobi nemški industriji zopet potrebne sirovine in polfabrikate. Ni je danes skoro države, v kateri ne bi bila organizirana industrija že več ali manj pod vplivom Stinnesovim, tako da smelo lahko rečemo: Hugo Stinnes je prvi organizator evropske industrije, v kateri igra vodilno vlogo — Nemčija! To je nemška zmaga, in Hugo Stinnes je tisti mož, ki je to bitko za Nemčijo dobil.

Jasno je, da mora imeti taka gospodarska kapaciteta kakor je Hugo Stinnes tudi ogromen političen vpliv. Danes je Hugo Stinnes, zmagovalac na gospodarskem polju, tudi največji up onih, ki še niso obupali tudi nad končno politično in vojaško zmago Nemčije. V Nemčiji vlada kljub nasprotnim trditvam še vedno stari duh, izražen v pesmi: »Deutschland, Deutschland über Alles« in Hindenburg in Ludendorff sta še vedno dve imeni in dve osebnosti, v katere ima vprte svoje poglede vsaj dve tretjine Nemcev, če ne vsi. Monarhistični in vojaški krogi v Nemčiji gledajo v Stinnesu nekekega predhodnika bodoče velike debe, ki jo bo rodila »revanšar«. Da upi, katere stavijo nemški šovinisti na Stinnesa, niso popolnoma brez podlage, vidimo najbolje iz dejstva, da on ne organizira samo kapitala, dobave sirovin itd. po enotnem načrtu, ampak tudi časopisje. Kierkoli more, kupi velik list, ki mora pisati v duhu Stinnesovem, ne samo v gospodarskem delu, ampak tudi v političnem. To da misli.

Hugo Stinnes se je začel zadnje dni interesirati tudi za našo državo in njena ogromna naravna bogastva. Najbolj bode nemške industrialce v oči rudniško in vodno bogastvo Bosne in Južne Srbije. Bosna razpolaga z ogromnimi vodnimi silami, ki so še popolnoma neizrabljene. Za potrebne zgradbe pa pri nas ni denarja na razpolago. Najbolj pa mika tuje ogromni zaklad železne rude pri Lubiji. Kaj bi dali Nemci, ako bi smeli izvažati rudo odtod v Nemčijo! Ali se bo Stinnesu posrečilo premagati vse ovire, da pride tudi tukaj do svojega cilja? V Srbiji pa leže drugi zakladi: kromova ruda. V Belgradu do najnovejšega časa za te zaklade niso niti vedeli, dočim imajo Nemci

izza časa svetovne vojske natančno izdelano geološko karto vseh važnejših rudarskih krajev v Južni Srbiji, kjer so ravno ogromne zaklade kromove rude tako silno eksploatirali, da so bili v stanu za časa vojne diktirati ceno kromu na svetovnem trgu! Železo, les, krom in baker, to so tisti silni magneti, ki vlečejo oči mednarodnega kapitala najbolj nase in med temi očmi niso Stinnesove najmanjše!

V zadnjem času nastopa baje Stinnes v naši državi že s konkretnimi predlogi. Neverjetno to ni. Eden njegovih najožjih sodelavcev je silno spretni dunajski žid dr. Kranz, znan po svojem velikem verižniškem procesu, med industrijo pa znan kot organizator špiritnega kartela v bivši Avstriji, ki ga je kot mal, zakoten advokat ustvaril takorekoč iz nič in ga tekom let povzdignil do silne veljave. Takrat je mož pokazal, kaj zna in on zna mnogo. Dr. Kranz je že pred poldrugim letom izdelal natančen načrt za ustanovitev velike industr. akcijske družbe, ki naj bi prevzela polagoma izkoriščanje vseh v naši državi se nahajajočih rudnikov v svoje roke. Ta res velikopotezni načrt je odobril že tudi ministrski svet, pozneje pa je zaradi izpremembe na vladi stvar zaspala, in mi se ne bi prav nič

čudili, če bi se nekega lepega dne pojavil na površju kot nov projektant — Hugo Stinnes, seveda s drugimi osebami v ospredju! Belgrajsko politiko bo treba presojati počasi tudi s te strani.

Tudi zadeva glede ustanovitve velike orožne tovarne v naši državi bo imelo opraviti s pomočniki Hugona Stinnesa, in sicer skoro gotovo v zvezi z zgoraj omenjenim velikim rudniškim načrtom. Najugodnejši kraj za ustanovitev take tovarne bi bila Lubija v Bosni, ki leži skoro v sredini države, razpolaga s premogom v bližini in z vso ogromno vodno močjo. Zato se ne bomo čudili, če bomo videli, da se sučejo vsa Stinnesova prizadevanja, kolikor se tičejo naše države, v prvi vrsti okoli Bosne, kjer je tuji kapital že itak doma, čeprav navidezno nacionaliziran. Peštanski židje imajo še vedno jako odločilno besedo pri bosanskih podjetjih in tam bo skoraj gotovo Hugo Stinnes začel svoje delo. V bližnji bodočnosti ne bo Belgrad samo politična vetrovna, ampak bo tudi torišče silno zanimivih kapitalističnih bojev za gospodarsko nadvlado na Balkanu. Ali se bomo mogli temu navalu s svojo lepo, a skromno industrijo uspešno upreti?

Vesti o povratku kralja Aleksandra.

Belgrad, 2. septembra. Na sinočnji seji ministrskega sveta je poročal ministrski predsednik Pašić o zdravstvenem stanju Nj. Vel. kralja Aleksandra. Stanje se je obrnilo na bolje in je odstranjena vsaka nevarnost. Vendar pa je po mnenju zdravnikov kralj tako oslabil, da bo potreboval

najmanj tri tedne, da se popravi in da se bo v tem času moral vzdržati vsakega napora. Zaradi tega ni mogoče, da bi se kralj pred enim mesecem vrnil v domovino, kakor se je to mislilo prej. Kralj se najbrže povrne šele meseca oktobra.

Gospodarski sporazum med Jugoslavijo in Rumunijo.

Belgrad, 2. septembra. Po poročilu iz Bukarešte od 30. avgusta se je dosegel sporazum med našo kraljevino in Rumunijo. Posebna komisija, ki je imela izdelati predloge o železniškem, poštnem in brzojavnem prometu med Jugoslavijo in Rumunijo, je končala svoje delo in predlagala sporazum, ki naj obstoja v glavnem iz naslednjih točk: 1. Vzpostavitev mednarodne proge Belgrad—Bukarešta. Zgradi naj se železnica preko Mehadije in Smedereva; pri Smederevu naj bi se zgradil velik železniški most. Proga naj bi bila sestavni del mednarodne proge Bordeaux—Odesa.

2. Zgradi naj se železniška zveza od Cralove do Belgrada preko Gruje, Negotina in Požarevca z mostom med Grujo in Prahom. 3. Zgradi naj se železniška proga preko Temišvara do Bažijaša, ki bi na rumunskem in našem ozemlju bila približno enako dolga in s katero bi se osebni in tovorni promet znatno olajšal, ker bi s tem odpadle vse ovire, ki so dosedaj otežkočale promet. 4. Izboljšanje brzojavnega prometa med našo in rumunsko kraljevino. — Naši člani komisije se vračajo v Belgrad, da sporazum predložijo vladi v podpis.

Novinarski kongres v Splitu.

Split, 2. sept. Predvčeršnjim je bil končan kongres Jugoslovanskega novinarskega združenja. Sprejel se je načrt kolektivne pogodbe z lastniki listov. Izprememba statuta se je odstranila z dnevnega reda, ker ni bilo prisotno zadostno število članov. Sprejeta je resolucija, s katero se pozivljajo vsi novinarji, naj se zavzamejo in podpirajo akcijo za pomoč Rusiji. Tudi se je sprejela resolucija, naj vlada pri sprejemanju tiskovnega zakona skliče anketo novinarjev in vpoštevata le-teh predloge in želje, dalje da se pozovejo vsa častna sodišča sekcij, da najenergичneje postopajo proti onim novinarjem, ki zlorabljajo javno besedo, ki naj se v težkih slučajih izključijo iz društva. Kar se tiče železniških voznih kart, je bil sprejet predlog g. Korkuta, ki zahteva karte za organizirane novinarje, ne pa za redakcije, z dodatkom, da naj se zahteva reciprociteta s Češkoslovaško za vzajemno izdajanje železniških kart novinarjem. Izvolil se je odsek, ki naj stopi v stik z odsekom češko-

slovaške novinarske organizacije, da se sklene konvencija med obema združenjima. Po dolgi debati o preganjanju tiska je bila soglasno sprejeta resolucija, ki najenergичneje protestira proti kršenju svobodnega tiska in zahteva, da se oni del ustave, ki govori o tisku, izvaja najtočneje ter da se čimprej sklene moderen tiskovni zakon, v katerem bi bil edini forum za kvalifikacijo pisanja novinarsko razsodišče, a v nobenem primeru administrativne ali politične oblasti. Do sprejema tega zakona naj se srbski zakon raztegne na vso državo. Nov odbor se ni volil, marveč je bil sprejet predlog g. Bornemisse, da naj sedanji odbor ostane do izpremembe statuta. Odločitev o mestu prihodnjega kongresa se je prepustila osrednjemu odboru. Belgrajska sekcija je izrazila željo, da bi se prihodnji kongres vršil v Belgradu. S kongresa se je poslal pozdrav predsedniku češkoslovaške republike Masaryku. Priredili so se izleti v okolico Splita, in sicer na Vis, v Jelšo, Hvar in Trogir, Kaštel, Solin in Omiš. Novinarje so povsod sprejeli z največjo gostoljubnostjo in počastili z

LISTEK.

Anatole Le Braz:

Islandska velika noč.

Iz francoščine prevel P. V. B.

Roc'h-Vélen (Rmena pečina) je vasica, ki šteje par nizkih hiš, ki so raztresene na obeh straneh globokega prepada, iz katerega teče reka Tréguier. Mala okna imajo graniten okvir, na njih cvetijo poleti glavnice, solnčnice in hortenzije. Iz njih imate razgled na široki, ob osek suhi izliv reke, miren del morja, ki ga venec otokov varuje pred morskimi viharji. Ko ob času oseke voda odteče, se prikažejo ob strmih pobočjih rjave pečine, raz katerih visijo mokre kite morske trave zlate barve, ki so menda dale vasici ime. Maloštevilno prebivalstvo sestoji predvsem iz vpokojenih mornarjev, starih čolnarjev in bivših ribičev, ki so prišli sem, da se tu veselijo svojih zadnjih solnčnih dni pri tem notranjem morju, ki je umirjeno kakor oni sami, a jih še uspa-va s svojim mrmranjem in prepaja s svojim duhom.

Čudne postave, z izvanrednimi potezami so ti možje, ki so prebrodili vse oceane in se povlekli v to zatišje. Na pragu Rmene pečine preživljajo dneve in si pripovedujejo svoje doživljaje, ko sledijo s pogledi ladjam, ki prihajajo ali odhajajo.

Resni in mirni so in zamišljeni. Pred kakimi dvema leti sem bil gost enega izmed njih. Imenoval se je Jean-René Kerello, poznali so ga pa v tisti pokrajini samo pod imenom Cloarec Kersuliet, — Kersuliet po kraju iz katerega je bil, in Cloarec, kar pomeni »učenic«, je ime, ki ga dajejo v Bretagne v nekakem praznovremem strahu osebam, ki imajo nekaj šolske izobrazbe. Stari Kerello je bil učen: hodil je bil v gimnazijo in se je spominjal, kakor je sam pravil, »da je bil vrstnik sina kapetana Renana«.

»Da,« mi je rekla njegova žena, stara Gritten, z nekim naglasom obžalovanja, ki je bil v njenih ustih nekaj vsakdanjega, — »pomislite, gospod, malo je manjkalo in postal bi bil duhovnik.«

Toda ni hotel. Nezadržljivo nagnenje ga je zavleklo drugam. Glasovi morskih siren so ga poiskali v njegovi celici in neko noč je splezal čez zid in vzel seboj kot prtljago samo mašno knjigo in krušne škorpje, zavozljane v robec. Tri dni pozneje se je že ukrcal na ladij, ki je bila določena za prevoz sužnjev. Kot vajenec je dostikrat občutil ladijsko vrz, v Montevideu ga je zgrabila rmena rrvica in vrnil se je v Francijo, do grla sit ekzotičnih potovanj, a ves neumen za morje. Takrat so bili ravno tisti časi, ko so bretonske ribiške ladje zapuščale Novo Fundlandijo in začele ribariti pri Islandu. Podpisal je pogodbo, ribaril junaško v islandskih fjordih in živel to trdo

življenje skoraj trideset let, dokler ni uvidel, da ima tudi on pravico do zasluženega pokoja.

V njem je bila čudna zmes kulture in neizobraženosti. V gotovem oziru je ostal bolj primitiven, kakor najnižje duše svojega naroda. Obratno pa je vzbujal otroško pedantične spomine, citiral cerkveno latinščino in tako pokazal, da ni bil samo star morski medved, ampak tudi bivši eksbogoslovec. Razen tega je delal fine opazke v izbrani bretonščini in imel spomin, v katerem so se kraji, dogodki in osebe pri najmanjšem klicu s čudovito zvestobo kar same od sebe vzbujale.

Izmed povesti, ki mi jih je pravil oni septemberski teden, ko sem bival pod njegovo streho, je pred vsem ena, ki mi je ostala v spominu. Koncem avgusta, začetkom septembra se Islandci vračajo. Ko sem nekega jutra odprl okno, sem videl celo brodovje zasidrano pri otoku Loavenu. Tu je bilo zasidranih kakih deset ladij, okoli kmetskega svetišča svete Elibubane. Njih visoki jambori in zavita jadra so mola-lela v svetlosivo nebo.

»Prišli so v reko to noč,« mi je rekel stari Kerello, »in čakajo, da bo plima bolj močna, da bodo šli višje naprej. Ravno kar sem jih preštel: vsi so tu.«

Po kosilu me je vedel po stezah, kjer hodijo samo koze in cinarji, na vrh strme višine, odkoder sva imela razgled na ladje, ki so nepremično in zaspano ležale, kakor

da se še niso vzbudile iz dolgega zimskega spanja v polarnih morjih. Vsedla sva se v požgano travo, Jean-René Kerello je prigljal svojo pipico in s svojim lepim, počasnim in globokim glasom mi je pripovedoval sledečo zgodbo iz islandskega življenja, in jaz upam, da moj prevod ni preveč spremenil njenih posebnosti.

I.

... Kapetan je zaklical:

»Hej, možaki!«

Sedaj smo bili mi na vrsti in šli smo pod krov spat. Meni je bil spanec silno potreben. Še nikoli, odkar se je pričelo ribarenje, se nisem počutil tako trudnega. Bili smo ravno pri ribjem vlaku, ki kar ni hotel konca vzeti. Komaj smo vrgli mrežo in začeli vleči na krov, je že kar mrgolelo polenovk. Kar deževalo jih je kakor kakšna nebeška mana. A dolgo časa roke tega niso mogle zdržati, boki so nas začeli boleti, ko smo se šest ur brez prestanka vedno enako premikali, od naprej nazaj in od nazaj naprej. Razen tega je pa še bril severovzhoden veter, tako oster in rezek, da nam je rezal v meso kakor britev. Imel sem roke že čisto odrgnjene in razpokane, in ko je drčala mreža skozi nje, mi je trgala krvave kosčke kože. Bila je zame prava olajšava, ko je Guillaume, moj mlajši brat, prišel in stopil na moje mesto.

»Prostor je topel,« mi je rekel in si mel še za pane oči.

obedi, južinami in večerjami. Ves čas zborovanja so bili udeležniki kongresa gostje mesta Splita. Odnesli so s seboj nepozabne vtise. Del se je vrnil včeraj, drugi del je šel v Dubrovnik, tretji pa v Bakar.

Baranji pri Pašcu.

Belgrad, 2. septembra. — Ministrski predsednik Pašić je sinoči sprejel deputacijo iz Baranje, ki je prišla v Belgrad, da poroča o strašnem postopanju Mažarov v Baranji.

Nemiri v Sandžaku.

Prijepolje, 2. septembra. Orožniška patrulja je pred sinočnim v selu Klatini prišla Jusufa Ajanovića, odmetnika iz čete Huseina Boškovića. Po njegovi izjavi se je Boškovića tolpa razpršila. Večina odmetnikov iz prijepoljskega okrožja se je vrnila domov, dočim je Bošković z nekaterimi člani odšel v Albanijo, da tam prezimi. Z njim so odšli odmetniki, ki se ne morejo vrniti domov, ker jih oblasti poznajo.

Zopet grška zmaga.

Pariz, 1. sept. Iz Aten se javlja: Po sedemurni bitki na močno utrjenih brdih na severnem bregu Gluija (in Katrandija) so se morali Turki na vsej črti umakniti grškim četam, ki so jih zasledovale.

Nemiri na Irskem.

Belfast, 1. sept. Mesto je danes mirno. Na različnih krajih mesta so postavljeni močni oddelki. Patrulje in oklopni avtomobili se pomikajo po cestah. Izgube večerajšnjega dne so jako težke: 8 mrtvih, 60 ranjenih.

Manifestacije za republiko v Nemčiji.

Nauen, 2. sepa. Skupna manifestacija meščanskih in socialističnih strank leve za republiko in ustavo je v vsej Nemčiji potekala v največjem redu. V Berlinu je bilo okoli pol milijona manifestantov. Klub tolkemu številu manifestantov se ni pripetil noben incident niti pri nastopu niti pri razhodu. Vsi listi poudarjajo, da so manifestacije dokaz, da se je republikanska demokracija ojačila. Vlada politika je dobila novo oporo. Meščanstvo in socializem imata večino proti reakcionarnim in vojaškim krogom.

Ogrska domišljavost.

Praga, 2. sept. »Prager Presse«, ki je navadno zelo dobro poučena, doznava iz dunajskih ententnih krogov, da je vrhovni svet v posesti avtentičnih dokumentov, iz katerih je razvidno, da namerava mažarska vlada sprožiti vprašanje integritete in da je puč na Zapadnem Mažarskem začetek tega načrta.

Tretji vzorčni sejem v Pragi.

Praga, 1. septembra. Danes je bil odprt tretji mednarodni praški vzorčni veliki sejem ob navzočnosti predsednika Masaryka in zastopnikov vlade. Ministrski predsednik Černy je imel pozdravni govor, v katerem je izvajal med drugim: Gospodarsveni regionalizem se mora premagati. Inteligenca in preudarnost češkoslovaškega naroda jamčita, da češkoslovaška republika ne postane torišče utopističnih poizkusov. Češkoslovaška republika zre mirno v bodočnost, ki bo po gotovo le kratki dobi kupčijske stagnacije prodaje

Imela sva namreč isto ležišče. Odgovoril sem mu:

»Lepo; jaz ti ne prepustim tako toplega.«

Ko sem stopal z ostalimi proti stopnicam, nas je kapetan nagovoril:

»Fantje, počakajte malo. Ga bomo spili en kozareček. Ti pa, Jean-René, je dodal in se obrnil proti meni, »ti, ki si cerkovnik, s teboj pa imam govoriti.«

Ne vem, če je danes še tako, kakor je bilo v mojem času. Toda v oni dobi je bil na vsakem »islandcu« mornar, ki je nekako opravljal službo župnika. Navadno so izbrali za to enega, ki je bil zadosti dolgo v šoli, da je znal gladko čitati latinsčino v mašnih knjigah. Na velike praznike je čital na glas sveta berila tako dobro, kakor je pač znal. In če je, kar se je žalibog bolj pogosto pripetilo, kakor je bilo treba, eden izmed moštva umrl, je on napravil zadnje znamenje križa nad umirajočim in molil Requiescat in pace, ko so vrgli truplo v morje. Zato se sicer ni imenoval župnik, kar bi bilo nespoštljivo, pač pa cerkovnik. Ta si je vzel celo stvar k srcu in jo izvrševal tako dobro, resno in častljivo, kakor je pač mogel. Na krovu ladje »Misericorde« iz Tréguierja, katere posestnik je bil Perrot in kapetan Guyader, sem bil cerkovnik jaz.

»Kaj pa je?« sem vprašal kapetana, ko sem mu sledil po ozkih stopnicah v kabino.

prinesla nove produkcijske in prodajne možnosti. — Pooblaščen minister dr. Schuster je v imenu trgovinskega ministrstva poudarjal potrebo, da se za proizvode republike poiščejo novi trgi onkraj carinskih mej. — Predsednik vzorčnega

Vprašanje Zapadne Ogrske.

Dunaj, 1. sept. Kakor javljajo listi, je imel včeraj italijanski opravnik Biancheri v parlamentnem poslopu porazgovor z zveznim kancelarjem Schobrom. Opravnik je obrazložil stališče italijanske vlade v zapadno-ogrskem vprašanju in izjavil, da je Italija pravtako kakor Francija in Anglija trdno odločena, izvršiti predajo Burške Avstriji po določbah mirovne pogodbe. Ta naloga pripada edinole ententi in Avstrija mora ostati mirna spričo dogodkov.

Gradec, 1. sept. Kakor se poroča iz Fürstenfelda, je angleški vojaški ataše na Dunaju, polkovnik Cunningham, danes popoldne dospel v Fürstenfeld in se informiral o sedanjih razmerah.

Budimpešta, 1. sept. Višji vladni komisar Zapadne Ogrske grof Sigray poroča, da je Zapadna Ogrska, kar je je pod mažar-

velikega sejma je, govoreč o izvozni politiki, naglašal, da bi se moral posebno natančno proučiti vzhodni trg. Ze zdaj bi se moral poskusi na Ruskem kraj, na katerega bi se osredotočila vsa energija češkoslovaške industrije.

sko oblastjo, očiščena tujih elementov.

Bern, 1. sept. Deželni opravnik Davy je v Mattersdorfu (Nagy Marton) sprejel posebnega poročevalca lista »Neue Zürcher Zeitung«. Davy je izjavil, da je dognano, da so vse na Zapadnem Ogrskem nastopajoče tolpe sestavljene iz Mažarov, zlasti iz Kečkemeta. Avstrijci stoje nasproti formacijam raznih političnih tendenc; te skupine so vse organizirane na Mažarskem in se bojujejo tudi med seboj.

London, 2. sept. Veleposlaniški svet je poslal madžarski vladi noto, ki izraža začudenje, da zavlačuje madžarska vlada predajo Zapadne Ogrske Avstriji. Nota spominja na to, da so Srbi že izpraznili Baranjo. Izraža se upanje, da ne bo nobenega zavlačevanja več.

Roparji na Gorjancih.

Nov roparski umor.

Novo mesto, 1. septembra. Novomeščane je zopet pretreslo novo, strašno poročilo: na »Vahti« ob državni cesti so našli ubitega moža. Bil je Amerikaneec Mavser, kateri je šel, nič hudega sluteč, po državni cesti domov čez Gorjance. Mož, doma iz Težkih Vod, se je vrnil iz Amerike precej bogat in je, kakor trde ljudje, nesel seboj pol milijona. Napadli so ga roparji, ki so na tej cesti smrti v zadnjih časih izvedli že več ropov in roparskih umorov. Streljali so na Mavserja, krogla ga je zadela, nato so ga pa še pobili in mu razbili lobanjo. Ljudje so zelo prestrašeni in ogorčeni, ker

se ni še čisto nič storilo, da bi se roparska svojat polovila. Oblastnike nujno pozivamo, naj nastopijo z vso silo proti roparski svojati, katera lovi in pobija ljudi na Gorjancih. Da roparjev, kateri so ubili Mavserja, niso dobili, je takorekoč samoobsebi umljivo. Sumili so Mavserjevega brata, da je morilec, toda dokazal je v polni meri svojo popolno nedolžnost. Razglasil naj se v Gorjancih za rope, uboje in umore preki sod; vsled izrednih razmer naj se pomnoži število orožnikov, ker v sedanjih izrednih razmerah njihovo sedanje število ne zadostja.

s ki r u d n i k ! Poslanec Šček je to nameraval za enkrat preprečil, tudi tržaski arzenali se ne zapro, pač pa zahtevajo večmilijsko podporo, da morejo sploh z delom nadaljevati.

Albansko in reško vprašanje. — »Giornale d'Italia« poroča iz avtentičnega vira, da Italija ne zapusti otoka Saseno in da misli v kratkem rešiti reško vprašanje potom ustanovitve konzorcija.

Položaj v Indiji. Vsa znamenja kažejo, da sedanje vstaje nikakor ni primerjati z običajnimi nemiri, na katerih je Indija tako bogata. Zavzela je že obširne distrikte. Proti Angležem se je dvignil zlasti rod Mopla (ali Mappila, ki biva ob Malabarski obali in šteje nad 1 milijon duš. Mopli so večinoma mohamedanske vere, le nekaj jih je kristjanov (baje je že apostol Pavel tam deloval, tako da je še danes nekaj sirskih kristjanov). Upri so se že večkrat, zlasti ker jih hinduski gospodarji, ki posedujejo večino zemlje, zelo zatirajo. Sedanje vstaje so baje povzročili Angleži z razpustom izlamskih prostovoljskih formacij. Vstaja je zavzela po zadnjih vesteh že 2000—3000 milj ozemlja, torej je že prekorčila distrikt Malabar, ki obsega 652 milj, in obsega skoro polovico province Madras. Po vesteh iz Londona in Pariza prodirajo Mopli proti Kalkuti. Požganih je zelo veliko krajev. Angleži so poslali v Malabar močne čete in vojne ladje ter razglasili obsešno stanje. Položaj je zelo kritičen.

Ustavitev reakcionarnih listov v Nemčiji. Nemški notranji minister je prepovedal vsem reakcionarnim listom izhajanje za 14 dni.

Politične novice.

Radikalna stranka v Sloveniji. »Samouprava« javlja: »Nedavno je začel g. dr. Niko Zupanič, direktor etnografskega muzeja v Ljubljani, aktivno propagando med našimi slovenskimi brati za širjenje radikalne stranke in njenih načel v slovenskem delu naše domovine. Prva radikalna organizacija v Sloveniji se je osnovala v Kočevju, kjer je bil izbran za predsednika okrajne organizacije dr. Ivan Sajovic, advokat v Kočevju. V Ljubljani se je osnoval ožji odbor radikalne stranke, ki bo delal za razširjenje radikalne stranke v Sloveniji. Sedaj se prevajajo na slovenski dialekt štatusi in program radikalne stranke. Izgleda, da dobi radikalna stranka v najkrajšem času v Ljubljani tudi svoj list (»Slovenski Narod« op. ur.). Kakor smo izveščeni, se širi radikalna stranka tudi v drugih mestih Slovenije, zlasti pa v Kranju in okolici. G. dr. Niko Zupanič je pooblaščen, da vodi vse posle glede organizacije radikalne stranke, dokler ne bo organizacija popolna.« — Nakar g. dr. Zupanič lahko gre, pristavljamo mi.

Prepovedan list. Ministrstvo notranjih zadev je prepovedalo s posebnim odlokom razpečevanje lista »Correspondenz für Geisteskranken«, ker piše v prilog demokratske stranke.

Hudo gospodarsko krizo preživlja Italija. To se da sklepati zlasti iz namere italijanske vlade, da se zapre ne samo tržaške ladjedelnice, ampak celo idrij-

Posadil nas je okoli mize, vzel iz omare v steni kozarce in steklenico žganja. V vsakem drugem trenutku bi mi bila ta kapljica dobrodošla. A sedaj sem samo komaj čakal, da slečem zledenelo obleko, da se stegnem in sladko zaspim. Ponovil sem svoje vprašanje; kar dvigne kapetan, ko je napolnil kozarce, svojega in pravi: »Tovariši, ura je, ko pri nas doma pridejo zvonovi iz Rima nazaj. Pijmo na zdravje velike noči!«

Kako naj bi vam to razložil. Te besede so imele na nas naravnost čaroben učinek. Skočili smo po konci s klopi, kjer smo sedeli vsi trudni. Zbogom utrujenost, zaspanost in mraz! Iz vseh grl se je začul isti klic:

»Velikanoč! ... Jutri?«

Hervé Guyader je vzel z žeblija koler iz lepenke, ki je visel na hrastovi steni, in ga položil pred nas na mizo.

Mi smo se sklonili čezenj. S črnolom potegnjene črte so prekrizavale pretekle dneve: izgledale so kakor vrsta črnih stopnic. Skoraj šest tednov smo že jadrili okoli v domovini polenovke pred Faxafjorodom. Nismo mislili, da je tega že tako dolgo. Kakor vidite, se tam izgubi občutek za čas. Ta je čisto posebna stvar, katero se doznava samo v naših krajih, kjer vstajamo z dnevom in gremo spat z nočjo, kjer zvonijo angelovo češčenje jutraj, opoldne in zvečer, kjer se solnce dviga, gre naprej in navzdol, tako točno kakor utež ure, kjer

lahko meri poljedelec, če nima ure, čas po dolgoti svoje sence. Na Islandu vsega tega ni: tam se živi kakor izven življenja; tam se prihaja in gre, dela, je in spi, v dolgih presledkih se spregovori par besed, toda mehanično, raztreseno in kakor v snu. Dan, noč, to so samo besede brez pomena. Vedno vlada žalostna, brezkončna jasnost, tako blede luč, kakor bi bila mrtva. In še solnce izgleda, kadar se pokaže, kakor kaka stvar iz drugega sveta. Človeku se zdi, da to ni solnce, temveč njegova prikazen, njegova umrla duša, tako brezizrazno in brezbarvno je. Izgleda kakor kaka ogromna meduza, ki plava med dvema morskima tokoma. Na obzorju ni ničesar, kjer bi se lahko ustavil pogled, ali bolje rečeno, obzorja sploh ni: morje in nebo sta kakor zlita eden v drugega. Kolikokrat smo imeli občutek, da ladja visi v prostoru! ... In tišina ... da, tišina! Kdor ni dolgo prebival v polarnih krajih, ne ve, kaj je to. Tako široka je, tako absolutna, da se je človek boji: občutek ga obhaja, da je v nemi deželni smrti, in če tudi noče, vedno govori tiho kakor v cerkvi. Krik in klic ga prestraši, kakor nekaj nenavadnega in takorekoč bogokletnega ... O zvonovih seveda ni govora: ravno radi tega mi Bretonci največ trpimo. Izmed vseh pomanjkanj je to najhujše. Včasih se nam je zdelo, da slišimo njih glasove od daleč, od strani, od katere je pihal veter. Vlekli smo na ušesa in en ribič je rekel drugemu:

Glasbena Matica v Ljubljani.

Vpisovanje gojencev v konservatorij se vrši v dneh od 5. do 10. sept. 1921 v pisarni Glasbene Matice, Gosposka ul. 8/I, in sicer vsak dan od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. Gojenci se morajo oglasiti osebno pri vpisovanju.

Sprejemni izpiti se vrše v dneh od 9. do 14. septembra t. l., in sicer: dne 9. sept. ob 9. uri delajo sprejemne izpite vsi oni učiteljski kandidati, ki se nameravajo prijavljati za državni izpit iz glasbe. Isti dan ob 3. uri popoldne imajo sprejemni izpit oni, ki se na novo vpišejo v dramatično solo.

Dne 10. sept. ob 9. uri je izpit iz solopetja vseh na novo vstopnih gojencev in onih, ki koncem minulega šolskega leta niso položili izpita. Ob 3. uri popoldne pa se vrše sprejemni izpiti iz vseh teoretskih predmetov (teorija, harmonija, kontrpunkt, kompozicija itd.).

Dne 12. in 13. sept. ob 9. uri dopoldne imajo izpit vsi na novo vstopivši gojenci klavirja, ista dneva ob 3. uri popoldne pa gojenci gosli, viole in čela.

Dne 14. sept. ob 9. uri dopoldne je izpit za vse nove gojence za lesne in kovinske instrumente (flavta, oboa, klarinet, fagot, rog, trobenta, pozavna) in za gojence kontrabasa.

Pri vpisovanju je plačati: a) članarino Glasbene Matice letnih 40 kron; b) vpisnino za vsakega učenca 20 K; c) ukovino za polovico septembra. Ukovina je sledeča:

Za I. letnik teorije in mladinskega petja 20 K mesečno, ukovina za instrumentalni pouk enega glavnega predmeta v praviljalnih razredih (klavir, gosli) 80 kron mesečno; v nižji, višji konservatorijski stopnji ter v operni in dramatični šoli pa za pouk v instrumentalnih, teoretičnih in praktičnih predmetih 100 K mesečno (kdor obiskuje dva glavna predmeta, plača za drugega le polovico ukovine. — Obvezni stranski predmeti so ukovine prosti). Za solopetje se plačuje mesečno 120 K ukovine.

Sprejemni pogoji so sledeči: a) dovršeno 8. leto za pouk splošne glasbene teorije in mladinskega petja; b) dovršeno 9. leto za instrumentalni pouk (klavir, gosli); c) za orkestralne instrumente pa poleg fizične sposobnosti še vsaj dovršeno 12. leto.

Podrobna pojasnila se dobe v pisarni Glasbene Matice.

3. in 4. sept. GASILSKI - DAN - Prispevajte!

Orlovski vestnik.

VSEM ODSEKOM!

Dne 3. in 4. sept. se vrši na Brezjah katoliški shod in javen nastop Orlov. Bratški odseki naj se polnoštevilno tega nastopa udeležijo v krajih in naj vzamejo s seboj telovadno obleko.

Bratje, pokažimo javno svoje katoliško prepričanje, zberimo se ta dan pri naši Materi, izročimo sebe njenemu varstvu, priporočimo ji svoje delo. Kar je bratom Čehom Velehrad, to naj bodo nam Brezje. Bratje, ki se udeležijo duhovnih vaj v Šent Vidu, imajo ta dan skupno sv. obhajilo na

»Poslušaj! ...«

Bilo je kakor zadržana zdravamarija ali kakor zvonjenje v sanjah. So mornarji, ki vidijo v tem znamenje in naenkrat postanejo čisto bledi. Poznal sem moža iz Plougrescanta, ki je dobil tako močen srčni napad, da smo ga morali nesti v kabino. In vendar je bil orjak z ogromnimi udi. Jecjal je brezsmiselne stvari kakor otrok in umrl, ne da bi prišel k sebi. Ta ribji lov je bil prvi, katerega se je udeležil: bil je njegov edini. Dobro se spominjam, kako nas je presunila njegova smrt.

Če pravim, da na Islandu ni zvonov, to ni res, kajti vsaka ladja ima svojega. Te slišati pa ni nobeno veselje. Navadno zvonijo samo, če je megla ali če je morje zelo viharo, na krovih ladij, ki so se zgubile. To je plat zvona, klic žalosti, obupni zbogom onih, ki jih steze domače zemlje ne bodo več videle. Koliko De profundis smo zmolili, ko smo gledali, kako so izginjale v temi te izgubljene ladje z zbeganim moštvom, ki je zvonilo samo sebi svoj mrtvaški zvon!

Da, v čudnih sanjah, ki jih človek tam sanja, pride pogosto strašna mora. Je še sreča, da je človek v teh mesecih ribarenja kakor brezčutna duša in si ni svest prav ničesar, niti hitrega bega dni.

Skoraj nismo mogli razumeti, da je preteklo že šest tednov od onega deževnega februarkega večera, ko smo se poslovlili od naših žen v pristanišču Tréguier-

Brezjah. Udeleženci imajo polovično vožnjo po vseh progah. Izkaznice se dobe pri Orlovski zvezi v Ljubljani. — Udeleženci tabora naj dajo polovično-vozne izkaznice žgosati na Brezjah (v samostanu), ker sicer bo vožnja nazaj neveljavna.

Orliški krožek Ljubljana-Sv. Peter. Danes ob 19. uri je občni zbor v prostorih Šentpeterskega društva. Dolžnost vsake članice je, da se občnega zbora udeleži. Vabljeni tudi podporni članice. — Predsednica.

Oaza.

KULTURNA SLIKA IZ JUGOSLAVIJE.

Iz Ljubljane se je vlak odpeljal normalno; bilo je pred dobim letom; v Brezjah so se začele težave. Francoski nagli vozeči veliko gospodo in diplomate pa tudi verižnike iz Pariza v Bukarešto imel je normalno zamudo. Nanj je bilo treba čakati skoro celo uro; denar je sveta vladar. V Zagrebu je bilo treba hiteti na državni kolodvor in si dobiti listek od gospodične, ki naj bi vršila svojo nalogo prijazneje in urneje. Do Sunja je bilo malo potnikov. Tu so jeli vstopati potniki za Bosno. Izpočetka malo, pozneje jih je bilo vedno več. Večinoma vse je bilo namenjeno do zadnje postaje v Banjaloko. Bil je drug semanji dan in mladi fantje so šli zglasti se pri vojaškem uradu. Vlak se je ustavil na postajah poljubno dolgo; imel je nazadnje več nego tri ure zamude. Nekaj postaj pred Banjaloko je sredi ceste opešal, ustavil se je kot star nadušljiv konj, ko se je oddahnil in so mu ubrizgali excitantia pa iritantia, jo je počasi odkrevsal naprej. Ni čuda, vsak dan le en vlak gori, eden doli. Na postajah je bilo mnogo deloma v bogato svilo oblečenih turških žena videti z zagnjenim obrazom; na prvi pogled večinoma tenke, male, slabotne dame; morebiti pride to od zaprtosti doma v ženskem oddelku. V vagonu III. razreda so se vozili izključno le možki. Med te treba šteti mnoge berače, ki gredo iz vagona v vagon ter si z nemo prošnjo naberejo malo število kron. Eden izmed njih je imel samo eno roko; namesto druge je imel ostanek mesa 25 cm dolg brez kosti, s katerim je otresal, kot bi imel kos gelatine na rami. Druga specialiteta so mnogi prodajalci, eden ponuja kruh, drugi sadje; največ jih je, ki dobe lepe denarce za posladkano vodo. V hudi vročini, v dolgočasju, v strupenem prahu, v penetrantnem smradu vse hoče piti. Originalen je bil prodajalec sladke vode, ki je imel na pasu pritrjeno servijeto, ž njo je brisal kozarce in svoje vedno mokro lice. Tako da ima človek od ene vožnje v III. razredu za enkrat dovolj. Ob solnčnem zahodu so na vagonu sedeči mohamedanci menda skupaj s svojim hodžom peli večerno molitev; glas hode je bil neprijetno nosljajoč. Ampak v celam natlačeno polnem vagonu niti eden ni kaj rekel, ne se smehljaj, ne ponorčeval; javna verska vaja je v Bosni nekaj samo po sebi umevnega; kot se samo po sebi razume, da na naših železnicah ljudje prav takrat začno umazano govoriti pa grdo peti, če je v vlaku duhoven. Kranjski permojidevci!

Izključno je pri taki veliki množini tujcev dobiti prostor v hotelu; ni kazalo drugega nego izstopiti v predgradu banjaloskem, od koder je še pešhoda v mesto. Ponoči ob 10. uri, kam naj se človek obrne, tuj v tujem kraju, nego da potrka na vrata samostanska. Ker se je z istim vlakom pripeljal trapist, a v drugem vagonu, je bilo tem lažje priti v samostan; drugače bi bila trda predla. Ne bi kazalo drugega, nego ostati na postaji do drugega jutra. V prijetni oazi smo. L. 1870 so dovolili prejšnji gospodarji, turki, da se trapisti naselejo. Iz divjega, zapuščenega, roparskega kraja so napravili kulturno centralo, trapistovski samostan Marija Zvezda pri Banjaluki je blagoslov za tamošnje okolice. Močna, precej nagla voda Vrbas ni imela

nobenega mostu. Brod se je v hudi vodi večkrat ponesrečil, ljudje in živina so potonili. Trapisti napravijo deloma iz cementa, deloma iz velikega kamenja močno strugo in speljejo železen most čez vodo, da gre vsak varno čezenj. Sezidali so elektrarno s tremi turbinami, o kakršni Ljubljana še ne sanja ne. Mogočno in bobneče se zaletava in hiti preko nepremagljive betonaste jezi voda Vrbas ter rodi blagoslov, prej pa je le škodo delala in trgala zemljo. Elektrike je dovolj za celo mesto Banjaluko in za samostan. In samostan je mnogo rabi. Sezidali so trapisti tvornico, suknarno, in treba je le gledati, s kako preciznostjo veliki stroji delajo s pomočjo motorja. Za svoje potrebe imajo trapisti pivovarno, kjer si varijo pivo, kot mal poboljšek k svoji revni vegetacijski hrani. Na električni pogon imajo velik mlin; veliko žago, strme človek gleda, kako elektrika reže debele hlode s 6 ali 10 klinjami obenem. Marija Zvezda je mala republika zase: imajo svojo mizarno, ključavničarsko delavnico na električni pogon. Kateri domač mizar ima električno peč v svoji delavnici, da ga greje; drugo pečico, da mu električno kuha v varno zadelani gorki vodi klij? Trapistovska republika ima svojo bolnišnico, visok, zračni paviljon, bolnike ima v oskrbi slovenski trapist K.; republika ima internat za bosanske dečke; imajo svojo lastno veliko šolsko sobo, kjer se uče potrebnih predmetov. Ko odrastejo, gredo v višje šole ali pridejo v domače samostanske delavnice, kjer se izuče one obrti, katera jim najbolj ugaia. Ko so se izvežbali, odidejo drugam in si kot izborni obrtniki lahko kruha služijo. Parkrat na leto imajo dramske predstave; skoraj vsak večer jih eden izmed patrov uči petja in kak instrument, da imajo primernega razvedrila. Par korakov proč od samostana, pa v obzidju, na malem gričku, je svetla, suha, solnčna stavba, določena za spalne sobe mladim bosanskim gojencem samostanskim. Samostan ima dolge, visoke, zračne, moderne, vedno snažne in čiste hleve za govejo živino in za konje. Iz mleka delajo menihi znani okusni trapistovski sir po lastnem receptu. Za govedino rabijo mnogo krme in poleti od košnji mora vse krepko delati, bodisi duhoven, bodisi navaden samostanski brat. Ker meso nikdar ne pride na mizo (vse je leseno: nož in žlice in vilice) je samo po sebi umevno, da mora dobiti vsakdo opoldne in zvečer malo pijače (po pol litra). Zato gori omenjena pivovarna. Vstanejo redovniki vedno ob dveh, ob nedeljah in praznikih ob pol dveh, ker so molitve daljše. Revni ljudje dobe dan na dan kruha, opoldne gorko hrano in če je mogoče tudi kaj obleke. Moslim z znakom na glavi, da je bil v Meki, se nič ne obotavlja, da pride po obed in prijazo pozdravi katoličana. Verniki iz okolice radi pridejo po dušno hrano k trapistom; spoveduje se namreč prav mnogo, razumljivo, zgled trapistovskega duhovna je pridiga, ki je vse drugačna, nego še tako lep govor, izdelan po vseh retoriških pravilih. Trapist je posebej ljeno pravilo redovno očaka zahodnega menišтва sv. Benedikta.

Trapisti imajo malo hotelerijo, prav po naročilu svojega ustanovitelja, kjer

sprejmo vsakega, kdor pride k njim. Moškim vse razkažejo, kar je v obzidju; od spalnice in obednice do cerkve. In če dame ostanejo zunaj samostanskega obzidja, jim može lahko razložiti, kako trda da je postelja samostanca, kako revni so stoli v obednici, kako čudovito mirno sprejmi bratje pokopani brez krste na pokopališču sredi samostana, kako umrlega brata prenese iz infirmerije v cerkev, kjer molijo redovniki noč in dan okoli njega do ure pokopa; kako zanj pripravijo v obednici skozi več tednov kosilo, ki ga dajo revežem itd. Če je trapistovski samostan svet zase in pokopališče močno človeka prevzame, ko čita na zidu imena onih, ki so morali v vojsko, pa so tam daleč v tujini umrli (kakšna ganljiva pieteteta), je nekaj, kar se ne da popisati, če zvečer, preden gredo redovniki ob osmih spat, zapojo v koru Salve regino. Može, ki jih je usoda zanesla v Banjaluko iz celega sveta, oni, ki pozimi in poleti vstanejo davno pred solnčnim vzhodom, ki celi dan težko delajo, ki nimajo ne mehke postelje, ne prijetne sobice, ne gorke peči pozimi; može, ki ne smejo govoriti, ki imajo najpriprostejšo hrano, trdo in težko obleko, oni pridejo zvečer skupaj, se pripravijo Bogu v kompletnih molitvah. Nazadnje kleče ob lahnem spremljevanju harmonija pozdravijo te ascetične, od dela in trdega zatajevanja resne postave svojo nebeško mater. Iz srca jim pride kot nobenemu beseda: da živijo v solzni dolini; svet je zanje dežela prognanstva, tuji so na svetu, smrt jim je odrešenje, smrt so vrata v nebesa. Pesem Salve regina v banjaloski tihoti je harmonija z drugega sveta; človek se čuti za par momentov v pogledu na v belo in rjavo oblečene klečeče redovnike neke visoko nad vsem, kar je zemeljskega in minljivega. Trapišt ne pričakuje od sveta nič; mrtev je zanj; vse od Boga; pomaga naj mu Marija. Petje trapistovsko nima nič trubadurskega, romantičnega, mehkužnega.

Dalo bi se izvajati ob pogledu na tako oazo:

1. Zakaj bi ta ali drugi turist ne napravil enkrat partije v kulturno oazo banjalosko; ogleda naj si od blizu za en, dva dni, delo, trpljenje, molitev, post, miloščino teh mož od blizu. Partija bi bila cenejša in manj nevarna kot so druge moderne. Dne 25. januarja praznujemo spreobrnjenje Savla v Pavla.

2. Ministriški svet je sklenil nadzorovati vse premoženje samostansko. To se pravi napraviti drago kontrolo. Ta bi bila pri naših trapistih odveč. Kontrola zanje je skupna spalnica, redovna, težka obleka, ascetični obrazi, njih revna kuhinja; kontrola in najlepše izpričevalo zanje so: ljudska šola v samostanu, mladi Bošnjaki, ki se uče pri njih obrti, da postanejo kdaj koristni udje Jugoslavije. Dokler ti kulturonosci tako s svojim premoženjem delajo, sami leto za letom najlepše izkazujejo svoje poslovanje. Banjaloka in okolica daleč na okoli bo čutila nesrečo in škodo, če bodo kdaj morali trapisti proč.

3. Banjaločani vsi vprek cenijo in spoštujejo trapiste, vidi se, da tam mnogo dobrega dobe. V bližini samostana je vse mirno, nič ni ne hrušča ne trušča. V neposredni bližini trga Taborja, ki ga zdaj zazidavajo, so trije zavodi. Hiralnica, misijonska hiša, semenišče usmiljenk. Lazaristi in usmiljenke so francoskega izvora. V seminar pridejo hčere dobrih hiš iz cele Slovenije, da se izvežbajo za strežbo bolnikov. Ne seminarska sestra ne usmiljenka ne pozna od vstopa do smrti nedelje, ne praznika, ne božiča, ne velike noči; dekla je bolnikov, umirajočih, norcev itd. Ali ste že bili kdaj v hiralnici? Tam kjer pride mnogo mnogo Ljubljancanov; kjer je huda nočna in dnevna služba. Zunaj godba igra pozno v noč, v hiralnici moli ob umirajočem usmiljenka. Usmiljenke nujno hodijo po Taborju, ker jih je veliko v veliki bolnici, centralo pa imajo ob Taborju. Kaj bi naši prijatelji Francozi rekli, če bi kdo si izmislil na Mont Martru pred veliko nacionalno cerkvijo Jezusovega Srca napraviti javno telovadišče? Tistim, ki so izmislili na Taborju novo stavbo in vežbališče, se lahko reče: nimate nobene pietete pred vsemi onimi someščani in someščankami, ki umirajo v hiralnici; pravega takta vam manjka ob pogledu na blede, zdelane, od bolniškega duha in ponočnega čuvanja opešane usmiljenke, ki mimo vas hodijo. Takt, gospodje, malo prave srčne kulture, katere se pojdite učiti k Bošnjakom.

4. Poziv vladi. Francoska vlada je pošljala svoj čas na Balkan redovnike in redovnice, ti so bili kulturonosci, mnogo dobrega so storili v Macedoniji, okoli Soluna, v Bolgariji, žrtvovali so se bolnikom in vzgajali so po svojih zavodih in šolah narasčaj domači. Jugoslovanska vlada naj se obrne do raznih redovnih provincijalov in generalatov s prošnjo, naj določijo in pošljejo sposobne redovnike in redovnice, ki se bodo žrtvovali v najbolj zapuščenih in divjih krajih naše kraljevine; brezdvomno se bo prošnji ugodilo. Novi nositelji kulture bodo seboj prinesli domače lekarne, kjer bodo pomagali s svetom in dejanjem

zapuščenim revežem v telesni bedi. Otvorili bodo šole, kjer bodo zbirali okoli sebe dečke in deklice, jih naučili čitati, pisati, računati. Ko dobijo te elementarne pojme, učili bodo dečke za življenje potrebne obrti, da postanejo pridni čevljarji, krojači, zidarji, ključavničarji itd. Deklice se bodo učile šivati, kuhati, prati, snažiti, opravljati potrebna dela v hlevu, v kuhinji, na polju, na vrtu. Naj gre kdo potujoč v Pariz mimo grede v Turinu v Via Cottolengo, postaja Porta Susa, pokazali mu bodo v centrali saleziancev rade volje velike etablissement, kjer se mladi Italijani vsem mogočim strokam priučijo, ki bi bili drugače nekoristni udje človeške družbe. Oni, ki se vozijo proti Dunaju, vidijo z vlaka misijonsko postajo Sv. Gabrijela, samostan in veliko lepo cerkev so samostanci sami sezidali manu propria: kot vaja za misijonsko zvanje v tujini. Zgodovina nas uči, da so vsi kulturni narodi imeli kot prave oaze samostane, od njih so kulturo dobili, od katere žive še dandanes. Imenoma: Irči, Škoti, Angleži, Francozi, Nemci, Italijani, Švicarji itd. Ne moremo izvesti niti Češke, ne Avstrije, ne Mažarske. Komunisti — socialisti — redovniki so delali čudeže in jiti. V odljudnih delih naše domovine šole jiti. V odljudnih delih naše domovine šole kot so pri nas običajne, ne bodo nič opravile ali le minimalno. Samota še drugod človeka ubija, kamoli tam, kjer o kulturi ni duha ne sluha. Niti vojaška sila ni zmožna kaj storiti tam, kjer ni pogojev ne dušnega, ne materialnega življenja. Naši vojaki imajo drugod težko in odgovorno nalogo vršiti.

Vlada naj da na razpolago zemljo in primerne stavbe redovnikom in redovnicam, naj jim dovoli vsakoletno določeno podporo, naj jim da varstvo življenja in imetja; v par letih bodo nastale po zapuščenih, razupitih krajih kulturne oaze; starši bodo dobili nazaj domov otroke, ki bodo pravo kulturo doma sami dalje širili. Kulturno preobrazovanje naše domovine se bo vršilo: mirnim potom, brez krvoprelitja, z mnogo manjšimi stroški, mnogo doledneje in mnogo hitreje. Ni se bati, da bi se delala propaganda za katolicizem.

V Paragvaju vse uradništvo, vse vojaštvo, vse mučenje Indijancev in njihovih kazibov ni opravilo nič. Španci so nazadnje izročili jezuitom v oskrbo divjake, o katerih se je izpočetka mislilo, da so nezmožni kako izobrazbo sploh sprejeti. Jezuiti so napravili redukcije, o katerih drugi pot mal članček. Pogoj je bil, da noben Evropejec ne sme med kultivirane Indijance, da jih ne spridi. Vse redukcije so vodili jezuiti in pošiljali tribut ali vsakršni davek španskemu kralju. Zavistni ministri, med njimi Potugizec Pombal, so redovnike spodili, Indijanci so večinoma izumrli, od redukcij ni ostalo drugega kot ostanki stavb, cerkva, hiš, kjer se sedaj pasejo strupene živali in bodeče grmovje počeno in preperelo zidovje opleta. Iz stoletnega mrtvila na Balkanu, iz revnih, malih ostankov stare izgubljene kulture bodo redovniki napravili cvetoče redukcije, oaze, katere bodo na cele ure daleč vzbudile novo cvetoče življenje; življenje, ki ga bo vesela država in narod sam, ki bo začel živeti življenje dostojno človeka. Oaza banjaloska naj se postoteri; denar, ki ga bo vlada vtaknila v samostane, bo rodil stoteren in tisočeren sad. Japonci, odločujoči narod v svetovnem koncertu, s kulturo, o kateri se nam komaj sanja, v veseljem podpirajo katoliško univerzo v Tokiju in se ne boje za svojo kulturo, ne za svojo vero.

V Banjaloki so nam v uradu dejali, da če potujete nazaj, ni treba legitimacije; kaj takega ni bilo oznanjeno. Pri nas gotovo dobite biljet, brez skrbi. V Predgradu se ti postira žandar in ne pusti nobenega odpotovali iz Bosne brez legitimacije. Tako da je ukazano. K sreči je zadostala legitimacija južne železnice. Kdo ima prav: kotarski ured ali žandar? Gospodi pomiluj. Stalo je na postaji mnogo lokomotiv, dež jih je pral, vse so bile zarjavele, kot kanoni za Sv. Krištofom. Če so jih popravili, prav; če so jih pustili razpasti: gospodi pomiluj.

Dnevne novice.

— Katoliški shod na Brezjah. Udeleženci katoliškega shoda in orlovskega tabora na Brezjah naj dajo polovično vozne izkaznice žgosati (v samostanu), ker sicer je polovična vožnja nazaj neveljavna.

— Iz Tržiča. V noči — vse važno delo naših Sokolov za domovino se namreč vrši ponoči — od nedelje 28. avgusta na ponedeljek je bila v Tržiču na glavnem trgu pred kavarno Lončar huda bitka! Sokoli so zbrali vse moči, da bi zatrli nemški element v Tržiču. Priprave so se vršile v kavarni, od koder se je pripodila cela jata državotvornih delavcev in pred seboj so brali nemško žrtve Staudingerja. Neusmiljeno so ga obdelavali prav po sokolsko-tržiško. Mi ne bomo jemali v zaščito tržičkih Nemcev, vendar se spomnimo na nekaj: Kje je doslednost in narodna značajnost Sokolov, odnosno liberalnega bral-

ju, med vrečami soli, med najrazličnejšim blagom in kovčgi.

Kapetan Guyader je pritisnil s prstom na koledar.

»Citaj, Kerello,« mi je rekel.

In čital sem, ravno pod zadnjim prečrtanim datumom:

Sobota, 14. april. Sveti Tiburecij.

Potem pa, v bolj velikih črkah:

Nedelja, 15. april. Velika Noč.

Ostali mornarji so ponavljali v koru:

»Velika noč!... velika noč!...«

Ravnokar še izmučeni obrazi so nankrat zažareli veselja. Lahko si mislite, da niti vsled toplote sobe, po rezkem mrazu, ki je vladal zunaj, niti vsled poživiljajočega vpliva alkohola. Ne: to, kar je tako praznično razžarelo naše utrujene poteze, je bila edino beseda »Velika noč«, izgovorjena tu v molku polarnih voda, več sto milj daleč od domovine. Kakor vidite, se nahaja v najskromnejših besedah nekaj, kar navdaja z zadovoljstvom ali z žalostjo. Treba jih je samo reči ali slišati v gotovem trenutku in na gotovem kraju, da si zamore človek predstavljati vse, kar vsebujejo. Kako nežna godba je v njih, kako globoke občutke vzbujajo!

Meni se je pričarala pred oči Bretagne hitreje, kakor vam zamorem povedati: obronki s svojo bujno rastočo travo, s praprotnjo, s svojim velikim bedičevjem, ki se blešči od pajkovih mrež, s svojimi skupi-

nami modrih, belih in rožnatih cvetk, ki so se razvete v aprilskem solncu in z mrmranjem nasadov kreše v vodnih jarkih. Potem jutra iz čistega srebra, nebo z ljubkimi, malimi oblaki, strehe iz rmene slame, na katerih cvetejo rabarbara in mah, in vrtovi, ki tako lepo dišijo, in kričanje otrok in petje ptičev in zasenčeni studenci pod bezgi in blesk solca na morju. Videl sem Plougiel, moje župnijo, moje hišo v Kersulietu, kjer smo takrat stanovali in ki se je dotikala ene starega, slepega pevca narodnih pesmi, Yann ar Gwenna, svojo ženo, ki se odpravlja k maši, pred kosom ogle-dala, ki ga je postavila na okvir okna, kako si natika svoje lase, ki jih je povezala z dvojnim trakom in velika nazaj zapognjena krila njene avbe. Videl sem tudi cerkvenika, kako zvoni, in zvonove, kako zibljejo svoja kovinasta žrela... Kaj sem vse videl v tem blaženem trenutku! Bilo je tako nežno, tako sladko, da sem zaprl oči.

Tudi vsi drugi so obmolknili, zatopljeni kakor jaz vsak v svoje sanje.

Kapetan je prvi pretrgal molk:

»Kerello,« mi je rekel, »glej, da nam boš jutri s svojim najlepšim glasom čital velikonočno opravilo.«

Nato nas je odslovil in rekel:

»Vsi boste imeli dvanajst ur počitka.«

... Ko smo se zagreblili v naša ležišča, je kazala moja ura že deset.

(Dale sledi.)

negi društva, ki je Nemcu Glanzmannu oziroma njegovi hčeri pelo podoknico. Datum že sami dobro vejo. Seveda so dobili za to svoje »narodno-zavedno« delo 2000 K. Takrat jih je vodil narodni buditelj, znani Lajovc. In kam so djal to svojo velikansko narodno zavednost tisti večer. Ko so pili za nemški denar v gostilni, v kateri se je do leta 1918. tako rado nemškutarilo in kjer so doma zavedni Sokoli in Sokolice? Kdaj pa boste začeli trebiti nemškutarske elemente iz lastnih vrst? Gg. Bocak, Globočnik, Jeglič, pazite, ker tržiški Sokoli so bili in so narodno zavedni! Pri tem nad vse narodnem delu v noči od 28. na 29. avgusta naj omenimo še g. župana, ki si je veliko prizadeval, da bi narodno razdražene Sokole pomiril, a ni veliko dosegel, ker je bil visoko nad njimi na balkonu skrit za oleandri in palmo miru. H koncu še eno prošnjo do vseh ponočnih razgrajčev: Dajte nam nočni mir, katerega si silno želimo zlasti mi, ki stanujemo na glavnem trgu!

— **Prenos zemeljskih ostankov pesnika Petra Njegoša** je preložen na prihodnje leto.

— **Najboljše in najcenejše obleke** izdeluje in dobavlja konfekcijska industrija Frande, Ljubljana, Emonska cesta 8. Tvrdba je prva zastopnica svetovnoznanih prvovrstnih češkoslovaških tovarn ter ima v zalogi razno sukno, hlače in podlogo v bogati izbiri. — **Pred nakupom obiščite** oddelek te tvrde na Ljubljanskem vzorčnem veleselju v paviljonu E, št. 52 (prvi veliki paviljon pri glavnem vходу na levo — domača industrija), ali pa njeno skladišče na Emonski cesti 8. — **Opozorjamo na oglas** tvrde Frande v današnji številki našega lista.

— **V tečaj za bolničarke** se sprejme še nekaj gojenk. Tečaj traja 2 leti v Belgradu. Vsa oskrba je v zavodu in še poleg tega 100 din. mesečno. Predizobrazba je meščanska ali nižja srednja šola. Izobražene gojenke dobe državno službo in pravico do pokojnine. Ker se nahaja Mis Newton, predsednica tega zavoda, le še danes v soboto, 3. septembra, v Ljubljani, zglasiti se je interesentinjam v soboto od 9.—12. ure pri tajnici Kola jugoslovenskih sester gđ. Viljemini Beniger, Mestni trg 24-III.

— **II. kongres profesorskega društva** kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev se bo vršil v Zagrebu 25.—27. sept. t. l. s sledečim dnevnim redom: 1. Otvaranje kongresa. 2. Pregled punomočja delegata. 3. Konstituisanje Kongresa. 4. Izveščaj o radu Glavne uprave. 5. Pretnosti nacista Poslovnik prof. društva. 6. Predavanja: a) Srednja šola i izbor zanimanja. b) Obuka fizike i fizikalne zbirke. c) O nastavi crtanja. 7. Predloži glavne uprave i pojedinih članova. 8. Izbor novih članova Glavne Uprave. 9. Odredjanje mesta za III. kongres. 10. Pregledanje škola i prosvetno-kulturnih ustanova u Zagrebu. 11. Izlet u Ljubljano.

— **Vprašanje na pošto** ravnateljstvo. Prejeli smo: Društvo vpokojencev južne železnice vpraša tem potom pošto ravnateljstvo v Ljubljani, kje je vzrok da se ne izplačajo redno naše pokojnine in draginjske doklade? Nekateri člani bi morali dobiti denar že zadnjega dne v mesecu, toda danes je že drugega pa denarja še ni. Ako vprašamo na ravnateljstvu južne železnice se nam zagotovi, da je denar pravilno nakazan, če se pa vpraša na čerkovnem uradu, dobimo odgovor, da nimajo še nakazila. To je največja krivica, ki se nam godi ob tej strašni draginji, da se nam še ti vinjarji ne izplačajo redno! Prosim Vas gospod ravnatelj točnega obvestila.

Odbor.

— **Vse p. t. učiteljstvo, župni uradi in drugi**, ki so prejeli na ogled knjigo »Oskrba manjnadarjenec«, naj jo blagovoljno plačati (po priloženih položnicah), oziroma naj knjigo vrnejo v šolo na Viču. — **Slomškova zveza.**

— **Svetovni židovski kongres.** V Karlovih varih se vrši svetovni židovski kongres, ki mu prisostvuje nad 600 delegatov iz vseh delov sveta. Kongres je pričel 1. t. m. in ga je otvoril Sir James Rothschild.

— **Razširjenje umobolnice v Stenjevču.** Ker se razpusti norišnica v Baji in se oddajo bolniki v bolnico v Stenjevču pri Zagrebu, se bo ista razširila in bodo dozdaj več objektov. V ta namen je ministrski svet dovolil dva milijona kron.

— **Moralni propad družbe.** Zagrebška policija je te dni aretirala neko mlado ženo, ki se je bavila z zvodništvom. Mlada pokvarjena dekleta je vabila v svoje stanovanje, potem pa šla iskat po mestu moške. Policija je pri njej aretirala 8 deklet, ki so vse oddane v bolnico, ker so bile venerično bolne.

— **Nevaren žepni tat.** Gjurjo Hrušević je bil na zagrebškem kolodvoru aretiran v momentu, ko je hotel nekemu kmetu ukrasti denarnico, v kateri je bilo nad 50.000 kron. Imel je smolo!

— **Obsojeni kmetijski »puntarji«.** Dne 1. septembra je zagrebško sodišče razglasilo obsodbo nad soudeleženci dogodkov v Kašini. Proces se je vršil v juliju in avgustu. Obsojeni so: 1 na 18, 1 na 12, 6 na

10, 1 na 9, 6 na 8, 8 na 6, 9 na 4, 20 na 3, 1 na 2 in 1 na en mesec zapora, drugi so bili oproščeni.

— **Draginja** silno narašča tudi na Reki. Podražil se je celo kruh. Tudi vino ima visoke cene. Listi pripisujejo draginjo brezobzirni špekulaciji. Draginja je tudi vzrok štrajku v ladjedelnici »Carnaro«.

— **Največji parobrod sveta** je »Majestic«, ki so ga med vojsko začeli graditi na Nemškem in so ga zdaj dovršili v Southamptonu na Angleškem. Ima 56.000 ton vsebine in prostora za 4000 pasažirjev. Njegova električna naprava bi mogla preskrbovati z lučjo in gonilno silo mesto s 30.000 prebivalci. Dolga je 320 metrov, visoka do kapitanskega mostu 32 metrov.

— **Silni mož.** Na Nemškem so dobili v osebi Valtera Rathenaua ministra za obnovo nemške države. Kdo pa je ta mož? Krivica v zgodovini je, da se poleg Hindenburga ne imenuje Rathenau. V istini je bil večjega pomena za nemško armado in njemu gre žalostna zasluga, da Nemška ni v kratkem onemogla in da je v petletni borbi z Nemcem bilo treba mobilizirati vse sile sveta. Tretji dan po napovedi vojske se je zglasil ravnatelj elektrotehnične tvrde Reichenau v vojnem ministrstvu in precej vprašal, kako je Nemška pripravljena, da vzdrži dolgo vojsko. Kakor znano, Nemci nimajo surovin, ki so za vojsko potrebne. V nemškem štabu so znali poiskati zmognih ljudi. Rathenau je mahoma postal prvoodnik K. R. A., t. j. družba za gospodarstvo s surovinami in je začel delati. Imeli so surovin samo za enoletno potrebo. Rathenau je hitel rekvirirati: kovine, kemikalije, juto, volno, kavčuk, bombaž, kožo, lan, prejo, žimo itd. Vse je bilo zaplenjeno za vojsko. Glavno pozornost pa je obrnil na izdelavo smodnika. Niti trohe galuna ni prišlo na Nemško po vojni napovedi in treba ga je bilo nadomestiti. Iz galuna je najvažnejši dušik in ta dušik so si Nemci preskrbeli iz zraka za vso dobo vojske. Nemško kemično industrijo je vprejel Rathenau v vojno službo. Ali za pridobivanje dušika iz zraka je treba električnega toka. Rathenau si je vedel hitro pomagati. Na Saksonskem blizu češke meje so bile debele plasti rjavega premoga, slabše kakovosti, ki se ni dal izvažati. Ob tem premožovniku je postavil velikansko elektrarno s silo 120.000 kilovatov, to je skoraj 150.000 konjskih sil. Z vagončki se je dovažal premog kar pod kotle. V mesecu marcu 1915 je bila pokrajina že prazna, a v decembru istega leta se je še kadilo iz nebotičnih dimnikov in stroji so pošiljali električno energijo daleč naokrog. V elektrarnici so pokurili vsak dan 700 vagonov premoga. Ali ne zastoj. Nemci so imeli toliko smodnika, da jim ga ni zmanjkalo v petletni vojski. Zdaj so postavili Nemci Rathenaua kot žensialnega organizatorja na čelo ministrstva, da bi obnovili nemško moč in slavo. Pričakuje se veliko od njega. Rathenau je izdal že nekaj brošur, v katerih popisuje, kako hoče povzdigniti gospodarstvo nemške države.

— **Amerikanka obdarovana kot japonska pesnica.** V minulemu letu je japonski cesar razpisal visoko nagrado za najboljšega pesnika. 17.000 poetov je šlo v borbo. Svoje proizvode so poslali anonimno. Ko je pa komisija določila najboljšo delo, speseno v japonščini, in so segli po zapečateni kuverti, so dobili v njej ime Amerikanke Ch. Burnett, ki biva v mestu Tokio. Sedaj jo slave kot veliko japonsko pesnico in pravijo, da jo bo najbrže cesar priznal za vredno, da bo smela opisati junaška dela cesarske hiše in rodbine.

— **Ruski film.** Iz Moskve poročajo, da je Maksim Gorki dokončal obsežen film, katerega podoba se vzete iz kulturne zgodovine človeštva od prvega početka. Igral se bo proletariatu po vseh mestih.

— **Štipendije za medicince** razpisuje Okr. bolniška blagajna v Ljubljani. Štipendije se podelijo trem medicincem, državljanom kraljevine SHS, po uspešno dovršenem prvem rigorozu; prednost imajo sinovi blagajničnih članov. Štipendije znašajo 10.000 j. s. K na leto, razen tega se štipendistom povrnejo vpisnine za predpisane kolegijske ure in vse izpitne ter promocijske takse. Z 9. semestrom se štipendije povišajo na letnih 15.000 K, ki jih štipendisti lahko uživajo toliko časa, dokler ne dobe službe kot sekundariji. Štipendisti se imajo z rezerzom zavezati, da se bodo po dovršenem doktoratu skozi dve leti vezbali na kakšno domačo bolnišnico v vseh strokah medicinske vede in da bodo nato skozi šest let na razpolago Okrajni bolniški blagajni v Ljubljani, oziroma nje naslednici, oblastno avtorizirani predstavniki socialnega zavarovanja v Sloveniji, ki jih lahko uporabljajo, kjerkoli bo potreba po blagajničnih zdravnikih. Glede nadaljnjega nakazovanja štipendije in študijskih uspehov veljajo določila razglasa o štipendijah in državnih podporah visokošolcem v inozemstvu, ur. 1. dež. vlade za Slovenijo, št. 91 ex 1921. Prošnje za razpisane štipendije je vlagati do 15. septembra t. l. pri Okrajni bolniški blagajni v Ljubljani.

— **Zdravniške štipendije.** Z ozirom na novo uredbo socialnega zavarovanja razpisuje Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani za okoliš Slovenije tri štipendije po 1000 dinarjev mesečno za kirurge-specialiste. Te štipendije se bodo dodelile primerno kvalificiranim zdravnikom, državljanom kraljevine SHS, ki so se skozi dve leti vezbali v vseh strokah medicine na kakšno domačo bolnišnico in ki bi bili pripravljene, dve nadaljnji leti posvetiti študiju kirurgije na tu- ali inozemskih klinikah. Po končanih študijah se bodo ti zdr-

nikli s primerno dobro plačo kot kirurgi dodelili blagajničnim ambulatorijem v Ljubljani, Mariboru in Celju, obenem pa bodo v teh mestih tudi lahko privatno delovali kot kirurški specialisti. — **Nadalje razpisuje** Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani štipendijo za bakteriologa po 1000 dinarjev mesečno. Ta štipendija se bo dodelila zdravniku, državljanu kraljevine SHS, ki se je skozi dve leti vezbal v vseh strokah medicine na kakšno domačo bolnišnico in ki bi nadaljnji dve, če možno celo tri leta posvetil študiju bakteriologije, histologije, serologije in kliničnih kemijskih raziskav na inozemskih univerzitetnih institutih. Ko bo blagajnični diagnostični zavod dobil v to potrebno avtorizacijo, bo njega voditelj po tarifu, ki se bo določil dogovorno z blagajničnim vodstvom, tudi lahko izvrševal privatne preiskave. Vsa potrebna ustna ali pismena pojasnila daje šef-zdravnik blagajne, dr. Bleiweis, Ljubljana, Kongresni trg 15.

Katoliški shod in orlovski tabor na Brezjah.

Katoliška misel bo privabila tisoče našega ljudstva k romarski cerkvi na Brezje. Vse, staro in mlado se pripravlja, da pohiti k toliko priljubljenemu svetišču Kraljice slovenskega naroda. Tu hočejo Gorenjci jasno in odločno manifestirati za katoliško šolo, katoliški zakon, za versko svobodo v državi! — Vse udeležence se prosi, naj strogo pazijo na red in snago! To je potreba zlasti sedaj, ko se na večjih krajih pojavja epidemična griža. Iz krajev, kjer griža nastopa v večji meri, naj se prebivalstvo shoda ne udeleži. — Pripravljalni odbor.

Študentske novice.

Š. Nameravani orlovski tabor v Mar. Nazarijih pri Mozirju se ne more vršiti 11. septembra t. l. vsled epidemije.

Š. Pričetek šolskega leta 1921-22 na državnem meškem učiteljsku v Mariboru. Na tem zavodu se vrši vpisovanje bivših učencev vadnice ter gojencev in gojenk letnikov v ponedeljek, dne 12. septembra, dopoldne. — Učenci, gojenci in gojenke, ki žele na novo vstopiti na ta zavod, naj se zglase v ponedeljek, dne 12. septembra, popoldne v ravnateljevi pisarni. — Pri sprejemu v I. letnik učiteljskega imajo prednost gojenci, ki so izpolnili ob vstopu 15. leto in ki so dovršili 4. razred gimnazije, realke ali meščanske šole. — Gojenke se bodo na tem zavodu sprejemale samo v III. in IV. letnik. — Bivši učenci, gojenci in gojenke zavoda naj prinesejo k vpisovanju zadnje šolsko izpričevalo, nanovo vstopajoči pa krstni list in zadnje šolsko spričevalo z odhodnico prejšnjega zavoda. Ravnateljstvo.

Š. Začetek šolskega leta na meščanski šoli v Žaleu. Vpisovanje se vrši za vse učence in učenke dne 15. sept. od 8. do 12. ure. Redni pouk se prične dne 16. sept. 1921. V prvi razred se sprejmejo tisti, ki so z dobrim uspehom dovršili peto šolsko leto ljudske šole. Pri vpisovanju se mora predložiti: 1. zadnje šolsko izpričevalo, 2. krstni list ter vsled s šol. letom 1921/22 uvedene šolnine in vpisnine tudi 3. tozadevno izjavo pristojne občine za tistega, ki se hoče oprostiti plačanja vpisnine in ev. šolnine. Potrebna pojasnila glede vpisnine in šolnine na naši šoli dobi vsakdo pri svoji domači občini. — Ravnateljstvo meščanske šole v Žaleu.

Š. Maribor. Na včerajšnji semenj so prignali 513 prešičev in 9 koz. Cene: 4—7 tednov stari po 150—180 K, 8—11 tednov stari po 240—260 K, 3—5 mesecev po 280—700 K, nad 6 mesecev po 800 do 1000 kron, polpitani prešiči za zakol po 30 do 36 K za kg žive teže. Plemenske svinje po 26—28 K kg. Koze po 200 do 300 K.

Ljubljanske novice.

lj. Krščansko žensko društvo ima sejo danes dne 3. septembra ob 5. uri popoldne v Jugoslovanski tiskarni. Povabljeni so vse članice.

lj. Kolo jugoslovanskih sester opozarja članice, ki nameravajo ustanoviti kako podružnico, da javijo to centrali v Ljubljani pravočasno pred ustanovitvijo.

lj. Tvrdba The Rex Co., Ljubljana, obstoja od 1. aprila 1906 kot pionirka te stroke v Sloveniji. S prvovrstnimi zastopstvi kakor pisalnega stroja Underwood ter razmnoževalnega aparata Opalograph, si je tvrdba, posebno v zadnjem času, pridobila sloves ter pošilja svoje predmete ne samo po Sloveniji in Hrvaški, ampak tudi v najbolj oddaljene kraje v Srbiji in Črni gori. Glej inserat!

lj. Odvetniški izpit je napravil včeraj pri višjem deželnem sodišču g. dr. Rok Jeršenko, odvetniški kandidat v pisarni g. dr. Natlačenca.

lj. Profesorsko društvo - sekcija Ljubljana vabi svoje člane k rednemu obnemu zboru, ki se bo vršil v petek, 9. septembra, ob osmih v risalnici I. drž. gimn. v Ljubljani. Dnevni red: 1. Poročilo odbora. 2. Volitve novega odbora. 3. Določitev referatov, predlogov in delegatov za zagrebški kongres. — Pododbori naj po §§ 31. in 32. pravil določijo delegate za kongres ter naj prinesejo zanesljivo na

občni zbor imenik vseh članov svojega pododбора. 4. Samostojni predlogi. 5. Služajnosti. (K)

lj. Moški zbor »Lubljanec! Nujna pevska vaja bo v nedeljo ob 11. Vsi — tudi novi — točno! Redna pevska vaja v ponedeljek ob 8. za mešani zbor.

lj. Šolsko vpisovanje v Lichtenthur-novem zavodu se vrši dne 12. in 13. t. m. Ta dneva naj pridejo v zavod tudi gojenke. Začetek šolskega pouka s službo božjo dne 14. t. m.

lj. O dr. Brezgarjevi tožbi proti našemu odgovornemu uredniku bo razpravljala danes ljubljanska porota. K porotnim razpravam imajo vstop vsi polnoletni, ki si morajo preskrbeti vstopnico k razpravi od 9. do pol 10. dopoldne v pritličju justične palače poleg vhoda v porotno dvorano. Našega odgovornega urednika bo zastopal g. dr. Marko Natlačen.

lj. Policijsko ravnateljstvo opozarja občinstvo v lastnem interesu, da veljajo zglasilni predpisi tudi za časa ljubljanskega sejma in da se ima torej vse csebe, katerim se da prenočišče, zglasiti oziroma edglasiti tekom 24 ur.

lj. G. Pesek proti g. Jelencu. Okrajni sodnik g. dr. Stojkovič je včeraj zaključil razpravo o tožbi, katero je bil vložil g. Anton Pesek proti odgovornemu uredniku »Jutra« g. V. Jelencu. Zasljal je kot prič g. prof. Prijatelja, urednika »Jutra« g. Brozoviča, in urednika »Slov. Naroda« g. Debeveca. Razprava je trajala od 10. do 12. opoldne, nakar je razglasil okrajni sodnik g. dr. Stojkovič sodbo: V. Jelenec je kriv, da je dne 28. junija 1921 v kavarni »Zvezda« krivo očital g. Pesku, da je v zvezi z atentatom na regenta in da ga je obmetaval s psokvami: »Baraba! Falot! Svinja!« Obsodil je g. Jelenca za to na 5 dni zapora, katero kazen mu je spremenil v globo 1000 kron. Zastopnik g. Jelenca je priglasiel vzklic.

lj. Pričetek šolskega leta 1921/22 na javnih mestnih ljudskih šolah v Ljubljani. Na javnih mestnih ljudskih šolah ljubljanskih, izimši I. in II. mestne deške ljudske šole in pa mestne pomožne šole, se prične novo šolsko leto 1921/22 v sredo, dne 14. septembra 1921 s skupno sv. mašo in v četrtek dne 15. septembra 1921 z rednim šolskim poukom. Vpisovalo se bode v ponedeljek dne 12. in v torek dne 13. septembra 1921 vselej od osmih do dvanajstih dopoldne, in sicer: Za III. in V. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 21.; za IV. mestno deško ljudsko šolo v šolskem poslopiju Na prulah št. 13.; za I. mestno deklisko ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Sv. Jakoba trgu št. 1.; za III. mestno deklisko ljudsko šolo in za mestno manjšinsko šolo v šolskem poslopiju na Erjavčevi cesti št. 19.; za šišensko deško in deklisko ljudsko šolo v šolskem poslopiju na Gasilski cesti št. 242.; za mestno barjansko šolo v šolskem poslopiju na Izanski cesti št. 40. — **Otroci, ki ne stanujejo v Ljubljani, se načelno odklanjajo, po čemer se je šolskim vodstvom točno ravnati.** — Vse podrobnosti pojasnjujejo šolska vodstva pri vpisovanju.

lj. Cirkus Kocska je včeraj v Lattermanovem drevoredu začel svoje predstave. Ker je po vojni redki cirkus, ki bi imel dresirane divje živali, je bila že včerajšnja prva predstava zelo množtevno obiskana, tako da so bili vsi prostori zasedeni. Po dobrih jahalnih točkah, zanimivi gimnastiki in izredno virtuozi ekvilibristični produkciji je sledila predstava s šestimi levi, ki so izborno dresirani in zbujajo nervozno napetost. Jutri sta dve predstavi ob 4. in ob 8. uri.

lj. Klobuk in črne gamaše je našel daries zjutraj nekdo na Tržaški cesti med Glinicami in tobačno tovarno. Klobuk je si ve barve, še čeden; gamaše so usnjate in tudi še v dobrem stanju. Po okolnostih sodeč je to oboje izgubil nekdo, ki je po noči šel domov malo preveč veselo razpoložen. Klobuk in gamaše se dobe v Jugoslovanski tiskarni III. nadstropje pri Fr. Šparovecu.

lj. Družabni klub uradništva. Skoro vsi sloji imajo že svoje klube, oziroma izobraževalna društva, le uradništvo tega do danes ni imelo. Zato si je uradništvo na sestanku dne 25. februarja 1921 v »Narodnem domu« ustanovilo društvo »Družabni klub uradništva v Ljubljani«, katerega pravila se dobe v društveni pisarni. Član tega društva lahko postane vsak, bodisi zasebni ali javni uradnik oziroma uradnica; kot podporni član pa pristopi lahko vsakdo. Da se bode društvo zamoglo razvijati in da bode imelo uradništvo od istega res koristi, pozivljam vse prijatelje, tovariše in tovaršice, da takoj pristopijo k temu edinemu uradniškemu izobraževalnemu društvu, čigar namen je v prvi vrsti delovati na kulturnem polju ter prirejati družabne izlete, predavanja, plesne točaje itd. Člarnina znaša mesečno 10 K, za podporno člane pa najmanj 20 K. Pristopnina 2 K. — Svoj pristop lahko javite ustmeno ali pismeno »Družabnemu klubu uradništva«, ki posluje znatno na Cesti ne Rudolfovo železnico (poleg restavracije »Novega sveta«) št. 6 in sicer vsak torek, četrtek in soboto od 11. do 15. ure. — Predsednik G. Bole. K

Katoliški vestnik.

c. Spremembe v frančiškanski provinciji sv. Križa v Sloveniji. Pri frančiškanskem definitorijalnem kongresu v Ljubljani so 30. avgusta izvršile sledeče spremembe: V Ljubljano je premeščen p. Gotfrid Ploj kot kaplan in organist; na sv. Gori p. Kapištran Ferlin, gvar-

dijan, in p. Oton Kocijan, vikar; v Novo mesto: p. Henrik Damiš, prefekt dijaškega konvikta, p. Friderik Saller, katehet, p. Benjamin Petrič, voditelj dijaške Marijine kongregacije; v Kamniku: dr. p. Hadrian Kokoli, gvardijan, p. Julij Sušnik; v Nazaret: p. Ziga Ahčin; v Brežice: p. Jožef Aljančič; v Maribor: p. Pavel Potonik; k Sv. Trojici: p. Elekt Hamler; v Gorici: p. Albert Pircl, gvardijan, p. Marijan Širca, vikar, p. Romuald Ausser; na Vič: p. Ferdinand Zajc, kaplan in organist; k Novi Štifi: p. Norbert Sušnik. — V Ameriko v Čikago sta odšla te dni p. Blanko Kavčič in fr. Humil Saveli.

c 61. generalni shod nemških katoličanov se je 27. avgusta otvoril v Frankfurtu. Starodavno mesto je bilo slavnostno okrašeno. Na pozdravem večeru je govoril državni kancler dr. Wirth, ki je pozival k optimizmu, kajti Nemčija bo vstala, če bodo vsi svojo dolžnost storili, v prvi vrsti katoličani, ki bodo po svojem programu delali za enotno krščansko Nemčijo. — Od zastopnikov inozemstva je dr. Hilgenrainer iz Prage slikal kulturni boj na Češkem, kjer se je v šolah razpelo moralo umakniti podobam dr. Masaryka. — Za predsednika katoliškega shoda je nato bil izvoljen tajni svetnik Held, za častnega predsednika 90letni grof Droste Vischering; tudi se je izvolila v predsedstvo prvica ženska, gđ. Hedwig Dausfeld. — Predsednik je v svojem nagovoru energično poudarjal, da se mora ustvariti mir, ki ne bo vsiljen, ampak bo onel na medsebojnem spoštovanju, krščanski ljubezni in pravičnosti. Izrečno je poudaril, da katoliških sobratov v Franciji in Belgiji ne more tako pristransko pozdraviti kakor ostalih. — Za njim je nagovoril navzoče papežev nuncij msgr. Pacelli v nemškem jeziku. — Prvi slavnostni govornik von Seidlein je svoj programatični in tudi formalno dovršen govor navezal na deset zapovedi božjih, ki pomenijo individualni in socialni zakonik človeštva na vse čase. Npr. prvi propad naše dobe pohaja iz neizpolnjevanja dekalog. Kjer se državna oblast v smislu prve zapovedi ne opira na božjo avtoriteto, tam nastopa teror in anarhija. Mesto Boga se danes vse klanja zlatemu teletu, ki prinaša na narode prokletstvo, o čemer poje že Nibelungi. Socialna zapoved dekalog uči delo ljubiti, ne hlepeti za dobičkom, ki ne sloni na delu, ne izrabljati dela zgolj za pridobivanje in nakopičevanje materialnega bogatstva — naš čas ravna ravno nasprotno. Četrta božja zapoved predpolaga solidno rodbo, toda ravno pojem npr. vrstno trdnega zakona se čedalje bolj rahlija. Za katoličane prid etu tudi povelje pravice do verske vzgoje otrok. Mnogo se uboji, politični umori, pojem lastnine je izpachen, ne želi si svoje bližnjega blaga, to ne velja danes za spekulante in kapitaliste. Govornik je obsojal tudi moderno žensko modo, eksotične ples, literaturo in kino, ki pričajo o obojelem spolnem življenju. Katoličane je pozival k solidarnosti. — Shod so pozdravili tudi verni protestanti.

c 300 letnica smrti sv. Janeza Berchmans. Pred 300 leti 13. avgusta je umrl v Collegio Romano v Rimu sv. Janez Berchmans iz Družbe Jezusove. Janez Berchmans je bil otroško pobožnost, stroga pojmovanja življenja in zlasti natančnega izpolnjevanja dolžnosti, vsled česar se prišteva med najodličnejše patrone mladine. Zato je važen zlasti za našo dobo, ko se krščanski prepoved ne more drugače izvršiti nego da vzgojimo mladino, ki bo jemala življenje resno, poznala samozatajevanje in zvesto izvrševanje svoje dolžnosti. Za študij življenja sv. Janeza Berchmansa je priporočati: P. Nachbauer S. J.: Hl. Johannes Berchmans, Lebensbilder großer Gottesstreiter, Herder, Freiburg.

c Nemški protestanti, ki so politično organizirani v centru, so na frankfurtski katoliški shod poslali sledeči pozdrav: »Stojteč na temelju vere na križanega in vstalega Zveličarja in zvesto držeč se apostolske vere, popolnoma vpoštevamo visoke dobrine in naloge katoliške cerkve. Veselimo se z vami, da se vam je posrečilo sredi obsega navala brezverstva zmagovalno vztrajati. Iz prakse dela v stranki centroma vemo, koliko skupnih nalog nam je rešiti, zlasti na državnem in kulturno-političnem ter na gospodarskem polju. Ako bomo nemški kristjani v bodoče zvesto skupaj držali, se nam bo z božjo pomočjo posrečilo zopet ustvariti živo, krepko nemško narodno skupnost, katera bo naša pot k sporazumu z vsemi krščanskimi narodi.«

Socialni vestnik.

Konferenca inspektorjev dela v Slavon-skem Brodu. Popolnoma neopaženo se je vršila pretečene dneve, in sicer od 17. do 21. t. m., v Slavonškem Brodu letna konferenca inspektorjev dela. Ta ustanova, v bivši avstro-ogrski monarhiji pod imenom obrtno nadzorništvo poznana, sedaj preurejena pod imenom inspekcija dela (inspekcija rada), se je v kratki dobi enega leta razvila v močeno organizacijo, ki ima v vseh delih države svoja sodišča. V kraljevini Srbije obstoje štiri, v Bosni štiri, v Dalmaciji dve, v Vojvodini dve, v Sloveniji tri in v Hrvaški in Slavoniji ena inspekcija dela. Razen v zadnje imenovani pokrajini se je v vseh pokrajinah že ustanovilo zadostno število teh nadzorniških oblasti; žali bog v Hrvaški in Slavoniji inspekcija dela še ne posluje v predvidenem obsegu — zamiljeno je v tej pokrajini pet inspekcij dela — ker primanjkuje tehnično izvežbanega osebja. Na omenjenem kongresu so bili zbrani vsi inspektorji dela cele države, razen dveh iz Slavonije. Na dnevnem redu konference sta bili kot edini točki obravnave: pravilnik za varnost delavstva v vseh obrtnih in industrijskih vrstah in novi delavni red, veljajoč za vse pokrajine države. Prvi predmet je najvažnejšega pomena tako za celotno delavstvo, kakor tudi za našo industrijo. S tem pravilnikom se je ustvarila enotna podlaga vseh varnostnih predpisov, ki so bili do danes v vsaki pokrajini različni, zaščitilo se je delavca po vseh podjetjih in po vseh pokrajinah po enotnem sistemu, kar bo izdatno olajšalo socialni položaj delavstva, katero nosi svojo delavno silo v nove kraje, a na drugi strani se bo industrialna in obrtna podjetja postavila na solidnejšo delavno podlago. Seveda je tudi za vsa država enotni delavni red velike važnosti, ker se z njim v mnogih krajih odpravijo upravn kaotične razmere delovnih pogojev. Kongres se je udeležil tudi minister socialne politike g. dr. Kukec. Na kongresu se je ugovarilo, da je največje važnosti in splošna zahteva, da se čimprej vpeljejo v vse državi in v vseh podjetjih delavski zaupniki, in sicer v obliki, kakor isti že v Sloveniji in Bosni poslujejo. Splošno je bilo mnenje, da je potreba nujna, da se odpravi delavske knjižice in uvedejo za celo državo enkratne delavske legitimacije, da se zakonskim putem uveljavijo stalni in urejeni delavski dopusti, regulirajo razmere glede praznikov in da posveti država vajeniškemu vprašanju z ustanovitvijo vajeniških domov in

urejenega vajeniškega pouka najresnejšo pazljivost in hitro odzračje. Najnujnejša je sedaj naloga države in vseh prizadetih krogov, da se povelje ugotovijo kongresa in dejstva in da se čimprej ustanova inspekcije dela izpolni, da bo po celi državi mogla enako poslovati v korist delavstva in narodnega gospodarstva.

Zakon o poravnavi delovnih sporov v Nemčiji ima kmalu priti pred državni zbor. Zato se v javnosti množe diskusije o tem važnem zakonskem načrtu. Gre v prvi vrsti za to, ali naj bodo razsodbe poravnalnih uradov obvezne ali ne. Poravnalni uradi so se najprej ustanovili v Angliji. Leta 1860. so se na zasebno iniciativo nekega veleindustrija in nekega sodnika osnovali poseben odbor, sestoji na polovico iz delavcev, na polovico iz delodajalcev, ki so, ako so bili v to naproseni, pripravljali strankam predlagali poravnave na izvestni podlagi. Seveda je bilo tukaj vse odvisno od moralne avtoritete poravnalnega odbora, ki tudi ni bil nobena uradna institucija. S časom se si ti odbori priborili toliko veljavo, da so se delavci in delodajalci ponekod že v svojih medsebojnih tarifnih pogodbah vnaprej obvezali, da se bodo v slučaju sporov podvrgli razsodbi poravnalnih odborov. Šele med vojno se je v Avstraliji proglasila obveznost takih razsodb brezpogojno. Nemčija je sedaj izbrala sledeči način: Razsodbe poravnalnih instanc, ki imajo značaj pravih uradnih institucij, se morejo razglasiti kot obvezne od strani oblasti, ako v to poklicana instanca izreče pravomočnost take razsodbe. Dočim je delavstvo več ali manj s tem zadovoljno, se delodajalci splošno izražajo proti temu, ker pravijo, da pri sporih med delavci in delodajalci ne gre za stvari pravnega značaja, ampak za proste medzne zahteve, ki so odvisne od vedno menjajočega se narodnogospodarskega položaja. Tudi se ti ljudje boje, da se na ta način ne uvede državni socializem ali državno zasilno gospodarstvo. Objektivno pa je način, ki ga predvideva nemški zakon, zelo dober, ker bo oblast posegla bo priznanju obveznosti razsodbe itak samo v skrajnem slučaju. Razsodbo izrečejo nepristranski in večji zastopniki tako delavskega kakor delodajalskega razreda. Oblast pa je tudi najbolj poklicana kot varuh splošne blaginje, da take razsodbe proglasi za obvezne. Le zastopniki svobodne konkurence v gospodarskem boju morejo temu nasprotovati.

Razpad nemške socialne demokracije. Nekdanja enotna nemška socialna demokracija je danes razpadla v 5 strank: MSPD (Mehreitssozialistische Partei Deutschlands), USPD (Unabhängige sozialistische), VKPD (Vereinigte Kommunistische), KAPD (Kommunistische Arbeiterpartei) in FAUD (Freie Arbeiterunion). Imamo torej dve socialistični stranki (eno desničarsko in eno radikalno), dve komunistični in eno popolnoma samostojno. Vodilni teoretiki socialnodemokratskega krila, Henrik Cismow, izjavljajo razpad nekdanjega tako močnega in solidarnega stranke iz njene načelne nejasnosti, vsled katere ni umela zavzeti trdnega stališča nasproti nepredvidnim posledicam svetovne vojne. O vseh teh rečeh daje dober pregled ravnokar izšla brošurica »Die Sozialdemokratie in ihren Richtungen« (München-Gladbach 1921, M. 180). — Večinska socialistična (t. j. stara socialnodemokratska) stranka se zbere te dni na kongres v Göttingu. Kongres sprejme novi program, ki se je pa v sejah tozadevnega odbora zelo izpremenil. V kakšnem smislu, še ni znano.

Turistika in sport.

Nogometna tekma Grazer Amateure proti Iliriji se vrši v nedeljo dne 4. t. m. ob 17. uri na prostoru Ilirije pred državnim kolodvorom. Gtaški Amaterji so lansko sezono že igrali v Ljubljani in dosegli proti Iliriji rezultate 3:2 in 2:4. So prvorazredno avstrijsko moštvo, ki uživa dober imen. Ilirija bo nastopila proti njim z istim moštvom, ki je pretečeno nedeljo tako izvrstno igralo proti sarajevskim Amaterjem.

Boksarski match med avstrijskim championom težke kategorije Rossom in championom lahke kategorije Vrbaničem se priredi v nedeljo dne 4. t. m. pred nogometno tekmo Ilirija: Grazer Amateure na sportnem prostoru Ilirije pred drž. kolodvorom. Pričetek ob pol 17. uri. — Po velikanški pozornosti, ki jo je vzbujal pravkar match za svetovno prvenstvo med Amerikancem Dempseyjem in Francozom Carpentierom po celem svetu, bo tudi nedeljski match med tema izvrstnima atletoma za naše sportne kroge velika senzacija.

Ljubljanski veliki semeni

Ljubljanskim obrtnikom se naznanja, da pride v nedeljo, dne 4. septembra, dopoldne ob 11. uri 30 do 40 zagrebških obrtnikov, da si ogledajo ljubljanski velesemeni. Ob tej priliki žele, da se z ljubljanskimi obrtniki, zlasti stavbene stroke, osebno spoznajo in o važnih zadevah pogovore. V ta namen se bo vršil v nedeljo dopoldne ob 4. uri v prostorih Narodnega doma prijateljski sestanek zagrebških in ljubljanskih obrtnikov. Prosimo ljubljanske obrtnike posebno stavbene stroke, da se v nedeljo dopoldne ob 11. uri udeležijo sprejema na južnem kolodvoru in popoldne ob 4. uri prijateljskega sestanka v Narodnem domu.

Kolinska tovarna kavnih primesi, trgovsko delniško podjetje, je izločila na Ljubljanskem velesemju v paviljonu G štev. 190 svoje izdelke v veliko impozantno piramido. — Kolinska cikorkija se kot izvrstna kavna primes vsem gospodinjim najbolj priporoča. Poskusite in prepričajte se ter zahtevajte povsod le Kolinske kavnne primesi. 3123 (2)

Stanovanjski urad Ljubljanskega velesemnja za izdajanje stanovanjskih listov, posluje od danes naprej permanentno v svoji pisarni na južnem kolodvoru. Centralna pisarna tega urada pa posluje, vsak dan glede splošnih stanovanjskih informacij, sprejema pa tudi prijave stanovanj v pisarni Tourist office na Dunajski cesti št. 18.

Stanovanjski urad Ljubljanskega velesemnja naproša najemnike stanovanj, naj bi vsak po svoji moči proti primerni odškodnini odstopil vsaj mal kotiček, v katerem bi se odpočil tujec, da ne bo Ljubljana izgubila svojega gostoljubnega slovesa. Prijave sprejema centralni stanovanjski urad v pisarni Tourist office na Dunajski cesti št. 18.

Gospodarstvo.

BORZA.

Preb. 2. sept. Devize: Berlin 210.25 do 211.25, Italija izplačilo 805—825, ček 800—820, London 680—685, Newyork 180 do 180.50, Pariz 1430—1432.50, Praga 217—219, Švica 3090—0, Dunaj 16.15—16.20, Bukarešta 215—218, Budimpešta 46—46.75. Valute: Dolarji 179.25—179.80, avstrijske krone 17—18, carski rublji 22—30, 20 K v zlatu 0—650, francoski franki 1425—0,

napoleonori 635—640, nemške marke 208—210, italijanske lire 815—818, češko-slovaške krone 211—0.

g Največje naše združeno podjetje, Gospodarska Zveza, je razstavila na Ljubljanskem Velikem Semnju v lastnem paviljonu svoja najboljša domača in inozemska vina skupno s svojimi renomiranimi mesnimi izdelki, katere izdeluje v lastni tovarni, kateri je prizidala v zadnjem času moderno urejeno hladilnico, spojeno z izdelovanjem umetnega ledu.

V lesnom oddelku Zveze slovenskih industrijcev je postavila tovarna za izdelovanje parketov v Trebnjem, last Gospodarske Zveze, krasno izdelano parketno ploščo iz najrazličnejših vzorcev, ki dokazujejo, da je tovarna glede okusne opreme kakor tudi glede preciznega tehničnega izdelovanja na višku.

Gospodarska Zveza je eno izmed največjih importnih in eksportnih podjetij v Sloveniji. Uvaža vsakovrstno špecerijsko in kolonialno blago ter manufakturno in stroje. Pri izvozu pridejo predvsem vpoštev žito in drugi poljski pridelki, les ter živina.

V zadnjem času posveča Gospodarska Zveza svojo pažnjo tudi industrijskemu razvoju naše dežele. V Ljubljani je kupila tovarno za izdelovanje mila in sveč, jo razširila in opremila z najmodernejšimi stroji.

V Trebnjem ima parno žago in tovarno za izdelovanje parketov, kateri sta v popolnem obratu.

Da se razvije eksport našega kranjskega zelja in da pride na trg samo dobro izbrano blago je uredila Gospodarska Zveza v Šmartnem pri Litiji svojo zeljarno.

Ta podjetja vodi Gospodarska Zveza v svoji režiji. Razun tega pa je tudi soudeležena s svojim kapitalom pri različnih drugih tovarnah v Sloveniji in na Hrvaškem. — Podjetje je vsled svoje solidnosti splošno znano in uživa radi tega visok ugled v tu- in inozemstvu.

g Kako Nemci delajo. Nemški poštni čekovni urad izkazuje prometa za 684 milijard mark, torej trikrat toliko kakor lanske leto. Ta številka povzroča več ko seženi dolgi članki o gospodarski in obrtni situaciji nemške republike. Berlinski čekovni poštni urad sam je imel lanske leto 160 milijard mark prometa ali na dan več ko 500 milijonov mark.

g Kako se Poljska gospodarstvo obnavlja. Danes se na Poljskem nakopije premožja 80 odstotkov predvojne množine in presega lanske količino za 20 odstotkov. Poljska ima sedaj premožja, kolikor ga potrebuje zase, pa ga še 15—20 odstotkov izvažajo. — Petroleja so pridelali leta 1914. 64.000, lanske leto pa 62.000 cistern. Skoraj polovico te produkcije so izvozili. Fužine pa trpe na pomanjkanju koksa iz Gor. Sleske. Kemična obrt je imela leta 1919. 8000, leta 1921. že 36.000, a letos ima zaposlenih 46.000 delavcev. Pridelek sladkorja je poskočil od predlanskega leta na lanske leto za 12.000 ton. Žganjarnice so producirale lani 24, letos pa 43 milijonov litrov žganja. Od tega je določenih 18 milijonov litrov za izvoz. Tekstilna industrija je dosegla 60 odstotkov predvojne produkcije. Svoje izdelke izvažajo največ na Rusko in v Rumunijo. Število tvorniškega delavstva v vsej Poljski je poskočilo od lanskega leta s 291.000 na 340.000. Pred vojno je bilo v obrti zaposlenih vsega skupaj 530.000 oseb.

g Plačilni nalogi in prizivni roki. Sestanek gospodarskih korporacij in organizacij se je vršil na poziv trgovske in obrtniške zbornice za Slovenijo v zborniških prostorih dne 1. septembra t. l. Na sestanku, katerega je vodil zborniški tajnik g. dr. Fr. Windischer, se je obširno razpravljalo o posledicah, katere morejo nastati za davkoplačevalce v Sloveniji in Dalmaciji vsled odprave plačilnih nalogov ter skrajšanja prizivnih in rekurzivnih rokov v davnem postopanju. Odposlanci gospodarskih korporacij so sklenili obrniti se na merodajna mesta ter v utemeljeni prošnji prositi, da se vzpostavijo stari pravni položaji glede plačilnih nalogov in prizivnih rokov. Trgovska in obrtniška zbornica je prevzela izvršitev storiženih sklepov. Naposled se je razpravljalo o volitvah, ki so razpisane za davčne komisije. Obvladalo je mnenje, da pripada skrb za priprave teh volitev lokalnim organizacijam.

g Umetno gnojilo. Tvrdka v Alzaciji »Société commerciale des Potasses d'Alsace«, ki izdeluje umetno gnojilo, je ustanovila posebno zastopništvo za našo državo. Njen sedež je v Parizu: »Etablissements Majobrin 63 Rue Taibont, Paris IX-eme«. Ta tvrdka bi rada vzpostavila velike zveze z našimi kmetovalci. V to svrhu je pripravljena nuditi kmetijskim zadrugam, katere so pod državno kontrolo in bi mogle dati dovolj garancije, vse mogoče olajšave glede plačilnih pogojev, kakor tudi glede transporta. Tvrdka dobavi naročila franko prva postaja v naši državi.

g Polom avstrijskih socializiranih podjetij. Kako slabo so se obnesla socializirana podjetja v Avstriji, kažejo naslednje številke. Dunajski arsenal dela s primanjkljajem 111.6 mil., obrt. zavodi v Fischamendu s primanjkljajem 42.8 mil., v Wel-

lersdorfu s 94.4 mil., Wörther 47.8, Klosterneuburg 12.4. Vsa socializirana podjetja izkazujejo za 309 mil. primanjkljaja. Avstrijska vlada bo navedena podjetja vrnila zasebnikom, ker si noče njih primanjkljaja nakopati na svoja ramena, ki so že tako preobremenjena.

g Velike železniške investicije na Ogrskem. Za leto 1921/22 je določenih v državnem proračunu 1324 milijonov za investicije pri državnih železnicah.

g Žetev na Ogrskem. Letošnji pridelek koruze se ceni na 6-3 milijonov met. centov (proti 12-7 v lanskem letu), krompirja na 13-6 (20-6) milijonov met. centov, sladkorne pese na 4-1 (6-3) milijonov met. centov. Nazadovanje je posledica velike suše. Tudi sadja je malo.

g Gospodarska kriza v Švici. Vsled visoke valute je eksport vedno bolj otežkočen. Zlasti trpi eksport luksuznih stvari, kakor čipk, svile, čokolade, ur itd. Najmanj se pozna kriza pri strojni industriji, ki je prešla velika naročila za elektrificiranje švicarskih zveznih železnic. Silno škoduje gospodarstvu polom Nemčije. Statistika za prve tri mesece leta 1921. kaže silno nazadovanje napram l. 1920. Celotni izvoz je padel od 866 na 495 milijonov frankov, torej na 57% lanske vrednosti. Brezposelnih je sedaj preko 200.000 (pri skupnem prebivalstvu 4½ mil.). Železnice delujejo z izgubo. Ker industrija v inozemstvu ne more več tekmovali, se hoče doma zavarovati z prepovedjo uvoza zlasti proti Nemčiji in Avstriji. S 1. julijem je stopil v veljavo novi carinski tarif, ki še bolj otežkuje uvoz.

g Zunanja trgovina Združenih držav še vedno nazaduje. V juliju je znašal uvoz 178 mil. dolarjev v primeri s 198 mil. dol. meseca junija in 537 mil. dol. julija lanskega leta. Tekom prvih sedem mesecev t. l. je znašal uvoz 1498 milijonov dolarjev v primeri z 2856 mil. dol. za isto dobo lanskega leta. Izvoz meseca julija je znašal 322 mil. dol. v primeri s 340 mil. dol. za junij in 651 mil. za julij lanskega leta. Za prvih sedem mesecev t. l. je znašal izvoz 2856 milijonov dolarjev v primeri s 4894 mil. dol. v isti dobi l. 1920., padel je torej skoraj za polovico.

g Ameriške banke so vsled še vedno trajajoče gospodarske depresije in zastoja trgovine precej težko prizadete. Koncem julija se je govorilo, da je bila v težkočah »Mercantile Bank of America« v New Yorku, toda prišla ji je na pomoč znana bančna firma J. P. Morgan & Co. in zdaj je vsled tega izven nevarnosti. Pri sprejemanju bančnih čekov na New York je vsled novih razmer treba precejšnje previdnosti.

g O živahnih trgovskih in gospodarskih zvezah med Nemčijo in Holandsko poroča antverpska »Volksgazet«, glasilo belgijske socialistične stranke, ter pristavlja, da je le Belgiji sami v škodo, ker se je pridružila maščevalni politiki Francije. Zdaj je Nemčija skoraj popolnoma opustila vsak promet preko Antwerpena ter svojo trgovino dirigira skozi Rotterdam in druge nizozemske luke. Nemčija je na ta način postala važna zaledje, na katerem je Nizozemska zelo interesirana, ker odtod dobiva premog, železo, jeklo in različne druge industrijske produkte v zamenjavo za kolonialno blago, kavčuk in petrolej, ki prihajajo iz nizozemskih kolonij. Zato ima Holandska vedno denar na razpolago za nemška posojila ter bo vedno interesirana na tem, da Nemčija preveč ne propade.

Fr. Stelč:

Razstava bratov Kraljev.

V Akademskem domu poleg hotela »Union« je bila pred 14 dnevi otvorjena prva samostojna razstava bratov Kraljev, ki sta nam že dobro znana iz zadnjih razstav v Jakopičevem paviljonu. Kakor kaže, bo to o priliki velikega semnja edina prilika seznaniti se s slovensko umetnostjo. Časopisi so že pisali o tem in jaz štejem v greh našim umetnikom, da so opustili priliko, ko bi se bili lahko pokazali tujemu svetu, ki bi o tej priliki obiskal Ljubljano. Zato moramo tem bolj občudovati energijo mladih umetnikov, da se nista ustrašila težkoč in samostojno nastopila.

Razstavlja sta v treh prostorih vsega skupaj 178 del. Večina teh del nam je znana iz zadnjih treh razstav pri Jakopiču, kjer sta tvorila vsakkrat enega najbolj privlačnih, pa tudi najživahnejše kritiziranih delov. Navdušeni glasovi so se čuli za in zagrizeni proti, vse mogoče napake so bile našteje in vse utemeljevale z naturalističnega stališča; a klub temu so jima celo največji nasprotniki morali priznati talent, čeprav s pridržki in slabimi prerokovanji za njihovo bodočnost, češ, da ju kritika razvaja itd. Ona dva pa sta med tem delala in presenečala pa tudi vzbujala ogorčeno odklanjanje od razstave do razstave. Kedor se spomni prvega javnega nastopa samouka abiturijenta Toneta pred dobrim letom, potem njegova nastopa po prvem letu akademičnega študija kot grafika in sedaj stopi pred ogromno platno, ki jih je razstavil, se mora čuditi: Volje in notranje potrebe po ustvarjanju

mu ne bo mogel odreči, pa tudi ne napredka, ne zunanega, ne notranjega. Njegov notranji lik postaja izrazitejši, njegova osebnost napram bratovi otrsje orisana. Danes ju ni več mogoče zamenjati in če greš na razstavi od dela do dela, ju boš razlikoval, čeprav sta v katalogu opustila naznačitev, kaj je od enega, kaj od drugega.

Zastopana sta oba z velikimi in majhnimi deli, zastopana oba v plastiki in slikarstvu, in sicer oba s takimi deli po zunanem obsegu, kakor po notranjem, vsebinskem, da se ne more reči, da eden ali drugi prevladuje. Mogoče je Tone v veliki dvorani bolj viden kakor France, a ko preideš vse prostore, se ti bo ta prvi utis razblinil.

Oglejmo si najprej umetnost starejšega Franceta.

Razstavlja je, kakor Tone, stare in nove reči. Vzemimo ga najprvo kot celoto brez ozira na to, kaj je novo, kaj staro. Udejstvuje se v najrazličnejših smereh, vidimo tu kipe, slike, risbe in plakete, a v vsakem načinu vsaj nekaj stvari, ki so pomembne, ki jim ni mogoče odreči umetniške kvalitete, če še tako zmeriš in primeriš vse anatomske detaile; so to dela, ob katerih pozabiš na vso anatomijo in jih vživaš; so to dela, ki te na prvi pogled mogoče dirnejo nekoliko tuje, ko pa se začneš vanje, začneš živeti z njimi in so ti priljubijo. Tako je z veliko Madono (št. 1), o kateri je bilo že toliko debate. Jaz je ne bom več zagovarjal, sedaj se zagovarja že sama in postaja last fantazije mnogih ljudi. Tako je s Kraljem Matjažem, ki izide v zalogi dr. Albina Steléta čez par dni v knjižni obliki. Redko kedo mu posveti na razstavi potrebne najmanj pol ure — in toliko bi bil skrajni minimum —, da bi prebral in prečutil ves ritem teksta in se vživel v risbe k vsaki kitici. Na tem mestu ob Kralju Matjažu samo eno opazko: Zasluga Fr. Kralja v naši umetnosti je neoporečna, da je vstvaril za našo latinsko pisavo estetsko neoporečno stilizacijo, ki je lahko čitljiva in obenem tako dekorativna, da ji med vsem, kar smo dosedaj v tem oziru imeli, ni para. Poznam edino arabski krasopis, ki se da primerjati Kraljevemu; po svojem principu mu Kraljev popolnoma odgovarja in znak posebno srečne iznajdljivosti je zame, da je prišel na ta najnaravnejši, najpriprostejši in dekorativno najporabnejši in najgibljivejši način. Pri Kralju Matjažu je ta svoj sistem združil z izražanjem ritma vsebine v zunanem poteku pisave, kar se mu je nedvomno posrečilo; vstvaril je delo edine svoje vrste, a vstvaril je tudi nekaj, preko česar ni mogoče dalje in vsakemu, ki ga bo poskusil posnemati, prerokujem neuspeh, kajti tu je nastal ta način iz potrebe po izrazu in res živ, vsaka poteza je prečutena do konca; je to stil osebne potrebe, ne more pa postati nikdar stil splošne manire. Kdor ne poželi pol ure truda, bo od Kralja Matjaža odšel zadovoljen in vzradočen iz zadnje sobe.

Nepozabno delo je tudi Janjica (35), pri nji ni nobene poteze preveč; kot dekoracija in kot plastično delo zadovolji in jaz bi mu med vsemi Francetovimi plastičnimi deli poleg Matere Božje dal prvenstvo.

Silno delo so tudi Kosci (št. 3), v barvi samo kontrast mraka in zlate zore, v liniji samo monumentalnost delavnih postav in kretni, nadčloveških v svoji brezčarnosti, ker to je košnja od pravkov v vse bodočnosti, dokler bo človek delal z rokami; ljudje pa so vseeno naši ljudje.

In še enkrat mala risba s svinčnikom v drugi sobi, Marija in Kosec: večna legenda v duhu narodne pesmi; kdor je doživel pogled teh dveh oseb, ga ne pozabi.

Poleg teh najsilnejših del pa je še cela vrsta Francetovih stvari, ki so bolj intimnega ali bolj igrivega značaja, ki se pa tudi dvigajo daleč nad našo povprečnost. Nekatere so bile pohvaljene že ob prejšnjih prilikah, prav pa je, da opozorimo nanje še enkrat obiskovalca, ki se sicer ne zmore ali ne uspeje orientirati v veliki množini. N. pr. št. 20 Dve roži, novo delo iz lesa; delo je tako nežno občuteno in tako jasno stilizirano v svoji koncepciji, ki je naravnost tradicionalna vsaj v naši poeziji, da ne potrebuje nobene razlage, ampak samo gledanja brez predsodkov. Ali št. 38 Kmečka Madona, rodna sestra one, ki se je prikazala koscu na omenjeni risbi: Odhaja nekam s počasnim korakom in polna vzvišene miline gleda nazaj — na kar hočete, tudi na vas, in na vaše bedne razmere. Je tu št. 21. Spoznanje, novo delo, izrezljano s tako ljubeznijo iz lesa in s toliko igrivostjo komponirano v konturo živahnega obrisa, da bi je človek kar odnesel s seboj. Pa poglejte Materin egoizem (št. 15), ki sicer po svoji barvni kompoziciji spada v najnovejšo in najproblematičnejšo razvojno fazo Francetovo; vzemite ga samo z dekorativnega stališča, pa mu boste morali priznati izredno vrednost, ali pa ga vzemite v njegovi zgovorni simboliki, tudi v tem slučaju boste morali priznati njegovo opravičenost. O drugi njegovi strani pa izpregovorim skupno z drugimi deli te skupine. — Pojdite k plaketa: št. 65, Krok, kjer je vse

koncentrirano na vrh z obrazi, roko in krokarjem in meji na idilo in pravljico, — vglejte se vendar in vmislite v to, garantiram vam, da boste zadovoljni. Opozarjam na št. 63, Hrepenčad, na 57, Pridigarja, na št. 56, Serafina in 62 Martina Krpana, — v vseh teh ni modrosti, a je čuvstvo, je gesta, prava tista, ki izrazi včasih več kot tisoč podrobnosti, in gesta je po izjavi velikega umetnika Čeha Fr. Bilka dobršen kos duše prave umetnine.

Kar se mnaštel, so le dela za poprečni okus, dostopna vsakemu, ki se potrudil pogledati jih in ne iti mimo njih, ker mogoče ne vpijejo zdosti. O ti strani Francetove umetnosti sem govoril obširneje že o drugi priliki pred kakim enim letom, so to skoz in skoz dela takozvane ekspresivne smeri, ki hoče podati del notranjega doživljanja, včasih vizionarnega gledanja in slutenja nečesa, česar v naravi ni ali vsaj tako ni, kakor si to prikojijo umetnost. Kdor se približa tem delom z merilom naturalizma, ne bo našel pota do njih, kdor pa zna gledati preko kamna in telesnih oblik za likom Madone, ki stoji pred njim, večnojezni lik apokaliptične premagalke kače, temu bo ta obraz podal več kakor vse Murillove in Rafaelove sladke žene — ne maram podcenjevati njihove vloge v fantaziji človeštva skozi stoletja, ne maram trditi tudi, da ne bodo ostale večno dragocene ustvaritve človeškega duha, a od nadčloveške duhovne Madone so dalje kakor ta. Priznam, da so Kosci abstrakti, da je oddaljena od resničnosti celo Janjica, a večna gesta dela je v teh dveh obeh, zato sta nepozabni.

Toda s tem Francetova umetnost še ni izčrpana, kakor Tone nas je tudi on preseščal od razstave do razstave z vedno kaj novim in tako se je na zadnji razstavi pojavila pri njem struja, ki je zahtevala naravnost komentarja in katerega potrebo je uvidel sam in napisal par pojasnil. Ravno ta zadnja smer je vzbudila na vseh straneh polno komentarjev in ugovorov. Objektivno stanje te zadeve je to-le: V svojem notranjem razvoju in potrebi po izrazu za to, kar nosi v sebi, je prišel France do tega, da abstrahira v zadnjih delih že popolnoma od naravnih oblik, da jih rabi samo še — skoro bi rekel — kot neizogibno zlo, da pa sicer ves izraz utemeljuje na simboliki barv in gotovih konvencionalnih znakov kot je motiv oči, valov, osti, ki naj iznašajo skrivnost, večno melodijo, ki brni skozi žitje in bitje ter notranje zveze med predmeti. Iz skušnje namreč vsako ve, da vzbujajo posamezne barve v nas neka gotova čuvstva, simpatijo in antipatijo, da so nas zmožne privlačiti in odbijati; da so vsele in žalostne, tople in hladne; zato v principu gotovo ne more biti ugovora proti temu, da umetnik poskusi bazirati izrazno stran svoje umetnine na te lastnosti barv. Do tega principa je prišel v svojem razvoju France Kralj v svojih najnovejših delih. Le s tega stališča je mogoče razumeti št. 17, Smrt in življenje (kontrast plavega-mrzelga kolorita z obrazom (smrt) napram rmenemu s primesom tople rdeče barve in v isti barvi izvedenim očesom skrivnosti — toplemu koloritu življenja). Naj je v ti struji kolikor hoče problematičnega, priznam, da mi je ta slika osebno simpatična, za razlago te njegove smeri pa naravnost klasična. Št. 19. Čuvstvo je vse toplo v barvi, v formi pa neizraženo, nek čuden embrijo negotov v obrisih in oblikah. Št. 18, Prezir, kombinacija rmenega in zelenega in smoteno hoteno degenerirane forme, je skrajno hladen, skoro bi rekli nepristopen. Št. 9, Smrt Genija, največja slika te vrste je kombinacija barvne simbolike s simboliko forme (posekane roke, utrinjajoče se oko, zapadajoča glava). Sorodne s temi, tudi na barvni simboliki sloneče, a v zvezi s formalno simboliko so vizija sv. Antona, Pekoča vest, Starci; ta skupina je še bolj problematična kot prva. Gotovo je namreč, da ta struja brez komentarja ni razumljiva, vsaj ne popolnoma razumljiva. Gledavec, ki pride primerno razpoložen pred ta dela in jih bo brez predsodkov opazoval, bo sicer potem formalne simbolike zaslutil, za kaj se gre, potem barvne simbolike bo nedvomno čuvstveno prišel še bližje pravi vsebini, vsaj v paralelno čuvstveno stanje bo prestavljen, — toliko priznam. Lahko tudi, da bi pri klasičnem primeru Življenja in smrti tudi zaslutil ta kontrast, ni pa to nujno, zato je tem delom potreben vsaj bistvo označajoč naslov; s pomočjo naslova pa priznam, da je v veliki večini če ne v vseh slučajih mogoče slediti umetniku. Princip kot princip je po mojem nedvomno opravičen; da ga skuša umetnik uveljaviti, to je njegova zadeva, ker errandis discimus, potem poskusov, tudi pone srečnih, se bližamo popolnosti, po katerem potu je kdo išče, je utemeljeno v logiki notranje nujnosti, ki se ji ni mogoče upirati, in Fr. Kralja je nedvomno notranja razvojna nujnost privedla na to pot, — naj bi ga pripeljala tudi do uspehov.

Še ene skupine ne smemo prezreti; to do št. 32, Težek spomin, št. 33, Umetnik in št. 39, Dvojni ljudje. Ta dela predstavljajo paralelo v kiparstvu k prej označenim simboličnim delom v slikarstvu. Pro-

blematičnost te smeri v kiparstvu je še večja kakor v slikarstvu, ni pa mogoče odreči bistroumnosti koncepcijam kot je Umetnik, ki je tudi razmeroma lahko dostopen, ali dekorativnih vrednot Dvojnim ljudem. Tu si težko predstavljam pot naprej in se mi vsaka taka vstavitve zdi neke vrste konec; poskus, ki bo pa ostal brez odmeva.

Tudi Tone Kralj je razstavil stara in nova dela. Tudi med njegovimi je cela vrsta stvari, ki so dejstva, na katerih je kmaj mogoče kaj premakniti; njihova eksistenčna opravičenost je v tem, da so, in kako so, so tako samoposebi umevne, da govore same o sebi boljše apoloģijo kot vsako pero. Tako delo je n. pr. 25, Idealist; brez ozira na vsebinsko stvar je to delo v svoji dekorativnosti blisk iz jasne neba, plod srečnega iznajdljivega trenutka, ki je največji genij. Ali vzemite plaketo št. 54, Hroma, ki je vsa ena sama govoreča gesta; ali iz cikla radirank Življenja »Rojstvo«, ki je prodirajoča vizija bolečine materine, ki rodi dete s srčno krvjo — zakaj? Da se po komaj rojeni n že stegnejo koščene roke smrti in ga ne izpuste več. Mej velikimi slikami pa je pustil v meni najboljši vtis vsebinski pendant k kameniti Madoni, sv. Pavel, apostol narodov, gigant duha ne telesa, o katerem je prav rekel Vodnik v Jugoslaviji, da je ves notranje gledanje. Kdor ga drugače razume, ga ne bo zyljubil.

Tudi Tone se udejstvuje na raznih poljih vpodabljačje umetnosti, vendar pa je on bolj slikar kakor njegov brat; vsaj zaenkrat se zdi, da slikarstvo pri njem prevladuje. Tisto mesto, ki ga pri Francetu zavzemajo perorizbe, zavzemajo pri Tonetu ujedkovine (radiranke), tudi on ima celo vrsto plaket in malih kipcev izrezljanih iz lesa. Je pa mnogo manj kipar kakor njegov brat. Po svojem notranjem razpoloženju je on mistik, ki se zagablja v uganke življenja in skuša svoje domisle spraviti v formule, ki naj izražajo abstraktne resnice. V to smer spada že idealist, Vse njegove plastike imajo formalno neko elementarno-bizarno potezo, kakor da so zrastle, kakor da jih je rodila narava sama in samo slučajno vtelesila vanje ideje, ki je pa na drugi strani izražena zopet tako ekspresivno in rafinirano, da ostrmiš. Vzemite samo št. 27, Tuga, ki se zdi od daleč ko da sta se čudno prepleli dve debli; ko pa stopite bližje, vidite deklirajoče telo, glava vključena obupno v roke in kako se je brezupno oprla na čudno skrivljivo deblo, ves izraz pa je v zgornjem delu, kjer je obraz obrnjen k nebu skrit v zavoj rok kot da je roža vscvetela. Vzemite št. 26, Vključena ljubezen, kjer je simbolizem posekanih udov isti kot pri bratu in kjer je vse simbol za vsebino, formalno pa vse nenavaden ornament kot bi ga bil zamislil Japonec. Št. 28, Obup, tudi genialen otrok trenutka, bi zaslužil boljši material kakor je ta.

Tone je razstavil dalje celo vrsto radirank, večjih in manjših, ki so po večini zanimive po koncepciji in ta je tudi, ki jim daje v prvi vrsti ceno. Tehnično pa so to dela začetnika, ki mu še manjka sigurnosti, s katero potegne linijo, ki mora neoporečno zavzemati svoje mesto, manjka tudi čistosti odtiska, ki je znak zrelega delavca. Toda tudi v ti smeri se Tone vidno razvija. Njegove zadnje stvari so v tem oziru očitno napredovale. Višek njegovega praktičnega dela pomenja dosedaj ciklus življenje, ki obsega Nasmeh, Poslednji žar, Rojstvo, Izgnance, Pričakovanje in Obsojence. Tiskane so v rdečem tonu, vsebina je visionarna, močno prepojena s čuvstvom. Drugo delo te vrste je Kristusovo trpljenje po osnutkih za poslikanje cerkve v Dobropoljah, komponirano v polkroge iz trnja spletene; tretji je ciklus 4 svetnikov (sv. Anton, sv. Florjan, sv. Miklavž in sv. Martin) tudi po osnutkih za dobropoljsko cerkev. Kakor je koncepcija teh scen monumentalna, se mi zdi, da prenešana v tehniko ujedkovine ne učinkuje posebno in da bi jo bilo treba primernejše izpremeniti. Ena scena za drugo izgleda nekako slabotna in prazna, ker manjka barv in čisto linearno zanovane prizore poživila samo lahka tonacija ploskve, ki pa ne da pravega življenja.

Sicer je pa Tone v vseh svojih delih enotnega kova, iz vseh odseva enotno hotenje, ki se najbolj jasno izraža v njegovih slikah. Št. 75, Otroci Adama je eno starejših del te vrste, ki eno za drugim v pretresljivih slikah pripovedujejo zgodbo padca človekovega in njegove bede. Višek pa predstavlja kolosalna (nedvomno ena največjih slik, ki jih je bilo kdaj pri nas naslikanih) Križani in Grešni rod; simbolika barve je v teh zadnjih dveh spojenja z večno povestjo o grehu in njegovih posledicah. — Tonetova dela so slikana in v les rezana, filozofija v mističnem smislu poglavljenja v večno skrivnost zla in trpljenja v zgodovini človeštva in človeka; to mislim, da je tudi vzrok, da je Tone nekako dostopnejši občinstvu in da so ga celo nasprotni kritiki skušali nekako protežirati pred bratom, češ da je bolj talentiran. Po mojem je o tem danes še težko razpravljati. Nedvomno je, da je pri To-

netu še vse mošt, ki bujno vre in išče izhoda tu in tam; ravno njegova plastika, ki ji ni mogoče odreči izredno srečnih kreacij, se kaže popolnoma kot otrok trenutnega navdajenja, srečnega trenutka, mogoče celo srečnega slučaja nepričakovane a frapantne asociacije ob kaki naravni obliki. Njegove slike so v nasprotju s tem študirane, umsko konstruirane, mogoče ravno radi tega malo preveč pripovedne, razen tega je za Križane dvorana nedvomno premajhna, tako da človek preveč opazuje posameznosti, mesto da bi zagrabil celo procesijo oteženih.

Kakor je iz tega pregleda razvidno, je razstava bratov Kraljev izredno bogata, lep dokaz, koliko energije, volje in potrebe po umetnosti je v njih.

Mogoče mi bo zopet kedo očital, da kvarim umetniški naraščaj, ker mu javno priznam, kar najdem hvalevrednega na njem. Delam pa to iz potrebe, ker vem, kako težko se je mademu človeku priboriti do priznanja in nočem, da bi vsled nezumevanja in odkora tistih, ki prisegajo na drug umetniški program kot ona dva, delila usodo talentov, ki so jih priznali šele, ko jih je pomanjkanje popolnoma ubilo. Resničnih talentov priznanje ne more pokvariti, kdor pa se prevzame in gre potem pot čenege zasluzka, bi tudi sicer ne bil ustvarjal iz srčne potrebe in idealnosti. Moje mnenje je, da je umetnikom treba naročil in ne malenkostnih, ampak čim večjih in čim boljše plačanih, toda ne samo starih priznanim, ki radi priznanega stališča pogosto delajo rokodelsko, ampak tudi mladim, ki se bodo potrudili v nadi, da se uveljavijo. In ponovno opozarjam starejšo od nas, naj ne verjamejo trditvam, da je t. zv. mlada umetnost samo mimgredoča moda, ki ni utemeljena v srčni potrebi tistih, ki jo ustvarjajo in cele naraščajoče generacije. Raniki Piber, čegar iskreno mišljeno mnenje, je izzvalo tako burjo in nerazumevanje tega, kar je hotel povedati, in Vodnik (gl. poročilo o razstavi v Jugoslaviji) sta najboljši dokaz za to, da mlada generacija živi s to umetnostjo, jo razume in uživa. Absolutne popolnosti pa itak ni nikjer, vsaka doba kultivira svoj problem, eno stran velikega splošnega problema umetnosti, zato so vse le relativne, to pa kar je za formalni problemi človeškega, je stalno, obdržijo svojo vrednost prav tako v klasicizmu, h kateremu (kakor radi poudarjajo nasprotniki moderne umetnosti) se povrača celo oče kubizma Picasso; a povem jim v tolažbo, da sem imel priliko videti nekaj teh del, vendar nisem konstatiral nič drugega, kakor da je od Picassovega linearizma pa do linearizma Ingres razdalja kot od zemlje do neba. Vsako primerjanje je izključeno. In če bi se tudi res vsa moderna umetnost v zavesti si bankrota po kubizmu, futurizmu in drugih podobnih strujah, zatekala k linearizmu, to še ni noben dokaz, da se vrača h klasicizmu in da je rešitev položaja v klasicizmu, ampak samo da se vrača k enemu prvotnih elementov risbe k obrisu, odkoder bo eventualno zidala dalje. Človeškega pa, ki je važnejše kot vse mode, je v umetnosti Kraljev dovolj, in to jim bo zagotovilo stališče, če bosta ostala umetnika iz srčne potrebe in ne radi mode dneva.

I. kongres jugoslovanskih trgovskih visokošolcev

V LJUBLJANI DNE 5., 6. IN 7. SEPT. 1921.

Za kongres, katerega priredi društvo jugosl. trg. visokošolcev na Dunaju v zvezi z vsemi sorodnimi jugosl. društvi tu in inozemstva, vlada veliko zanimanje ne samo med komercialno izvežbanim dijaštvom temveč tudi v trgovskih in industrijskih krogih, ki imajo interes, da se trgovski visokošolski naraščaj orientira v pravi smeri. Tudi vlada je prišla kongresu n aroko ter dovolila potom ministrstva za saobračaj udeležencem kongresa 1/4 vožnjo po državnih železnicah glasom odloka br. 27.162/21. Kot legitimacija velja »Index« visoke šole. Pri odlazni postaji se kupi polovični vožni listek, ki velja vidiran od vodstvenega odbora v Ljubljani tudi za povratek.

Istotako je dovolila južna železnica 50% popust proti legitimaciji dunajskega društva oziroma legitimaciji delegatov.

Na vseh progah južne in državne železnice velja ta popust od 3—10. septembra t. l.

Skupno prenočišče in hrana sta preiskrbljeni po zelo znižani ceni.

Vsak udeleženec prejme pri dohodu natančna novodila glede poteka kongresa, čas in kraj obedov ter prenočišč.

Program kongresa je sledeči:

5. septembra predpoldne: 1. Ob 9. uri Verificiranje in predzborovanje pooblaščenih delegatov društev (potrebna pooblastilna legitimacija). — Zborovanje pooblaščenih delegatov ima namen olajšati delo na skupnem zborovanju. — 2. Ob 11. uri: a) Otvoritev kongresa in pozdrav udeležencev (po predsedniku vodstvenega odbora g. tov. Starcu), b) Volitev predsednika kongresa, c) Nastopni govor izvoljenega

Rezervirano za Zadružno gospodarsko banko d. d.

Ljubljana
Djakovo
Sarajevo
Split
Sombor
Sibenik
Maribor
Bled

Novisad (Gospodarska banka d. d.)

Zagreb (Sveopća Zanatlijska banka)

Karlovac (Sveopća Zanatlijska banka).

predsednika. d) Delegati pozdravijo kongres v imenu zastopanege društva. e) Eventualni pozdravni govor zastopnikov vlade in trgovskih korporacij. — Popoldan: 3. Ob 15. uri: a) 1. Pregled trg. visok. šolskega študija (predava tov. Starec Vlad., cand. com.) 2. Evetualna debata. b) 1. Sedanji socialni položaj absolviranih trgovskih visokošolcev in naše zahteve po boljšanju istega (predava tov. Ante Ogrin, cand. com.) 2. Debata.

6. septembra predpoldne: 1. Ob 9. uri: a) Udeleževanje absolviranega trg. visokošolca in pristi trgovini s posebnim oziranjem na import in eksport (predava starešina g. dr. Fran Jenko, dipl. eksp. akad.). b) Naša pomorska trgovina in njena bodočnost (predava Spiro Sinovčič, absol. trg. visoke šole na Dunaju). c) Pregled trgovskega šolstva v državi (predava profesor Fran Sič, absol. trg. visoke šole v Pragi). 2. Ob 11. uri: Volitev centralnega odbora trg. visokošolcev. Čitanje in odobrenje od delegatov sestavljenih pravil centralnega združenja. 3. Ob 12. uri: Sestava in odobrenje resolucij namenjenih javnosti, vladi in gospodarskim krogom. 4. Zaključek bistvenega dela programa. — Popoldne: 5. Ob 14.30 uri: Predavanje: O sejmih (predava tov. Fran Schiffrer, cand. com.). Predavanje ni samo dostopno udeležencem kongresa temveč tudi javnosti. 6.. Ob 15.

uri: Skupni poset »Ljubljanskega velikega sejma«. — Zborovanja in predavanja se vrše v zborovalnici deželnega dvorca. Tovariši so naprošeni, da se radi hitrejšega in nemotenega dela drže točnosti in po pripravljenem odboru izdanih navodil.

6. septembra ob 20. uri: »Trgovski večer« v veliki dvorani »Narodnega doma«, namenjen posetnikom kongresa in vsem prijateljem trgovske visokošolske omladine.

7. septembra ob 6.30 uri: Izlet na Bled iz južnega kolodvora. Po prihodu ogled Bleda in skupna zabava.

Informacije glede prehrane in prenočišča prejmejo posetniki pri dohodu na kolodvoru.

Ljubljanska porota.

OČE UBIL HČER.

Porotnemu senatu je predsedoval včeraj g. dvorni svetnik Regally, volanta sta bila gospoda višja sodna svetnika Žužek in Pernuš; državni pravdnštvo je zastopal g. državni pravdnik dr. Ogoreutz. Nesrečnega, katerega je neukrotljiva jeza tako daleč spravila: čevljarja Jerneja Stirna, da je 17. majnika letos ubil svojo lastno 16letno hčer Angelo, je zagovarjal g. dr. Fetič. Razprava je pokazala žalostno sliko — posledice vojske.

Kako je opisala zločin lastna morilčeva žena. Poroti je mati umorjene 16letne Angele Marija Stirna povedala: Z Jernejem Stirnom sem poročena že 24 let, 9 let sem starejša od njega.

Otrok sva imela 6. Z možem sva se dobro razumela. Pridno je delal, izbruhnila je vojna. Mož je bil na vojski. Bil je ranjen. Koncem 1. 1914. so ga odpustili od vojakov. Poprijel se je zopet dela. Pred poltrugim letom se je pa seznanil z vdovo Marijo Potočnikovo iz Praprotnega. Od takrat je zamenjal delo in pohajkoval z njo. Po cele dve uri v noči ga ni bilo doma. Ker sem ga svariла, me je zmerjal s krogodilom in dragimi poskumi. Hči Angela in sin Karel sta se vselej zavzemala za mene. Pred enim letom mi je že grozil, da me bo ubil, me pretepal in metal v mene, kar mu je prišlo v roke. Tudi otroke je tepel, če so se potegnili za mene. Preživljal nas je sin Karel, kateremu so pa vedni prepri presedali in je letos o Veliki noči zapustil dom in šel delat v trboveljski rudnik.

Dne 17. majnika je prišel mož iz Kamnika in se je vlegel spat. Hči Angela je zidala v veži. Mož je vstal in slišala sem ga, da je rekel: »Danes bomo imeli pa še obrat!« Prestašila sem se in šla iz veže ven in gledala v hišo. Na tleh je ležala sekirica, katero je mož prijel in jo držal zadaj za seboj z levo roko, z desno je pa zagrabil Angelo za ramo rekoč: »Danes boš ti h... povedal, kaj si naredila!« Angela mu je odgovorila: »Ata, povejte koga!« Vprašala sem ga: »Povej, kaj je dekle napravilo!« Hči je upila: »Mama! Mama! Pomagaj!« Odgovorila sem ji: »Ne morem! Ne smem!« Bala sem se sekire. Hčeri je tišal on usta. Izkušala se mu je iztrgati in uiti, on jo je pa davil. Prerinila sta se iz sobe v vežo. Tam se je hči prijel za ograjo, on je pa zaklical: »Hudič, tu notri boš erknil, če ne boš povedal, kaj si naredila!« Kar naenkrat sta izginila oboje v kleti, ker jo je najbrže vrgel navzdol. Iz kleti sem slišala obupen hčerin klic: »Mama! Mama! Pomagaj!« In odgovorila sem zopet: »Angela ne morem! Ne smem!« Slišala sem nato drugi obupen klic iz kleti: »Ježeš Marija! Ježeš Marija! Jaz sem hini!« In nato: »O moj Bog,

vsi moji storjeni grehi so mi iz srea žali!« V kleti je nato vse utihnilo. Videla sem še, ko je mož nesel škaf vode v klet. Šla sem v klet... hči je bila mrtva. Klicala sem ljudi. Nihče ni prišel. Mož je prišel končno k sebi. Šel je z menoj v klet in ko je videl, kaj je naredil, je rekel: »Obžalujem, da sem to naredil, naj bi mi bila pa povedala, kaj je naredila.« Nesla sva jo nato po stopnicah v vežo.

V dolgem govoru je Jernej Stirna povedal, da ga je zjezilo, ker mu je v podstrešju 3000 krun zmanjkalo. Sumil je Angelo, da mu je vzela denar. Zato je storil, kar je storil: vrgel je sekirico v klet. Ni vedel, če jo je zadel ali ne.

Sodna izvedenec dr. Dolšak in dr. Mayer sta povedala, da je Angela umrla, ker ji je bilo s sekiro prebito medrebrno mišičevje in porebrnina. Državni pravdnik g. dr. Ogoreutz je rekel: »V svoji dolgoletni praksi še nisem doživel slučaja, ki bi bil tako grd, kakor današnji. Dne 8. maja je Stirn v Spodnjih Stranjah vrgel litersko steklenico v glavo in je poškodoval na glavi Jožefa Komatarja, ker mu je rekel: »Ti komandiraj svojo Nuklo (vulgo ime Potočnikove). Porotniki so soglasno potrdili nanje stavljeni vprašanji. Dvorni svetnik g. Regally je razglasil sodbo: 8 let težke ječe, poostrene s temnico, postom in trdim ležiščem vsako leto 17. majnika in 17. novembra.

DOMAČI

UČITELJ

za dijaka VI. razreda realne gimnazije, se išče za poučevanje vseh predmetov (razen veronauka). Bivanje v Dornavi pri Ptuj, nekaj zimskih mesecev eventuelno na Dunaju. Plača 1000 K mesečno in popolna oskrba v hiši. Prošnje z izpričevani in curriculum vitae v slovenskem in hrvatskem jeziku na naslov: Gvidon pl. Pon-grats, grajščak, Dornava pri Ptuj. 3120

HIŠA blizu mesta

se prodaja, priprava za vsako obrt. — Natančno se poizve: SV. PETRA CESTA 58, pritičje.

Več izurjenih MIZARJEV

sprejme takoj trdka MAT. PERKO, splošno mizarstvo Zgor. Šiška. 3082

RAZPISUJE SE

služba I. REDARJA

v občini trg Konjice. Samci (vpokojeni grozniki) imajo prednost. V prošnji je navesti zahtevek plače. Vlaganje prošnje do 15. septembra 1921. 3045

OBČINA TRG KONJICE

Zupan: Franc Goligranc s. r.

AUTOOMNIBUS

za sedem oseb v najboljšem stanju, z novo pnevmatiko, se ceno odda. Ogleda se v garaži J. Gorec, Vegova ulica št. 8. 3036

JETIKA!

Specialista pljučne bolezni dr. Pečnik ordinira v torek in petek: 11.-12. in 2.-4. ure v Mariboru, Razlagova ul. 21. Vse druge dni pa št. Jurij ob juž. ž. 3036

Arhitekt in mestni stavbenik

VILJEM TREO

Ljubljana, Gosposvetska c. 10
Telefon interurb. št. 103. Ustanovljeno l. 1850 se priporoča za zgradbe vseh vrst ter izvršuje načrte in proračune.

Suhe gobe, laneno seme

in druge deželne pridelke plača najbolje Sever & komp., Ljubljana, Wolfova ulica 12. 2985

Mlad, energičen gospod, vojaščine

popolno prost, s srednješolsko izobrazbo, zmožen slovenske in išče stalne službe v trgovini ali obrtnem podjetju, tudi na deželi. Ponudbe na upravo pod »13c.«

Dr. BRESKVAR

ZOPET ORDINIRA
HILSERJEVA ULICA 7 — GRADIŠČE
OD 10.—12. IN OD 2.—3.

Sprejmejo se:

1 strugar za me-denino (Messing-drücker), samostojen, vreden delavec z zanesljivo večletno prakso in 5 dobro kvalificiranih ključavničarjev za orodje, posebno za stanice in matice (Stanzen u. Schmitte). Plačilni pogoji po dogovoru. — Kranjske tovarne železne, ključavničarske in kovinske robe »TITAN« d. d. Kamnik.

Velika izbira otroških vozičkov dvo-

koles in šivalnih strojev po ceni: F. Baželj, Ljubljana, Stari trg št. 28. Sprejmejo se v polno popravo za emajliranje z ognjem in poniklanje dvokolesa, otroški vozički, šivalni in razni stroji. Mehanična delavnica, Karlovska cesta 4. Zvonarska ulica 1.

„Tribuna“ Tovarna dvokoles in otroških vozičkov. Ljubljana, Karlovska cesta št. 4.

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najfinjših nudi vedno tovarna klobukov in slamnikov Franc Cerar, Domžale (Stob).

V popravila prevzema tudi vsa tozadevna dela ter preoblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani prevzema vsa naročila in moderniziranje trdka Kovačević Mirje, št. 6., kjer se sprejema v soboto.

ORGANIST,

ki bi tudi opravljal službo obč. tajnika, se takoj sprejme. Mesečna plača skupaj 1050 K. — Ponudbe na županstvo občine Toplice, Dolenjsko. 3079

Pelin za snaženje belih čevljev Pogin za pokončavanje miši in podgan Morin za pokončavanje ščurkov Rapid za pokončavanje stenice

I. C. Kotar drogerija,

Ljubljana, Wolfova ulica 3. Trgovci primeren popust.

Harmoniji

Pianine

prvovrstno predvojno blago, posebno ceno.

Dopise na: J. HUBMANN, GRAZ,

Schützenhofgasse Nr. 28.

Profesor mesečno sobo.

išče Ponudbe pod »Solidenc« na upravo lista.

Na : hrano in stanovanje

dobro vzamem UČENKE samostanske šole iz boljših hiš. Ponudbe na Marijo Puta, Škofja Loka — Puštal št. 42.

VINOGRAD NA PRODAJ !!

Več se izve na Zaloški cesti 13 pri g. Verčič, Ljubljana.

PLETILJA

ki se razume na vsa dela, se sprejme. Izve se pri Franč. Malovrh v Ljubljani, Streliska ulica št. 4.

Družabnik ali

družabnica

za trgovino z lesom, perutnine in poljskimi pridelki, s kapitalom 100.000—150.000 kron, se sprejme takoj. Trgovske izobrazbe ni potrebna. — Ponudbe na upravnštvo »SLOVENCA« pod: »Krasna bodočnost 100.000/3124c.

Popolnoma varno naložite svoje prihranke v

Vzajemni posojilnici v Ljubljani r. z. z o. z.

(poleg nunske cerkve).

Hranilne vloge se obrestujejo s

4 %

brez odbitka rentnega in invalidnega davka. Hranilne vloge se lahko vplačujejo potom poštnoček. urada, vlagateljem so položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene prejeme, proti poročstvu itd. Prodaja srečk drž. razr. loterije.

Površnike, volnene obleke za gospode, kostume, plašče za dame izdeluje po najnovejših modelih

S. POTOČNIK

v Angliji in Franciji izprašani koncesionirani krojni krojač

Šelenburgova ulica št. 6, 1. nadstropje

□ □ □ Zaloga angleškega blaga. Stran- □ □ □ kam, ki same prinese blago, ista postrežba. — Naročila za tujce se izvršujejo tekom 8 dni. Izdelava športnih suknjenih klobukov iz □ □ □ vsakega poljubnega blaga. □ □ □

ZAHVALA.

Za mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja povodom bolezn i in smrti našega ljubljenege očeta, oziroma soproga itd., gospoda

JOSIPA LOKAR-ja

za poklonjeno krasno cvetje, kakor tudi za čašče spremitvo uradništva Kmetijske družbe in vsem tistim, ki so ga spremili na zadnji poti, posebno pa rodbinam Česnovar, Fajdiga in Gorjup za požrtvovalno skrb in postrežbo, izrekamo našo najprisrčnejšo zahvalo.

Ljubljana, dne 3. septembra 1921.

žalujoči ostali.

UVOZ IN PRODAJA

RAZNOVRSTNEGA

INOZEMSKEGA

MANUFAK-

TURNEGA

BLAGA

POSEBNI ODDELEK ZA PLETENINE, TRI KOTAŽO IN PERILO-

Slovenska gradbena družba z o. z.

LJUBLJANA, tehniška pisarna v tovarni Keršič.

Lastni paviljon, enodružinska stanovanjska hišica, vsebuje: 2 sobi, 1 kabinet, kuhinjo, sobo za služkinjo, kopalno sobico, shrambo. — Zastavljena ploskev 73 m².

Dobavljamo celo leseno konstrukcijo z vsem tesarskim, mizarskim, ključavničarskim in kovaškim delom približno en mesec po naročilu; na licu mesta postavljeno v približno 3 tednih.

Cena za 1 m² zastavljene ploskve 1000 do 2000 K po obliki tlorisa.

Razpis štipendij za medicince.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani razpisuje

tri štipendije za medicince.

Štipendije se podelijo medicincem državljanom kraljevine SHS po uspešno dovršenem I. rigorozu; prednost imajo sinovi blagajničnih članov. Štipendije znašajo 10.000 jugoslov. kron na leto, razen tega se štipendistom povrnejo vpisnine za predpisane kolegijske ure in vse izpitne ter promocijske takse. Z 9. septembrom se štipendije povišajo na letnih 15.000 K, po dovršenem doktoratu pa na letnih 20.000 kron, ki jih štipendisti lahko uživajo toliko časa, dokler ne dobe službe kot sekundariji. Štipendisti se imajo z reverzom zavezati, da se bodo po dovršenem doktoratu skozi dve leti vežbali na kaki domači bolnišnici v vseh strokah medicinske vede in da bodo na to skozi 6 let na razpolago Okrajni bolniški blagajni v Ljubljani, oziroma nje naslednici, oblastveno avtorizirani predstavnici socialnega zavarovanja v Sloveniji, ki jih lahko uporablja, kjerkoli bo potreba po blagajničnih zdravnikih.

Glede nadaljnjega nakazovanja štipendij in študijskih uspehov veljajo določila Razglaš o štipendijah in državnih podporah visokošolcem v inozemstvu, Ur. list dež. vlade za Slovenijo, št. 91 ex 1921.

Prošnje za razpisane štipendije je vlagati do 15. septembra t. l. pri podpisani blagajni.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani,

dne 15. avgusta 1921.

Ravnatelj:
KOCMUR s. r.

Načelnik:
MIH. ROZANEC s. r.

Sladna kava, testenine in marmelada

Paviljon „G“ št. 180.

Del. dr. „Triglav“ v Smarci pri Kamniku.

KLAVIRJI NA OBROKE
harmoniji, violine in vse glasbene potreščine. Strune na debelo in drobno.

Alfonz Breznik,
bivši učitelj Glasbene Matice,
Kongresni trg št. 15. Ljubljana.

Parketne
deščice

v vsaki množini,
hrastove ali bukove
dobavlja in poklada
v mestu in na deželi

ANTON BOKAL

Ljubljana, Slomškova ulica 19

Telefon int. 527

Prevzema vsa v to stroko spadajoča dela, preložitev, hobljanje in likanje starih podov z voskom. Delo točno in solidno.

Prodajam SPALNIC iz trdega in več mehkega lesa zaradi pomanjkanja prostora IVAN ANDLOVIC, mizar, Ljubljana, Kolizej, pritličje, vrata 38. 3108

ŠTAMPILJE
GRAVEUR
ANT. ČERNE
LJUBLJANA
DVORNI TRG 1

Razpis štipendij.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani razpisuje z ozirom na novo uredbo socialnega zavarovanja za okoliš Slovenije

tri štipendije za kirurge-specialiste

in eno štipendijo za bakteriologa. — Štipendije znašajo po 1000 din. mesečno. Pogoji za njih dodelitev je: državljanstvo kraljevine SHS, dveletno vežbanje v vseh strokah medicine na kaki domači bolnišnici, na to dveletni študij kirurgije, oziroma 2—3 letni študij bakteriologije, serologije in kliničkih kemijskih raziskav na tu- ali inozemskih klinikah in inštitutih. Kirurgi se bodo po končanih študijah dodelili blagajničnim ambulatorijem v Ljubljani, Mariboru in Celju, kjer bodo tudi lahko privatno delovali kot kirurgi-specialisti. Istotako bo tudi voditelj blagajničnega diagnostičnega laboratorija lahko izvrševal privatne preiskave, kakor hitro dobi zavod v to potrebno avtorizacijo. Ustna in pismena pojasnila daje šef-zdravnik blagajne dr. Bleiweis, Ljubljana, Kongresni trg 15.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani,

dne 15. avgusta 1921.

Ravnatelj:
KOCMUR s. r.

Načelnik:
MIH. ROZANEC s. r.

Les — deželni pridelki
FRANC GORJANC
KRANJ

Ministrstvo financ kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

7% drž. investicijsko posojilo l. 1921 v iznosu Din. 500.000.000.—

POZIV NA VPIS.

7% drž. investicijskega posojila v nominalnem znesku Din. 500.000.000

To posojilo je investicijsko ter se bo porabilo izključno v svrhu splošnega dobra, kakor: popravilo, izvršitev in razširjenje železniškega prometa, stavbo novih in dovršenje započelih železniških prog, napravo in popravila pristanišč, cest, potov itd.

Nominalni iznos posojila je Din. 500.000.000 izdan al pari v kosih po Din. 100, 500, 1000, 5000 in 10.000 v 50.000 serijah po 100 števil, obresti so 7% na leto ter se izplačujejo dekurzivno brez vsakega odbitka v polletnih kuponih in to 15. marca in 15. septembra vsakega leta pri vseh javnih blagajnicah in zato pooblaščenih denarnih zavodih brez odbitka kakoršnega koli davka, koleka in takse.

Prvi kupon se izplačuje 15. marca 1922. V teku 10 let se to posojilo ne more konvertirati, niti v tem času obrestna mera znižati. V slučaju, da se posojilo po preteku 10 let konvertira, mora se imeteljem obveznic ponuditi izplačilo v nominalnem iznosu.

Posojilo je amortizacijsko ter se izdaja na 50 let. Amortizacija začenja 4 leta po emisiji, ter se vrši enkrat na leto pri Generalni direkciji državnih dolgov z žrebanje ali odku-

pom po določenem amortizacijskem načrtu, ki je na obveznici natisnjen. Posojilo je zavarovano s hipoteko, a potrebna svota za anuitet (obresti in amortizacijo) stavila se bo vsako leto v budget (državni proračun), za pokritje pa bodo služili pred vsem dohodki dotičnega investicijskega objekta.

Kuponi zastarajo 5 let potem, ko so zapadli, a izžrebane obveznice 30 let po žrebanju.

Posojilo bo kotirano na vseh domačih borzah.

Obveznice tega posojila so ravnopravne ostalim državnim obveznicam, uživajo pupilarno varnost, morejo se polagati kakor kavcije, uporabljati za fonde, ustanove, depozite pri vseh javnih blagajnah in privatnih podjetjih.

Obveznice se morejo lombardirati pri Narodni banki kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ter njenih podružnicah po zakonskih predpisih.

Obveznice in kuponi tega posojila so prosti vsakega sedanjega in bodočega davka in doklade, kakor državnih tako tudi ostalih (oblastnih, okrožnih, srezkih in občinskih) kakor tudi vseh taks in pristojb v kraljevini.

Vpis se bo vršil od 1. do 30. septembra 1921

pri vseh denarnih zavodih Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev pod zgoraj navedenimi pogoji (za vsakih 100 Din. obveznice Din. 100 v gotovini). Za kontrolo porabe tega po-

BEOGRAD, meseca julija 1921.

sojila se bo izvolil posebni parlamentarni odbor. — Ko bo celo posojilo porabljeno, podal bo minister financ Narodni skupščini kraljevine S. H. S. poročilo o skupni porabi istega.

Minister financ dr. Kosta Kumanudi l. r.

GOSPODARSKA ZVEZA

IMPORT - EKSPORT
LJUBLJANA
**LASTNI PAVILION NA LJUB-
LJANSKEM VELIKEM SEJMU.**
Važno za gg. obiskovalce veleseljma!

našo zalogo na Gosposvetski cesti 10, ker prodamo vsled preselitve trgovine v lastno hišo na Dunajsko cesto 11, vso zalogo po izredno nizkih cenah.

ZALTA & ŽILIČ, trgovina z železnino na debelo in drobno.

Svetujemo Vam, da si ogledate razun že razstavljenega tudi

Творница картонаже ЈОСИП КРМПОТИЋ

Вир-Домжале, пошта Доб крај Љубљане.

(Посредујућа писарна у Љубљани, Гаљевица, у близини дол. кол.) израђује из картона и папира свакоvrstne радње свих димензија и начина, као на пример: Кутије (шкатуље) из смеђег картона (Braunpappe) за отпрему робе поштом (са дрвеним оквиром превезене) у 6 величина (тако да може бити уложена једна у другу), кутије из исте врсте картона за саставити у више величина (у форми Wellenpappe); кутије за чајно печиво, за макароне и другу тестенину, за сладну каву (цикорију), за сапун, за тупетно црнило (тинту), за парфумерију итд.; кутије за шешире, за кошуље, за оватнике, запестнице (манжете), за столице те за друге трговачке намештаје и потребе. Творница приређује обрисаче (сервијете) из папира за рестаурације, каване, хотеле, гостине, продаје претисни папир (Durchschlagpapier) за писаћи stroj у трговачком и канцеларијском формату; израђује жакљиче из папира за шешире (Hut-säcke); прима наручбе за дужни (клозетни) папир. Посредује наручбе за израду свих врсти тисканица, за белу и смеђу лепенку (weisse Holz- und Braunpappe), затим па све врсти папира, куверте итд. Израђује школске торбице, школске задатке и све друге у картонашку струку спадајуће радње. Све уз најумереније цене проти отвореном трговачком кредиту, односно плаћању рачуна након примитка готове наручбе. Поједине кутије (шкатуље) из картона за отпрему поштом продаје у Љубљани Базар Емил ДОБРИЧ, Прешернова улица 9, крај главне поште. — Тврдка је судбено протоколирана те се је преселила из Пуле (Истра), где се је установила године 1898. — Наслов за писма у Љубљани: Поштни претинац 165.

**STAVBENO IN UMETNO MIZARSTVO
A. ROJINA IN KOMP.**
LJUBLJANA

Telefon 490

Pošta: čekovni račun 11.638

Telefon 232

STAVBENI ODDELEK - SLOMSKOVA ULICA 16
izdeluje: okna, vrata, portale, obstenje, stropje itd. v vsaki množini od najenostavnejše do najfinije izvedbe.

POHIŠTVENI ODDELEK - KOLODVORSKA UL. 8
izdeluje: spalnice, jedilnice, salone, pisarniške in hotelske opreme itd. v vsakem slogu iz mehkega in vsakovrstnega trdega lesa.

Najmoderneje urejeno podjetje! — — — Ponudbe in načrti brezplačno.

Vzajemna zavarovalnica

v Ljubljani, Dunajske ceste št. 17.

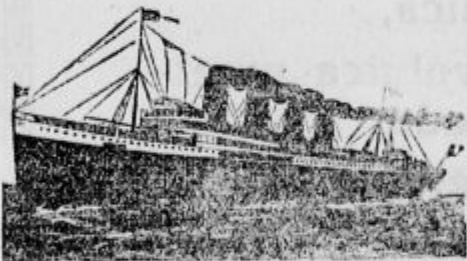
Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru.
 2. Zvonove proti razpokam in prelomu.
 3. Sprejema v novoustanovljenem zavljenskem odteku zavarovanja.
- Skupno premagamo skupne težave! Svoji k svojim!**

**Iz HAVRE v AMERIKO
samo 6 dni.**

Edino najkrajše črte preko HAVRE, CHERBOURGA in ANTVERPENA v NEWYORK.

Vozne listke in zadevna potovanja izdaje edno konc. potovalna pisarna

Ivan Kraker
v Ljubljani

 Kolodvorska ulica 41,
blizu glavn. kolodvora.

Strešno lepenko

 lak za konzerviranje s lepenko kritih streh, asfalt, katran, lesni cement, ksilolej (najcenejši karbolinej), watproof za izsuševanje vlažnega zidovja in izoliranje proti vlagi, zidno in strešno opeko, apno, cement in druge stavb. potrebščine dobavlja 2805
LJUBLJANSKA KOMERCIALNA DRUŽBA
Ljubljana, Bleiweisova cesta 18.

'TRANSFORMATOR'

 Elektrotehnična tovarna
družba z o. z.
Ljubljana, Dunajska c. 75

IZVRŠUJE:

 Transformatorje,
in motorje,
stikalne naprave
in aparate.

POPRAVLJA:

 vse vrste
Elektr. strojev in aparatov
Generalno zastopstvo
svetovne tvrdke

FELTEN & GUILLAUME

Tovarne elektr. črnih kablov in električne žice.

VELIKA ZALOGA:

 Motorjev, kablov,
vrvice in
izolirane cevi.

Tel. 142 in 230. Poštni predal 144.

Aug. Agnola, Ljubljana

pri poroču svoje zalogo

stekla, porcelana, zrcal, svetlik, okvirov in vsen v to siroko sp. dajočih predmetov. Steklo za okna vseh vrst vedno v zalogi.

Prodaja obleke,

kožuhov, usnjatega potnega kovčga, moškega perila, zlate moške ure, dveh zlatih verižic, zlatih prstanov, med temi enega s krasnim briljantom, se vrši

 dne 9. sept. t. l. ob 9. uri
na Sv. Petra nasipu št. 53. 3061

Sladkor kavo riž milo itd.
dobite najceneje pri tvrdki
O. ČERTALIČ v LJUBLJANI,
Karlovska cesta.

Ponudite

vse neuporabne ZLATE predmete veržice, prstane, obeske, zapestnice, uhane i. t. d. kateri pre mti Vam leže doma in jih donesite t. r. d. F. Cu en, trgovin ur, zlatnine in srebrnine Ljubljana Prešernova ul. št. 1.

Naročite in širite 'Slovenca'!
Automobili

pneumatika

Motocikli
Kolesa

in vsi deli in oprema

EN GROS —

— EN DETAIL

J. GOREC
LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA C. 14

Semenj: paviljon H, št. 250.

Srečo in bogastvo

si pridobi, kdor zadane glavni dobiček v Državni razredni loteriji, ki znaša v najsrečnejšem slučaju

štiri milijone kron

Dovoljujemo si cenj. občinstvo opozoriti, da nam je mogoče ustreči le onim cenj. naročnikom, kateri pravočasno, to je do 5. septembra t. l. naroče srečke Državne razredne loterije za III. razred II. kola.

Vse tozadavne informacije in naročila daje in izvršuje

Zadružna Gospodarska banka d. d. v Ljubljani
Dunajska cesta 38/I.

Cene srečkam so: 1/4 K 192.—, 1/2 K 96.—, 3/4 K 48.—, 1/8 K 24.—, za priporočeno pošiljatev se računa K 8.—.

M. Kuštrin

Tehnični, elektrotehnični in gumijevi predmeti vseh vrst na drobno in debelo. — Glavno zastopstvo polnih gumijevih obročev za tovarne automobile tovarne Walter Martiny. — Hydraulična stiskalnica za montiranje gumijevih obročev v centrali, Ljubljana, Rimska cesta 2. — Prevozno podjetje za prevoz blaga celih vagonov na vse kraje, za kar je na razpolago 10 tovornih avtomobilov.

Centrala:

 Ljubljana, Rimska
cesta 2.

Ljubljana,

Maribor,

Beograd,

 Podružnice: Dunajska c. 20,
tel. št. 470.

 Jurčičeva ul. 9,
tel. št. 133.

Knez Mihajlova ul. 3.

 Brzojavni naslov:
Prometna Ljubljana.

Splošna prometna banka

 Telefon:
št. 11 in 577.

podružnica v Ljubljani, preje I. C. Mayer. — Ljubljana, Marijin trg št. 5.

 Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, pred-
 ujm in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter kuponov, nakazila v tu- in inozemstvu, safe-deposits itd.

Anončni zavod **Drago Beseljak & dr.** Ljubljana, Sodna ul. 5.

Modna in športna trgovina za dame in gospode
P. Magdič, Ljubljana,
nasproti glavne pošte. Tel. 438.

J. Mohorič

civilni in vojaški krojaški mojster
Ljubljana, St. Petra cesta 6.
se priporoča p. n. občinstvu za vsa v krojaško stroko
spadajoča dela za gospode in dame.

Točna postrežba.

Najnižje cene

R. Miklauc, Ljubljana

Pred Škofijo št. 3. priporoča Lingarjeva ulica.
sukneno manufakturno in pleteno blago.
Prodaja na debelo in na drobno. Ustanovljeno leta 1869.

Janko Popovič, Ljubljana

Telef. interurb. 127

Telef. interurb. 127

dobavlja po najnižjih dnevnih cenah vsako množino živih
in zaklanih govedi, debelih prašičev in pršutnikov. Ima
vedno v zalogi garantirano čisto svinjsko mast.

„Oblačilnica za Slovenijo“, r. z. z o. z. v Ljubljani

uljudno naznanja, da je prejela od znane brnske tvrdke
Stiassny & Schlesinger bogato zalogo ženskega volnenega
blaga za zimo, ki se lahko ogleda vsak dan v njenem
glavnem skladišču v Ljubljani, Šolski drevored 2/I. Cene
za prvovrstno blago kar najugodnejše.

Samo na debelo!

Samo na debelo!

CIGARETNI, pisarnski in stekleni
(glas) papir, stročni-
ce, otroške sesalke, žimnate in usnjate ve-
zalke, glavnike, čistilo (krema), ličilo, mast
za usnje, pralno in toaletno milo, fine
sveče ter razno galanterijo nudi po naj-
nižjih cenah veletrgovina Osvald Dobeie,
Ljubljana, Sv. Jakoba trg 9. 3087

100 **bukovega oglja**
vagonov in 50 do 100 **bukovih drv**
vagonov se kupi takoj. — Naslov pove: 3119
An. zavod Drago Beseljak & drug,
Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Krtače za obleko in likanje, riba-
rice brez in s korenino,
zobne, mazalke, konjske, omela, motvoz
(špaga), čevljarstvo prejo priporoča vele-
trgovina **OSVALD DOBEIC**, Ljub-
ljana, Sv. Jakoba trg 9. 3089

Stekla za ure

vse velikosti

razpošilja po nizki ceni

Alojzij Pauschin

trgovina s steklom
in porcelanom

Ljubljana,
Wolfova ulica 6.

Enonadstropna HIŠA

Z VRTOM se prodaja na Gorenjskem. Od-
daljena je četrt ure od žel. postaje. Naslov
pove upravnništvo lista pod št. 3128.

30 orolov POSESTVA :-

z gozdom za posekanje, hišo in gospodar-
skim poslopjem, vse v dobrem stanju, se
takoj prodaja, oziroma tudi dá v najem. —
Vprašanja na upravo lista pod št. 2125.

Paviljon G 161.

Austro - Daimler in Puchwerke A. G.

Zastopstvo: Rudolf Hille
Ljubljana, Gledališka ulica št. 2.

Osební luksuzni avto:

Austro-Daimler 35 PS.

Puchwerke A. G. 20 PS, tipa XII.

Lokomobila „Ma“ Austro-Daimler 6 PS.
(Zugtriebwagen)

Puch-ovo motorno oralo „Excelsior“ 35-40 PS.
(Puchmotorpflug)

Puch-ov motorni voz za poljsko železnico 4 PS.
(Feldbahnmotorwagen)

Ivan Zakotnik

mestni tesarski mojster, Ljubljana Dunajska cesta 46.
Telefon št. 379.

Vsakovrstna tesarska dela kakor: moderne lesene stavbe, ostrešja za palače,
hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike: stropi, razna tla, stopnice, ledenice,
paviljoni, verande, lesene ograje, itd.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

PARNA ŽAGA — TOVARNA FURNIRJA.

Graški sejem 1921

24. september — 2. oktober.

♦♦♦

Semenj za blagovne vzorce, industrije, trgo-
vine in obrti. — Posebna razstava štajar-
skega poljedelstva in gozdarstva.
Moda sedanje dobe. Štajarska
umetniška razstava. Razstava
„Das steier. Buch“. God-
beni in glediški teden.
Praznik narodnih noš.

Sejmski urad:

Graz

Burggasse 13.

IMPORT

EKSPORT

Gospodarska zveza

Ljubljana

Telefon štev. 137.

Brzjavke: Gospodarska.

Blagovni oddelek:

kolonijalno blago,
krmila,
umetna gnojila,
žito in žitni izdelki,
usnje.

Manufakturni

oddelek:

češka in angleška
manufaktura.

Lesni oddelek:

nakup in prodaja
lesa ter oglja,
lastne žage.

Strojni oddelek:

poljedelski in drugi
stroji.

Lastna zeljarna.

Mesni oddelek:

tovarna mesnih
izdelkov,
hladilnica,
izdelovalnica umet-
nega ledú,
izvoz živine in
prašičev.

Vinski oddelek:

domača in tuja vina
v sodih in buteljkah.

Tovarna za milo in sveče. -- Tvornica za izdelovanje parketov.

Obleke

moške, fantovske in deške, mlkado, raglane, površnike, kožuhe, jahalne hlače, **špecijalitete v otroških oblekah (kostumih)** in drugo konfekcijo od najpriprostejšega do najfinjšega kroja v najboljši izdelavi ter **razno sukno, hlače-vino in podloge** nabavite najceneje edino le pri **konfekcijski industriji**

Vdeleženec Ljubljanskega vzorčnega velesejma.
Paviljon E, oddelek št. 52.

TELEFON št. 313. **FRANDE** TELEFON št. 313.
(FRAN DERENDA) Ljubljana, Emonska cesta 8.

Vplačana delniška glavica K 30.000.000.

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567. -- Cekovni račun 12.205.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

LJUBLJANA, KREKOV TRG 10, nasproti „MESTNEMU DOMU“.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

JOSIP KREGAR

oblastveno preizkušeni mestni tesarski mojster
LJUBLJANA Cesta na Kodoljevo št. 2 LJUBLJANA

izvršuje vsa v njegovo stroko spadajoča dela in sicer vodne in nadstolne stavbe ter umetno tesarstvo. Prevzamem po danih kakor tudi lastnih načrtih zgradbo mostov, jezov, hiš, vil, ter razne gospodarske in industrijske stavbe, stolpne strehe, kupole in cerkvena ostrešja, balkone, vrtno utice, verande, ter razna druga vrtna arhitekturna dela. Stopnice, dekorativne stropove, ter dekor, stenske opaže.

Mehanična vrvarna-terilnica-predilnica

ANTON ŠINKOVEC Kranj - Grosuplje

Centrala Grosuplje.

Telefon Grosuplje 1.

razstavlja svoje izdelke na ljubljanskem velikem semnju, paviljon E, št. 39, kate-rega obisk vljudno priporoča.

I. C. MAYER
LJUBLJANA
Ustanovlj. 1834.

MANUFAKTURA

EN GRUB

EN DETAIL

Parfumerija ŠTEFAN STRMOLI

LJUBLJANA, Pod Trančo št. 1

priporoča parfume, šminke, barve in masti za lase, vode in prašek (Sampson) za umivanje glave, sredstva za negovanje nohtov, prah in pasto za zobe, zobne krtačke, ustno in kolonjsko vodo, najboljše brivsko in toaletno milo, ter razne druge toaletne potrebščine.

— Enostavne — **LASNE MREŽICE** — dvojne —
vse potrebščine za maskiranje — blago prečisto —
— postrežba točna — cene zmerne —

Prvovrstna kolesa Puch

pnevmatiko DUNLOP-REITHOFFER-HUTCHINSON

priporoča

IGN. VOK, Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

VELIČAN BEŠTER

ATELJE HEMOS
LJUBLJANA
ALEKSANDROVA C. 5

Izdeluje mod. slike v vsaki velikosti

Svečarna

I. Kopač in drugi

Ljubljana, Celovška cesta 90.

priporoča preč. cerkv. oskrbništvom, gg. trgovcem in slavnemu občinstvu:

čebelnovoščene
sveče in zvitke,
namizne sveče

»GLORIA« v vseh velikostih,
pravo kadilo,
ogljje za kadilnice
itd. po najnižjih cenah.

Priporoča se
papirna trgovina
Ivan Bajšek
Ljubljana
ki ima veliko zalogo
vse vrste papirja
trgovske in poslovne
knjige, pisarniške in
solske potrebščine ka-
kor tudi lastno
založništvo
šolskih zvezkov »Tabor«
ki se izdelujejo v
knjigoveznici
M. BIVIC
Sv. Petra cesta št. 29
ki izdeluje tudi
galanterijska dela

Tovarna pralnega in dišečega mila

ČURKOVIC, RISTIĆ I KOMPANICA

preje: Olsa Jančević i sin
Kruševac

osnovana leta 1839 obnovljena 1897

naznanja p. n. trgovcem, da je razstavila na Ljubljanskem velikem sejmu od 3-12 sept. celokupne vzorce svojih proizvodov v izvornih zavojih.

Na sejmu bo sprejemal naročila in dajal pojasnila član naše trdke

Čurković, Ristić & Komp.

ANT. KRISPER

Ljubljana

Proizvada i razšilja na veliko: razne vrste cipela za decu, devojčice, mladiče, ženske, muške, prostog i finog kvaliteta; za radnike osobito jaka izradba. Papuče po ceni bez konkurencije.

Odelenje za galanterijsku robu na veliko. Pletene čipke, sukno, vezivo, razne cipelarske potrebštine jedaci pribor, školske potrebštine, četke i. t. d. — Export čakalic.

Tovarna Jos. Reich

Ljubljana

Poljanski nas. 4, Šelenburg. ul. 4.

Podružnice:

Maribor
Gospod. ul. 38.

Novo mesto
Glavni trg.

Kočevje
št. 39.

Barva
vsakovrstno blago.

Svetlo-
lika

Kemično čisti
obleke.

ovratnike, zapestnice in srajce.

V. Marsano „Timex“ Zagreb

Moderne tovarniške naprave, stroji in orodja. Glavni zastopnik
G. Roth-ovo delniške družbe Wien III.

Motorji na bencin, bencol in plin, kompletne naprave na **sesalni plin.** Zaloge motorjev na bencin in sesalni plin ter motornih krožnih žag. — Pisarna za prodajo: Zagreb, Nikoličeva 8 telefon 2-26 — Delavnica in skladišče: Zagreb, B-ulica 45, telefon 25-41. — Brzjavke: Matimex Zagreb.

Dražba.

lahkega, napolnjenega voza za samca z opremo se vrši dne 6. sept. 1921 ob 9. uri dopoldne na jahalnici državne žrebarne na Selu pri Ljubljani. Vodsivo državne žrebarne.

Import **Groslov Čertalič** Export

Ljubljana Sv. Petra cesta 33 Jugoslavija

Podružnica: Karlovska cesta 30

Trgovina z mešanim blagom na debelo in drobno

POZOR!

na paviljon H, prostor št. 239, kjer razstavi turška
THE REX Co, Ljubljana

in prvovrstni, svetovno znani pisalni stroj

najnovejši in najboljši
razmnoževalni aparat

UNDERWOOD

OPALOGRAPH

Ne zamudite prilike, si ta dva
pisarn. pripomočka ogledati.

OBRTNA BANKA v Ljubljani, Kongresni trg 4

daje kredite v obrtne svrhe po izrednih pogojih, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na

Telefon št. 508.

tekoči račun obrestuje s 4% od dne vloge do dne dviga.

St. poš. ček. rač. 12051.

MENJALNICA

Slovenske eskomptne banke - LJUBLJANA

Telefon štev. 3.

nasproti glavnega kolodvora

Telefon štev. 3.

kupuje in prodaja devize in valute po najugodnejših dnevnih cenah.
Ima poseben borzni oddelek. Prevzema vse bančne posle.

Prva žebeljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici

izdeluje po najnižjih cenah vsakovrstne ročno in strojnokovane žebelje, spojke,
-- kljuge, verige in vse druge v njeno stroko spadajoče železne izdelke. --

Na sejmu zastopana v paviljonu GOSPODARSKE ZVEZE, Ljubljana. - Ceniki na razpolago!

KLOBUKE IN SLAMNIKE

vseh vrst, od prepro-
stih do najfinejših nudi
vedno tovarna klobu-
kov in slamnikov

Franc Cerar
Domžale (Stob).

Izdelki so razstavljeni v paviljonu E, štev. 41.

Zahtevali cenik zasloni in poštnice prosto.

H. Suttner
Ljubljana 3,
Mestni trg 23.

Največja zaloga ur, zlatnine in sre-
brnine. Lastna protokolirana tovarna
ur v Svici.

Medić, Rakovec & Zankl, prej. A. ZANKL SINOV.

Tovarna kemičnih in rudn. barv ter lakov.
Centrala: Ljubljana. D. z o. z. Skladišče: Novisad.
Brzjav.: Meraki Ljubljana. Telefon 61

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste
barv, suhe in ožnate, mavec (Gips), mastenec (Federweiss), strojno
olje, karbolinoj, steklarski in mizarski kletj, pleskarski, slikarski in
mizarski čopiči, kakor tudi drugi v to stroko spadajoči predmeti.

»MERAKL« Lak za pode. »MERAKL« Linoleum lak za pode.
»MERAKL« Emajlni lak. »MERAKL« Brunoline.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

Največja zaloga klavirjev in pianinov v Ljubljani.

Tvrdka J. DOLENC,
Ljubljana, Hliserjeva
ulica štev. 5, priporoča
za nakup najboljše instru-
mente izvrstnih tovarov po najsolidnejših
nizkih cenah.

Teodor Korn

Ljubljana, Poljanska cesta 8.

se priporoča cenj. občinstvu
za izvrševanje vsakovrstnih kle-
parskih in vodovodnih instala-
cijskih del ter za pokrivanje
streh. Vsa stavbinska in klepar-
ska dela v priznani solidni iz-
vršitvi. — Proračuni brezplačno
in poštne prosto. — Popravila
točno in po najnižji ceni. Ploč-
vinasta embalaža kakor kante
za firnež, olje, bencin, doze za
barve, kandite in konzerve.

ooo

Penzija GRINTOVEC.

Zdravilišče
Najlepša solnčna lega na vznožju alp.
Krasni zračni prostori, izborna cena
hrane. Ljudje se tukaj kar vidno po-
pravljajo. Prvovrstna zdravniška spr-
čevala. Celo leto odprto. — Graščina
PREDDVOR, POSTA TUPALČE.

KUPUJTE

LE PRI:

JOS. PETELINC

LJU LJANA - Sv. Petra nasip 7.

če rabite šiv, stroje za rodbinsko
in obrtno rabo, igle, olje, ter posa-
mezne dele. Istotam vse potreb-
ščine za šivilje, krojače in čevljarje
ter vse galanterijsko blago
na drobno in debelo

Cene solidne! Postrežba točna

Tovarna konzerv in mesne industrije na Vrhniki

naznanja otvoritev tovarniškega obrata.

Izdelujejo se vse vrste mesnih konzerv, vse vrste prekajenega
mesa, vse vrste klobas, masti, juhne kocke in drugi izdelki.
Tovarna izvažata nadalje sveže meso, živino in prašiče.

Na velikem sejmu v Ljubljani bo imela svoj lastni paviljon.

Telefon: Vrhnika št. 10.

Telefon: Ljubljana št. 70.

Pisarna Ljubljana „Impex“, Krekov trg 10, Vrhnika v tovarni.

„ORIENT“ družba z o. z. preje

Brata Eberlin Jančar & Co
Ljubljana, Miklošičeva c. 4.
nasproti hotela „Union“.

Lastni izdelki oljnatih barv, firnežev,
lakov in steklarskega kleja. Velika
zaloga kemičnih in rudniških barv,
barv za umetnike, raznovrstnih čopi-
čev, vseh potrebščin za slikarje in
pleskarje.

Parna žaga Fran Ravnikar

mesni tesarski mojster

Ljubljana, Linhartova ulica št. 25

kupuje po najvišjih dnevnih cenah razne
vrste okrogli les, kakor tudi cele gozdne parcele.

Dr. Alojzij Vrtačnik

naznanja, da je otvoril

odvetniško pisarno

v Ljubljani, Beethovnova ulica 10 (poleg Kranjske hranilnice).

COSULICH-LINE

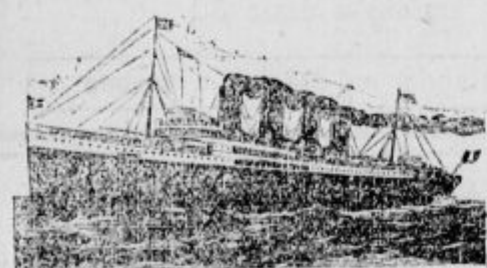
(prej AUSTRO-AMERIKANA)

Trst - Amerika

prevažata potnike v New-York redno
3 krat, v Južno Ameriko po 1 krat
mesečno. — Pojasnila in prodaja voznih listkov.

Simon Kmetec

glavni zastopnik za Slovenijo.
Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.
Oeplov brzoparnika Prestent Wilson 18. septembra, poštnega parnika
Argentina 30. avgust in poštnega parnika Belvedere 22. oktobra 1921.

Iz Havre v Ameriko samo 6 dni.

Edino najkrajše črte preko HAVRE CHERBOURGA in ANTWERPEN v NEWYORK.
Vozne listke in zadevna pojasnila izdaja edino koncesijonirana potovalna pisarna

=IVAN KRAKER v Ljubljani=

Kolodvorska ulica štev. 41, blizu glavnega kolodvora.

Poštni ček. rač. št. 11.323.
Telefon štev. 54.

Marijin trg štev. 8.

r. z. z o. z. v LJUBLJANI.

Sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje po
hranilne vloge se izplačujejo brez odpovedi — Hranilne vloge z od-
povednim rokom se obrestujejo po dogovoru.

Denarni promet v lanskem letu: 128.000.000 kron.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji.

Jugoslovanski kreditni zavod

Podružnica v MURSKI SOBOTI in DOLNJI LENDAVI.

4 1/2 %

čistih brez odbitka. Izvenljubljanski viagatelji dobe poštne položnice.
Izdaja čeka, nakaznice in akreditive na van tu- in inozemska mesta. — Dajo posojila na
vknjižbo, poroštvo, vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih.
Jamstvena glavica 2 in pol milijona kron.

Zavod je neposredno pod državnim nadzorstvom.

Brzj. naslov: Jugoslo-
vanski kredit Ljubljana.
Wolfova ulica št. 1.

JUGOSLOVANSKA BANKA d. d.

MENJALNICA v Ljubljani, Kolodvorska ulica št. 26.

Deln. glav. K 200.000.000. Centi a v Osijeku. Rezerve K 50.000.000.

Kupuje in prodaja devize in valute najkulantnejše. Obreštuje vloge na hranilne knjižice in na tekoči račun po najvišji obrestni meri.

Tovarna pletenin in tkanin **JOSIP KUNC in komp.** Ljubljana, Poljanski nasip 40

izdeluje berlinske rute, volnene rašel-rute, fantazijske rute, fantazijske šale, angleške športne šale in čepice, svilene modne šale, pletene svilnate samoveznice in naglavne rute (Gachenez).

ZA PLESKARSKA IN LIČARSKA DELA

SE NAJTOPLEJE PRIPOROČA SLAVNEMU OBČINSTVU IN PREČASTITI DUHOVŠČINI

TONE MALGAJ

PLESKAR IN LIČAR

LJUBLJANA

KOLODVORSKA UL. 6

Fran Ravnikar

mesni tesarski mojster

Ljubljana, Linhartova ulica št. 25.

Telefon št. 415 — Poštno-čkovni račun 11.428

izvršuje vsa v njegovo stroko spadajoča dela in sicer vodno in nadtalno ter umetno tesarstvo.

Parna žaga in strojne delavnice.

Prevzemam po danih, kakor tudi lastnih načrtih zgradbo mostov, jezov, hiš, vil ter razne gospodarske in industrijske stavbe, stolpne strehe, kupole in cerkvena ostrešja, balkone, vrtnice, verande ter razna druga vrtna arhitektonična dela. Stopnice, dekorativne stropove ter dekorativne stenske opaze. Za razne industrijske stavbe opozarjam zlasti na moje patentirane nosilce za večje proste razpetine od 12—15 m.

:: Razstava v paviljonu za stavbeno stroko in lesno industrijo ::

lv. Jax in sin

Ljubljana, Dunajska cesta št. 15.

Sivalni stroji
Izborna konstrukcija in elegantna izvedba iz tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1897. Vseeno poučuje brezplačno.

Pisalni stroji „ROLER“

Geniki zastoni in franko.

Rolesa iz prvih tovarn: Dürkopp, Styria, Waffelrad

Klasi, podgane, stence, škorki

Vsa golazen mora poginuti, ako poročiš, moja najboljša preiskovana in splošno hvaljena sredstva, kot proti poljskim in hišnim mišim K 12, za podgane K 16, za škorki posebno močna vrsta K 20, sušila za stence K 15, uničevalci moljev K 10 in 12; prasek proti mrčesom K 10 in 20, mazilo proti ušem pri ljudih K 5—12, mazilo za uši pri živini K 6—12, prasek za uši v obliki in perilu K 10 in 20, tiskura proti mrčesu na sadju in zelenjavi, uničevalci rastlin Prasek proti mravljam K 10, pošila po vseh vrstah žuželk in eksport.

M. Jünker, Petrinjska ul. 3. Zagreb 39.

Frevozem orisvojem odjemu poslat.

Tovarna

JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4. Podružnica: Selenburgova ul. 4.

PODRUZNICE:

MARIBOR

Gosposka ul. 38.

NOVO MESTO

Glavni trg.

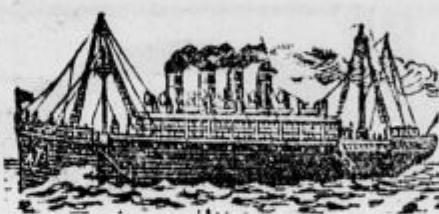
KOČEVJE

št. 39.

Barva vsakovrstno blago

kemično čisti obleke.

Svetilnika ovratnike, za-
pestnice in srajce.

Cunard Line

Angleška parobrodna družba.

Odprava potnikov I., II. in III. razreda preko
Trsta, Reke in Cherbourga v NEV-YORK.

Sprejema naročila za prostore na parnikih za Grčijo,
Anglijo in Ameriko — ter obratno za Jugoslavijo.

Natančna pojasnila daje:

Cunard Line, Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 26.

WIENER INTERNATIONALE MESSE

11.-17. SEPTEMBRA 1921

Obiskovalci veleselja naj se obrnejo radi stanovanja na Wohnungssuch-
weis der Wiernermesse, Wien II., Aspernbrückeng. 2.

Vsa pojasnila radi olajšav pri potovanju pri
avstr. konzularnih agaturah in v pisarni
Wiernermesse, Wien II., Aspernbrückeng. 2.

Gledališki, koncertni in kino semeni

od 4. do 25. septembra 1921.

Lasni razstavljeni paviljon na ljubljanskem velikem sejmu od 3. do 12. septembra 1921.

Telefon št. 1—67 (Ljubljana).

Brzjavni: Papirnica Vevče.

Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d. v Ljubljani

I. č. centrala: Papirnica v Vevčah, pošta: D. M. v Polju pri Ljubljani. Pošlaja juž. žel.: Zalag.

Papirnice v Vevčah, papirnica, tvornica celuloze in
lesovine v Goričanih in tvornica lesovine v Medvodah.

Mesečno proizvajanje 100 vagonov raznih vrst papirja:

Papir iz tkanine, brezlesni pisarni, pisarniški, tiskovni in konceptni papir. Strojepisni, bankpost-, karton- in
risalni papir. Brezlesni dokumentni koncept-meliran, nebeljeni konceptni papir; srednjefini pisalni in tiskovni
papir, karton za dopisnice. Brzjavni svitki in papir za naustnike (stročnice). Navadni tiskovni kuler in papir za
lepake v vseh barvah. Rotacijski tiskovni papir. Ovojni papir iz čiste celuloze in navadni ovojni papir.

Oblačilna industrija

A. Kunc

Ljubljana, Gosposka ul. 7

protzvoja moška in deška oblačila vseh vrst.

Prodaja na debelo in drobno!

Prvovrstni kroj!

Prodaja na debelo in drobno!

Izredno nizke cene!

Solidno delo!

Na Ljubljanskem velikem semnju: paviljon E, oddelek št. 54.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro- in
druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj,
Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija,
Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb,
Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu-
in inozemstvu.

Zadružna Gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Dunajska cesta šte. 38/I
(začasno v prostorih Zadružne zveze). Telefon št. 21.

Podružnice: DJAKOVO, MARIBOR, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT, ŠIBENIK.

Ekspozitura: BLED. - Interesna skupnost s: Sveopčo Znanstveno banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Drž. razr. loterije.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in s stroji
Ljubljana, Dunajska cesta št. 16

priporoča

raznovrstne poljedelske ter druge stroje in orodje za rokodelce.

Razstavi v trgovskem paviljonu H, boks šte. 288.

Mladenič 15 let iz dobre hiše išče mesta kot **VAJENEC** v trgovini železa, najraje tam, kjer gospodar sam posluje v trgovini. — 3098
Ponudbe na
SPASO UZELAC, PLASKI.

Kontoristinjo se išče, zmogljivo, no knjigovodstva ter vseh pisarniških del, po možnosti s znanjem italijanščine, pri lesni industriji. — Ponudbe: Kontoristinja, Maribor. Poštno ležeče. 3097

Absolvent Mahrove trg. šole, z dveletno prakso, išče primerne službe v kakem večjem kraju Jugoslavije. Nastop lahko takoj. Ponudbe na J. R. 100, poštno ležeče, Litijska. 3090

Tovarna

Perfo

čevljev

PETER KOZINA & CO.

TRŽIČ (Slovenija).

Glav. pisarna in zaloge na debelo in drobno, Ljubljana, Breg 20.

Izdeluje čevlje za gospode, dame, dečke, deklice in otroke iz lak-, boks-, ševro-usnja in drugega materiala. Najmodernejše oblike! Najsolidnejši izdelki!

Konkurenčne cene!

Posetite našo razstavo na velesejmu!

AUG. AGNOLA LJUBLJANA

priporoča svojo zalogo

stekla, porcelana, zrcal, svetilk, okvirov in vseh v to stroko spadajočih predmetov. Steklo za okna vseh vrst vedno v zalogi.

Kranj Urhnika
Ljubljana

Indus' d. d.

preje Carl Pollak

tovarne usnja in usnjatih izdelkov

Centralna pisarna
Ljubljana
Sv. Petra cesta 68
Telefon 528.

I. Industrija usnja.

A. Vegetabilno (čreslostrojeno) usnje:

1. kravine ružave, črne in chagrin, ter za mehove in strehe,
2. kipsi,
3. teletine,
4. ovčine in kozine
 - a) mazane, ružave in črne,
 - b) barvane za mobilje in tapetiranje in konfekcijo,
5. vacheites

- a) za izdelavo dokolenic, barvane ali naravne,
 - b) za izdelavo nogomet. žog,
 - c) za izdelavo razne usnjate konfekcije.
6. **svinjine** (specialiteta)
- a) za fino jahalno opremo, barvano ali naravno
 - b) za kovčke,
 - c) za mobilje in galanterijsko konfekcijo (Portemonnaies, portefeuilles in knjigoveštvo.

7. **podplati.**
 - a) Trovloženi, hrastostrojani podplati.
 - b) Vache.
8. **croupioni** za izdelavo transmisijskih jermenov,
 - a) spec. strojani (angl. sistem)
 - b) hrastostrojani.

3. Chevette,
4. Chrom usnje za izdelavo nogometnih žog.
5. Chrom usnje za izdel. jermen.

C. Galun usnje

za izdelovanje vezilnih in šivalnih jermenčkov.

D. Lak usnje.

1. Box calf, 2. Chevreaux.

B. Chrom usnje.

1. Box-calf črno in barvano,
2. Chevreaux,

II. Industrija usnjatih izdelkov.

A. Čevljarski izdelki:

1. čevlji za štrpac,
2. čevlji za rudnike,
3. čevlji za šport in nogomet,
4. čevlji po vojaškem vzorcu,
5. sandale.

B. Konfekcija transmisijskih gonilnih jermenov.

1. Specijalni stroj,
2. hrastov stroj,
3. chromstroj,
4. jermenci za šivanje in vezanje transmisijskih jermenov.

C. Konfekcija za:

dokolenice (gamaše), nogometne žoge, torbice, portefeuilles itd. iz vegetabilnega, chrom in lak usnja, nahrbtniki, sportni pasovi itd. tržne torbice.